

1991ko maiatzak 12 — 1.338 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

Alemania:
garaileak eta
garaituak

Herri Urrats
maiatzaren 12an

EUGENIO IBARZABAL
SOGILE HISTORIKO BAT

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaiokezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek **APIKA**ren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

Galdu gabe paperak

DENOK ezagutzen omen dugu gure mendiek pairatzen duten egoera ezintxarragoa deforestazioa dela eta. Hein berean denok omen dakigu irtenbideak paper birziklatua daukala oinarri. Baina inor gutxi daki zer egin litekeen arazo honetaz kezkatuz gero. Hona hemen, beste inork baliatu nahi badu ere, guri gertatutakoa.

[...] Ez du ezertarako balio paper bilketaz arduratzen den enpresa bati deitzeak 700 kilo paper baino gehiago ez badaukazue, zeren haiek esandakoaren arabera «dirua galtzea baino ez litzateke». Ezin dugu ezer esan, azken finean enpresa (pribatuak) etekinak lortzekoak dira, ezta?

Orduan, jo genuen Eusko Jaurlaritzara hala nola Bizkaiko Aldundira. Denbora galtze hutsa, esan ziguten enpresa pribatuetara jotzeko, eta oraintxe esan dugunez, horiek ez dute pape-rik jasotzen.

Beraz gure galderak honako hauek dira: Non geratzen da erakundeek

ozenki aldarrikatzen duten asmo ekologikoa? Benetazkoa da? Zergatik ez dute jartzen zerbitzu bat papera biltzeko?

M. Espina, J.J.
Malax-Etxebarria, N.
Mendizabal, M.J.
Azurmendi, S.
Goikouria

Okelaren prezioa

EUROPAKO Elkarteko herrietan, pertsona eta urteko 107 kilo okel jaten da. Halako eskaerak abeltzaingo intentsiboa eskatzen du. Abereak artifizialki elikatzen dira, nekazal produktuetatik ateratako elikagai industrialez. Animalia-proteina bat lortzeko, berriz, zazpi landare-proteina behar dira; okel kilo baterako 16 kilo labore behar dira. Ondorioa: herri aberatsetako animaliek, orohar, mila eta bostehun gizakik beste kontsumitzen dute. [...] Hirugarren munduan esportazio kulturak desarrolatzen dira, bertako kulturen kaltetan: Brasilen soja, Tailandian manioka, Senegalaren arakidoa... Ez dago

soluziorik problema honentzako, ez badugu gurean elikadura orekatzen, ez badugu okel gutxiagorik jaten.

Lurraren Alde (Bilbo)

Sujerentzia bat

ARGIAKO harpidedun berri bat naiz eta egia esan atsegin dut astekaria baina bururatu zaidan ideia bat azaldu nahi dizuet.

Kalean sarri ibiltzen garenok beti ikusten ditugu, leku batean eta bestean tipo xelebreak eta «alprojak». Polita litzateke atal berri eta berezi batean «pertsonaje bohemio» horiek plazartzea, orrialde batean edo bitan adierazi ditzaten beren abenturak, sentimenduak, ajolagabekeriak... Gasteizen badira makina bat horrelako. Gasteizko tren geltokiaren ondoan dagoen tunel baten azpian egoten da gitarra jotzen gizon bat, ikaragarria da duen piura, ahal baduzue joan.

Kontutan izango duzelakoa,

Lagun bat (Gasteiz)

Beldurra Euskal Herrian

IPARRALDEKOEI zuzentzen dizkiet nire hitzak, ezen inon irakurri bait dut nola Iparraldean Hegoan egiten den politika banatua ez den entelegatzen.

[...] Iparraldeko horri nik esaten diot saia dadin azken bi mende hauetako Hegoaldeko historia gainbegiratu batez begitantzen, baina jakina, izandako gertakari materialak ondo aztertuz gero. Nik beste arrazoirik orain ez dut aipatzen, eta ukatu ere ez dut ukatzen, baina esaten diot beldur edo lotsaren koloretik ulertzen saia dadin azken urte hauetako politika Hegoaldean.

Euskarak batu gaitzake bai, baina beldurrak, ez dago dudarik, banatu ere egin dezake eta ahal du... [...] Pentsatu ere pentsatzen dut euskal politikari gehien komeni zaiona zuhurtzia dela —Piarres Xarritonen hitzetan: *Eta gaur «Zuhurtzia» aurki bageneza!*

Roman Garmendia
(Soraluze)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK
HELBIDEA TEL
HERRIA
HERRIALDEA D.P.
BANKU/ AURREZKI KUTXA
SUKURTSALA
KONTURAREN ZENBAKIA

ARGIA

1.338. alea

6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.

8. 10 urte ekintza zuzenaren bidez iraultzarako bidea zabaltu nahian. GARBINE UBEDA.

12. Bilbo: handitasuna eta haustura EAJren azken lau urtekoan. AMAIA NABASKUES.

14. Politika ttantaka.

16. Nazioarteko kronika. L. MARTINEZ.

18. Alemaniaren batasunaren ondorengoak:

Lehen eta bigarren mailako alemaniarak. XABIER LETONA.

22. Nazioarte ttantaka.

24. Bihotz gaisotasunak bizimoduaren arabera sortzen ditugu. PATXI SARRIEGI, RITXI LIZARTZA.

28. Herri Urrats 91. IXABEL ETXEBERRIA.

31. Euskarazko egunkaria: «Bigarren» izatera kondenatuta? AMAGOIA IBAN, PABLO SASTRE.

34. Eugenio Ibarzabal: «Politikan egin beharreko gauzak egin ditut». MYRIAM GARTZIA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. «Sexkalestrik», zaramaren abiadura. EDURNE ZUBILLAGA, KARMELE HERNANDEZ.

46. Marta Beaskoetxea eta Dario Fo-ren «Amets itzarria». IÑAKI URIARTE.

48. Mikel Elizaga: «Zinta honekin ene aurkezpena egin nahi dut». IÑAKI CAMINO.

50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttantaka.

54. Astegiroa.

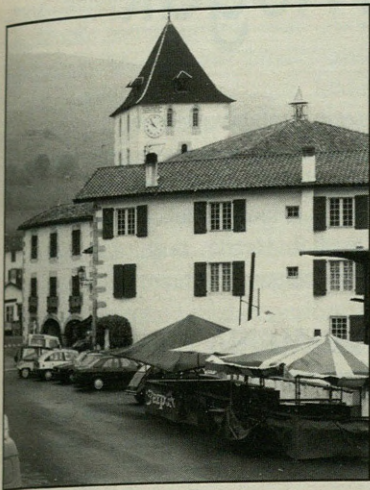
66. Merezitako omenaldia Karlos Santamariari. KEPA KORTA.

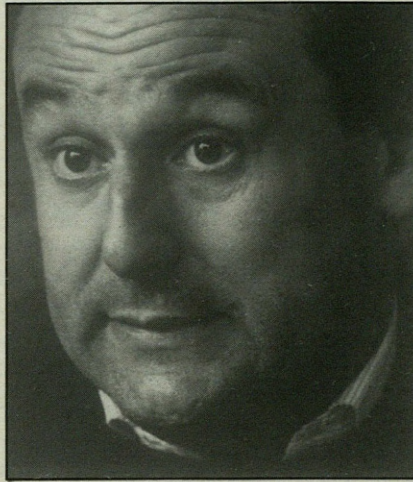
IRAULTZA: Oraintsu hil dira Iraultza erakundeko hiru militante eskuartean zaita bonba lehertuta. Duela hamar urte ekin zion borroka armatuari. Orduko Helburuak urte t' erdiko etenaren ondoren, beste norabide baterantz aldatu direla dirudi./8

ALEMANIA: Bi alemaniak bat egin zireneko pozak ezer gutxitan gertatu dira zaita hilabeteren buruan. Mendebaldeko Alemaniak ekialdeko anaia txikia irentsi du, eta ekialdeko herritarrek bigarren mailako herritar moduan ikusten dute euren burua. Epe luze batean argiak piztuko diren zai, etorkizun iluna oraingoz./18

HERRI URRATS 91: Maiatzaren hasiera, euskaltzale askorentzat Senpereko aintziran derrigorrezko zita. Milagarren ikasleari ongi etorria eman berritan, badu Seaskak desafio berririk. Iparraldeko ikastolen besta handiaren nondik norakoak./ **28**

EUGENIO IBARZABAL: Kazetari, politika munduan sartuta, aldi batez Ardanzen «gizon fuertea», Jaurilaritzako bozeramale... Azken hamarkadetako Euskal Herriko gertakizunak gertu-gertutik segitu dituen ikusle pribilegiatua./ **34**

ZARAMA: Talde bizkaitarraren kantu ezagunenen bilduma plazaratu da oraintsu. Baina badute proiektu berriagorik eskuartean: irailean euren boskarren elepea kaleratuko da, «sexkalestriko», eta aurrerapen gisan bi kantuz osatutako maxisinglea argitaratuko dute. Nobedade ugari denbora laburrean./ **42**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, XabierZabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbeldide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uriá, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomakanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):
Hego Euskal Herria ... 7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ... 490 libera.
Estatu Espainola 7.450 pezeta.
Beste atzerriak 9.800 pezeta.
Airez 14.900 pezeta.

Abiadura Handiko Mugak

IRAULTZA taldeko hiru kideren heriotzak samintasuna sortu du ezker abertzalean eta erreazio politiko ezberdinak piztu ditu. Sestaon lehergailua prestatzen ari zirela hildakoe-kin zazpi dira dagoeneko erakunde honek modu berean galdutako militanteak.

Une horretan itxuragabeak izan ziren Bizkaiko Industria eta Merkatal zentruak egindako adierazpenak, langabeen asanblada eta Lab sindikatu nahastuz beraien egoitzak pairatutako bonbaren oinarrian. Komunikabideak berriz Iraultzaren EMKreki-ko etena nabarmentzen eta ETArekin nahasten saiatu dira, «Egin»-en argitara emandako Iraultzaren elkarrizketa eta EMK-LKIren erantzuna profitatuz.

Maiatzaren Lehen gertakizun honen ilunduta ailegatu baldin bazen, euriak, eta langileen arteko zatiketek, ez zuten oso egun luzitua eskaini langileentzat. Lanpostu finkoaren eskaera eta bigarren birmoldaketareki-ko beldurrak agindu zuten azken urteotan izan den Maiatzaren Lehenarik ahulenean. Euskal Herri osoan hogei

bat mila lagun atera zen kalera deialdi ugari erantzunez.

IPARRALDEAN, Kanboko inbiliarietan oraingoan, beste bi lehergailu ezarri ditu IKK —hogei ezarri ditu azken aldian— Jean-Michel Rollot sozialistak «Euskal Herriko populua, Kortsikako populua» bezala tratatu behar dela eta nolabaiteko erakundetze batez hitzegin, eta departamenduko sozialistekin eztabaida piztu ondoren. Michel Rocarden konfidantzazko gizon honek Ortesen euskal departamendu posible bati buruz egin adierazpenek ez dute baxterez harrera onik izan bertako sozialisten artean.

Inork ez du jakin Rolloten hitzak, orain artean bezala, esan eta beteko ez diren beste hitz hutsak ziren, ala Rocarden plan baten mezulari etorri ote zen. Baina, adierazpenak zein arinki egin zituen ikusita, eta sozialisten erantzunaren ondoren zein azkar matizatu zituen kontutan hartuta, ez litzateke harritzekoa izango hori baino ez izatea: eritzi egoera sonda-

tzeko botatako globoa.

Iñaki Anasagastik Marchandekin izandako elkarrizketa izan daiteke frogatzen. Marchandek ez omen du Ipar Euskal Herria bere gai ordeneko lehentasunen artean.

ABIADURA Handiko Trena izan da, besteak beste, Pirinotako Lan Kidegoak Irunen ospatu ihardunaldietako kezkarik nagusia Ardanza eta EAEko ordezkari entzatzat. Port Bou eta Irundik aldi berean egitea eskatu dute. Anasagastik ere Madrilgo Legebiltzarrera eramango du gaia. Josu Bergara ere kezkatuta agertu da. Eta ez da gutxiagorako. Katalandarrak aurrea hartu dute. Borrell ministroak katalana, sinatu du dagoeneko AHTren Mediterraneoko ardatza buntzea. Atlantikoko ardatza lotu gabe geratu da eta Bilbok, Bordele eta Zaragozak badute interesik hori, lehen bait lehen, aurrera eraman da. Etorkizuneko trena galtzeko arrisku bizia dakusate bertako indar ekonomikoek.

Azpiegiturek, karretera, AHT eta

autobideek, lehen mailako pisua izaten jarraituko dute udal hauteskundeetan ere. Legorreta-Ordizia autobide tramua zabaltzerakoan, «Leizarango autobidea orain behar dugu, ez hemendik hamar urtera» esan zuen Ardanzak. Muruak ere lanak, ahal bada, hauteskundeak baino lehen adjudikatzeko asmoa agertu zuen. Presak jota kaskar eta egoskor aritu baino, hobe lukete agintariak gauzak adostasunez eta ondo egin, Legorreta-Ordiziako horretan gertatu dena, inaguratu eta handik bi egunetara, euri jasan ondoko lubizien ondorioz, autobidea itxi beharra ez gertatzeko. Azpiroren ere hantxe dago geldirik Leizarango autobidea.

Piriniotako Lan Kidegoaren beste kezka nagusia Europaren Federazioa eta horretan «erregioek» izango duten indar espezifikoa izan zen. Oraindik, ordea, gauza asko argitu beharko dira Europakoak aurrera egin aurretik. Simone Veil-ek gogoratu berri du batzorde batek agintzen duen Europa hau, Europa osoan dagoen erakunderik ez-demokratikoen delat. Ez baitute herritarrek hautatzen. Estatuaren gobernuek baizik.

Funtsean, arraultza eta oiloarena dago. Ekonomikoki lotu aurrena ala politikoki. Beti bezala diruak aginduko du —lotuko egingo gaitu— eta ez herritarro egindako erreferendum baten bidez hartutako erabaki demokratikoak.

ERREFERENDUMA eskatu du, Maiatzaren 26ko hauteskundeekin batera burutu daitekeena, Leizarango autobidearen arazoa demokratikoki konpontzeko sortu zen Erreferendumaren aldeko Batzordeak. Egun ho-

retan beste hautestontzi bat jartzea rekin nahikoa litzatekeela esan dute eta ez lukeela bestelako gasturik sortuko. Hala egingo ez balitz, Nafarroa eta Gipuzkoan Autobidearen eraginean dauden Udalerriek herri bakoitzean erreferendum bana ospa dezaten eskatu zuten. Ez dute politikoen erantzunik jaso.

Alderdi politikoek nahiko lan dute hauteskundeetarako aurrekanpian. Ardanzak «erregioei» buruz zihardu bitartean Nafarroa EA Erekin «instituzionalki» lotzeaz aritu da Arzalluz Iruñan. Urralburuk harresi eta mugen kontrako diskurtsoa egin zuen bitartean, Nafarroako hautagai bati, Arranbideri, debekatu egin diote zerrendan agertzea. Frantsesa omen. Horregatik eraman dute HBko hautagaiek Izpegiko muga-barra Iruñera.

Sinbolo eta kontraesanen gainetik benetazko kontua Ajurianeako Alderdiak HB udal gobernuetatik kanpo uzteko sinatu (omen) hitzarmenean dago. EAJk ez du horretaz hitzegi nahi «M-26» pasa bitartean, «HBren alde izan bait daiteke horretaz ihardutea». PSOEko ordea behin eta berriz gogoratzen dute sinatutakoa. Urrutirago joan gabe Lasarteko

alkateak esan du Lasarten PSOeri alkatetza kentzeko HBrekin hitzartu beharko dutela beste nazionalistek. Odon Elorza ere kezkatuta dago PSOeri alkatetzak kentzeko EAJ HBz baliatuko ote den.

HIRU epaileetako baten botua kontra, tortura akusaziotik errugabe utzi ditu Donostiako Entzutegiak Guardia Zibileko kapitain bat eta sarjentu bat. Sententziaren arabera ez zen frogatu torturarik jasan zuenik Perez Navarrok 1984ko irailean, Intxaurrondon kaputxa, buzeatzeko antioju pinta- tuak, elektrodoak e.b. jasan ondoren. Forenseak esan zuen «markarik ez uzteko moduko metodoak badaudela gaur egun».

Justizia espainiarrak Amedo kasuari heldu behar dionean Labade GALKidea aske geratu daitekeela agertu da prentsan. Talbi eta Da Silva GALKideak, Amedo inplikatzan dutenak, ere kalean daude. Polizia ohi frantses batek Amedo eta polizia frantsesa nahastu ditu liburu batean GALEkin.

Iñaki Zubiondo

— Katalandarrek sinatu dute dagoeneko Abiadura Handiko Trena Port Boutik pasatzea eta kezkatuta daude EAEko agintariak —

Iraultza erakunde armatua barne krisia eta oztopoak gainditu ezinean dabil

Hamar urte ekintza zuzenaren bidez iraultzarako bidea zabaldu nahian

Duela hamar urte sortu zenetik honantz, gizarteak bira handiak eman dituela eta, Iraultzak urte terdiz utzi zion borroka armatuari, oraintsu berriro ere heltzeko. Gaurko egoeraren hausnarketaren ondorio, erakundeak zuzendaritza berria du, eta taldearen filosofiak beste norabide batetik jo duela dirudi.

IRAULTZA erakunde armatuari buruzko lehen berria 1981ean zabaldu zen. Luis Olarra enpresariaren txaletean lehertutako bonba baten bidez ekin zioten borroka armatuari.

Ez dira Iraultza-koak komunikatuen zale izan. Telefono dei labur batez erreibindikatu dituzte ekintza gehienak. Oso gutxitan azaldu dituzte helburuak eta pentsamoldeak komunikabideetan. «Diskurtso abstraktoak baztertu behar dira», adierazi zuten «Zer egin?» aldizkarian iazko udazkenean; «praktikak izan behar du gure mezurik funtsezkoena, eta ez

dugu analisi politikoen aktibitate literarioekin ordezkatu nahi».

Iraultza, estatu kapitalistaren aurkako indar erradikal bezala definitu zuten erakundeko kideek, eta gizarte ez patriarkala eta Euskadi libre eta independentea lortzea zutela helburu, azaldu zuten lehen adierazpenetan.

1984ko deklarazioen arabera, borroka armaturik izan ez den eremuetara heltzen saiatu da Iraultza. Erakunde armatuek ekintzetan kontutan ez dituzten arloei erreparatu die. Kideek diotenez: «bainbat kezkarik ez zaio arretarik eskaintzen.

10 urteotan, Iraultzako 7 militante hil dira eskuartean zuten bonba lehertuta.

ETAr zor zaion errespetoa eta apoioa aitortuta, ekintza militar batzuk ere ez zaizkigu zuzenak iruditzen». Garai hartan, borroka armatuak, indar errepresiboak eta Lemoizi bakarrik erreparatzen ziola zioten.

Eta baziren, hauen ustek bestelako eginbeharrak.

Fabriketako esplotazio aurka, patronalaren proiektu antipopularrak aurka, euskararen garapenera ezarritako mugen kontra, gazteriak sufritzen duen

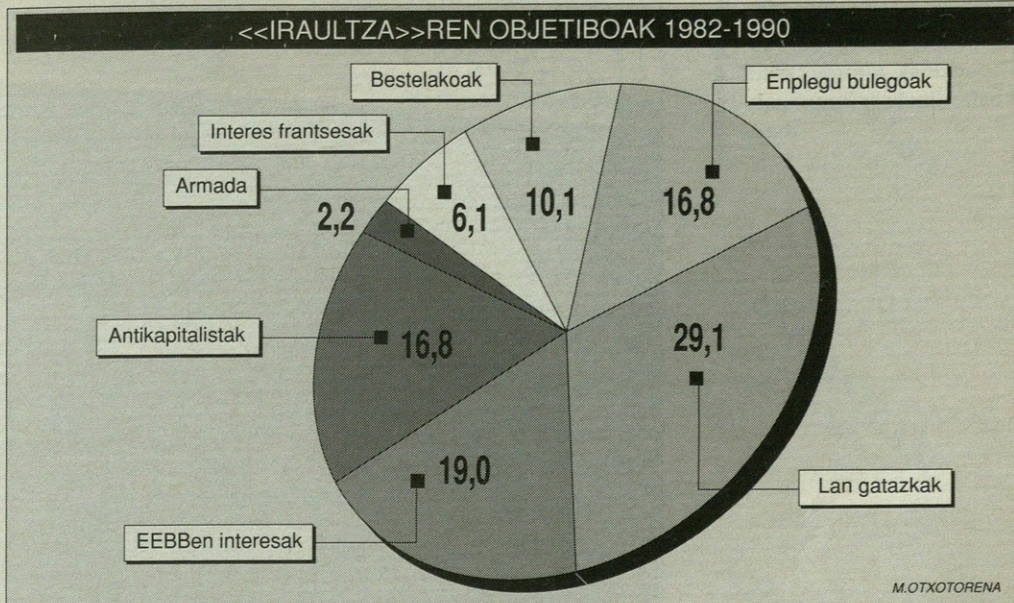
errepresio modu guztien kontra, lege matxisten kontra eta lanpostuaren defentsarako eta ingurugiroa zaintzeko, «autodefensa popularren dinamika zabaltzea» proposatzen zuten. «Nagusien ondasunen eta proiektu antipopularen aurkako ekintza zuzena edonork du eskubean». Borroka armatuak nahitaezko duen espezializazioa ez da behar honetarako». Iraultzak frogatu nahi izan du borroka armatuak jendearen eguneroko arazoak konpontzeko tresna erabilgarria dela.

Ekintza gehienak, hasi 1981etatik eta 1985era bitartean burutu ditu. Garai hartan enpresa asko zebilen larri; itxi beharrean batzuk, eta langileen kopurua murriztu nahian beste batzuk. PSOEk bultzatutako industri birmoldaketaren garaia zen. «Langilearia gogor jipoi-tzen ari ziren». Iraultzaren ekintzak «jipoi» honen erantzun gisa heldu ziren.

Hamar urtetako historia kontutan hartuta, atentatu gehienak Bizkaian burutu ditu erakunde honek, erditi gora. Gipuzkoan, ekintzen ehuneko laurdena, eta Araban %20. Nafarroan 6 atentatu burutu ditu. Hiri-buruetan aritu da batik bat: Bilbo, Iruñea, Donostia eta Gasteizen.

Sabotaia eta lehegailuak

Hauek izan dira Iraultzaren objektiboak: lan gatazka dituzten enpresak, interes iparramerikarrak eta interes frantsesak, enpleguaren politikarekin zer ikusia duten bulego publikoak eta kapital eta ejertzitoaren sinbolo kontsideratzen den oro.

Lehegailuak ondasun materialen kaltetan jarri ohi ditu Iraultzak. Ekintza batean 17 urteko gaztea hil bazen ere, ez dituzte pertsonen kontrako atentatuak izan helburu. Ez dute, hala ere, sekula teorikoki ideia baztertu.

Erreibindikaturako ekintzen artean batzuk, Pekin, Porcelanas del Bidasoa, Brunet, Eco, Chocolateria Chakalak, Iberconta eta Electrofil-en kontrakoak esate baterako, «langileen mobilizazioen aldeko» borrokaren izenean justifikatu ditu. Administrazioaren aurkako ekintzen artean, «gobernuaren langileen aurkako politika salatze-ko», Posta eta Renfe-ren kaltetakoak dira adierazgarri.

«Imperialismo yanki»-aren erantzun moduan erreibindikatu ditu: Bank of America, Rank Xerox, Nixdorf Computer, Ford, IBM, Opel, Avis, eta beste hainbat enpresen kontrako leherketak.

Erakunde ekologisten laguntza moduan ere jarri ditu bonbak. Hastapenetan burutu zuen Bizkaiko Regato harrobiaren aurka jarritako

lehegailua, eta Irurtzun-Andoain autobidearen inguruan jarritakoak, esate baterako.

Sabotaia eta lehegailuak izan dira beti Iraultzakoen armak. Nork berak egin ditzakeen lehegailuak erabili dituzte, amonak eta kloratitaz osatutakoak eta tenporizadore batez aktibatzen direnak.

beste bi kide hil ziren Bilbon: Jose María Orbezua Sainz eta Jose Maria Prieto. Laugarrena, Alejandro Gallardo Nava, Iruñean hil zen 1986ko abenduaren 13an. Eta oraintsu, apirilaren 30ean, Rosa María Díez Sainz, Jesus Fernandez Miguel eta Maria Soledad Mujika Areitourtena hil dira Sestaon.

■ «Proiektu antipopularren aurkako ekintza zuzena edonork du eskubean. Borroka armatuak nahitaezko duen espezializazioa ez da behar honetarako» ●

Etena, barne krisiaren sinale

Hamar urteotan, zazpi Iraultzako militante hil dira eskuartearen zuten bonba lehortuta. Lehenengoa, Angel María Fernandez Ruiz izan zen. 26 urteko gazteari prestatzen ari zena lehertu zitzaion Gasteizen. Handik zortzi egunetara hil zen, 1983ko urtarrilaren 26an. 1984ko martxoaren 26an,

Bolada baterako, Iraultzak utzi egin zion ekintzari. «Zer egin?» EMKren aldizkariak iazko udazkenean argitaratu zuen elkar hizketa luzean, ekintzarako benetako zailtasunak zituztela aitortu zuten. Baina ez zen hori isiltasunaren arrazoi bakarra.

«Cuasi absoluto»-tzat zituzten ideia asko maldan behera maldan behera amildu zaiela zioten, eta beharrezkotzat jotzen zuten egindako bideari

Borroka armatuak,
jendearen eguneroko
arazoak konpontzeko
balio duela frogatu nahi
dute.

«Egin» egunkarian
argitaratutako elkar
hizketan, zuzendaritza
aldatu dutela adierazi
zuten.

errapasoa ematea, «*indarrak pizteko*». Euren aktibitatea gaur egungo gizarteari nola egokitu asmatu nahian zebiltzan, «*bamar urtetan gauzakasko aldatu direlako*». Euren jokamoldea azterketa sakonerako gai bilakatu zaie azken urteetan. Eztabaida guztien ondorioak bi zirela zioten

aipaturiko elkar hizketan. Alde batetik, militante batzuk erabateko dedikazioan jarri behar zituztela eritzi zioten. Bestetik, berriz, ekintza armatu inportanteagoak burutu behar zituztela. «*Baina ez dugu hala korik lortu. Begi bistakoa da borroka erradikala ez dagoela momenturik egokienean*».

Azkenik, aitortzen zuten ezer handirik ez direla gaur egun, «*batez ere kontutan hartuta ETA hor dagoela*». Baina etorkizunari begira, «*geure borrokek balio estrategikoa duela sinesten dugu*».

Pasatu den astean burutu zituzten leherketak batzuren ustez ez dira erakundearen aktibitatearen bultzada, baizik eta barne krisiaren sinale. Euren filosofiak gaurko gizartean lekutu ezinean dabilatzalako. Dirudienez, bi korrante sortu dira Iraultzan, nahiz eta oso definituak ez diren. Batzuk taldearen hasierako estrategiaren aldekoak lirateke.

■ «**Barrikadaren alde honetan, arazorik nagusiak gaur egungo gizarteari geure aktibitatea egokitzen asmatzea da**» ●

Biolentzia ideia erradikala propaganda gisa ikusten dute hauek, langile mendearen aldeko bultzada moduan batez ere. Bigarren joera batek borroka armatuari estuago heltzea baliozko helburu. Azken hauek berriz teke «Egin» egunkarian argitaratutako 21ean mintzatzen direnak. Elkar hizketa honen arabera, urte asko hausnatze lanetan aritu ondoren, zuzendaritza aldatzea erabaki dute.

Garbiñe Ubede

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibibidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZOA — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Lotola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ZARAUTZ
Nafarroa ibilbidea, 37
ZARAUTZ

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

EKO ALTZA
Iarratxo Ibibidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO AIETE
Ettxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

Bilbo: handitasuna eta haustura EAlren azken lau urtekoan

Bilbon legealdia berezia suertatu da. EAlrekin zituen eritzi ezberdinengatik, Gorordok dimititu egin zuen. Politikari honek legealdiaren gorabeherak, lorpenak eta bere ideia pertsonalak kontatu dizkigu. Orain Bilboko Merkatal Ganbaran dago baina bere nahiak noizbait beteko direla amets egiten du.

LEGEALDIAREN lorpenik garrantzitsuena udala bilbotarregana hurbiltzea izan da Gorordoren ustez, baina aurrerapenak beste sail batzuetan ere gertatu dira. Hona hemen alkatetik ohiak egiten duen laburpena. Bertan proiektuen atzerapenaren errua, «diruaren eta subsidiaritatearen

(txikiak egin ahal duena handiak egin ez dezala egin, beste gauzetara dedikatu ahal izateko) faltari atxekitzen zaio.

Hezkuntzari dagokionez, Gorordok ez dela ezer lortu dio, «Administrazio Publikoaren eredu zentralistagatik eta horrela Zurbarranbarrik instituturik gabe

jarraitzen du. Eraskinak besterik ez ditugu jarri».

Euskarari buruz galde egitean oso harro azaldu zaigu: «Euskarazko sail baten sorreran aitzindariak gara. Euskara bultzatu behar da euskaldunen kopurua inportantea delako, bizkuntza bizitzan sartu nahi dugulako».

Gorordok esan digunez, Bilbon lau arazo larri daude laguntza politikoaren faltagatik: «Ingelesen zelaia, Euskalduna, Zorrozaurre eta Abandoko geltokia. Proiektu hauek bideratutako balira hiri ordenamendurako plan orokorrak aurrera segituko luke. Udalak 8.000 etxebizitza dauzka, eta gebienek fun-

tzio soziala galdu da. Etxe babestu gehiago erabaki genuen».

Gazteria batzordea bereziki errezotzat jotzen du Gorordok, eta orain badaude «Bilbo hiri kosmopolita da. Eskaintza kulturala zabala izan da publizitate gehienarengana bultzatzen. Bainagazteen arazo larria hor daude: etxebizitza lana...».

Osasunari dagokionez, «Zorrotzako biltegia bereziki errezkoa zen, ez da bakarra. Bilborentzat baina garrantzitsu eraiki dugu».

Kultura batzordean gertatutakoaz ez du eritzi onik Gorordok: «Albondigako kuboak Eusko Jaurlaritzari gelditu du; azkenean erakunde klasiko bat egingo duten ala ez bainagure ideia zen museo aktibo bat sortzea non guztiok parte hartu zuzena izango genukeen».

Ingurugiroaz galdetzerako arazo larriena ibaia dela diot patu digu. Garbiketarako 12 urtetako plan bat martxan dago eta dirudienez «93rako arrantza posible izango da».

Bilboko udal ereduak berezia izan da, alderdi guztietan sail baten ardura osatu izan dute eta horregatik berremanak nahiko onak izan dira. Bilatu da jendearen erantzuna arazoaren aurrean

● **Biztanlegoa:**

389.000.

● **Zinegotziak:**

EAJ: 9; PSOE: 7; HB: 5;
EA: 2; PP: 2; Independe-
dientek: 2; EE: 1.

● 1991eko aurrekontua:
36.737 milioi pezeta.

Aholkularitza saila:

%2,24. **Osasuna:** %3,7.

Emakumea: %0,25.

Hezkuntza: %1,8.

Euskara: %0,55.

Udaltzaingoa: %8,18.

Barne errejimena:

%11,97. **Ongizate so-**

zuala: %4,08. **Gazteria**
eta kirola: %0,93.

Ekonomia eta oga-
suna: %26,53. **Kultura**

eta turismoa: %4,40.

Herri-lanak eta zer-
bitzuak: %25. **Hiri-**

gintza eta garraioak:

%6,02. **Ingurugiroa:**

%2,97. **Udalaren des-**
zentralizazioa:

%1,21.

Jesus M. Duñabeitia, Bilboko alkatea EAJren izenean:

«EAJren emaitzarik nagusiena beste alderdiekiko lankidetzan izan da»

ARGIA. EAJk udalan desaroilatuak lanari zer deritzozu?

J.M. DUÑABEITIA.

Ona izan da eta legealdi bakoitzak hobetuko du udalaren egoera. Elkarrekin bizitzen eta Bilboren aldeko lanak koordina-tzen ikasten ari gara. EAJren emaitzarik nagusiena beste alderdiekin lankidetzan sakontzea izan da.

A. Zelan dakusazu zure lana bost hil hauetan?

J.M.D. Nire pentsaerak eta kriterioak jarraitu ditut. Giroa larri samar zebilen, udala normaltasunera eramaten saiatu naiz eta lortu egin dela pentsatzen dut. Egoera hau gertatu egin da, nire gain hartu dut eta alkate izateaz harro nago. Zerbitzen ari naiz, ez agintzen.

A. Zelan ikusten duzu udal etorkizuna?

J.M.D. Gero eta garbia-go. Udalaren harremanak beste erakundeekin estu-tzen doaz. Bilboko Udalak ezin du bakarrik bizi, sos-tenguak behar ditu.

A. Zenbat diru behar du Bilboko Udalak eta zein da lehenengo premia?

J.M.D. Diru pila, muga-rik gabe. Planteiamendu ekonomikoen falta naba-ria da eta Bilbok Komuni-tate Autonomikoaren udalik nagusiena izanda

behar handiagoak ditu. Nik dirua marjinazioarekin bukatzeko erabili-ko nuke. Jende asko sufritzen ari da.

A. Gorordo gogoratuz Ortuondo ez da apala, grisa kontsideratua izan-go al da?

J.M.D. Ortuondok gaitasuna dauka eta mintza-tzeko prest dago. Gainera pertsona bere lanagatik ezagutua izan behar da, eta bilbotarrok lan horiek ikusiko ditugu. Horregatik ez da beharrezkoa popu-lista, apala edo grisa iza-tea. Lan isila egin behar da, hainbeste hitz egin ga-be.

A. EAJk gehiengoa lor-tuko du maiatzaren 26an?

J.M.D. Nik uste dut baietz, horregatik gaude borrokan abertzaleok.

A. Gorordo ordezkatzeara oso gogorra izan da?

J.M.D. Gogorra da Bil-boko alkatea izatea, ara-zoak oso handiak eta zail-lak direlako. Bilboko al-kate bezala dudana penarik handiena da, ezin izango dugula arazo guztietara heldu.

A. Nork okupatzen du lehenengo postua: al-derdia edo Bilbo?

J.M.D. Hau galdera! Al-derdiarentzat inportan-teena Bilbo da, beraz nik alderdiaren norabidea ja-rraitzen Bilboren onerako dedikatu ditut esfortzuak.

A. Gorordok Bilbo EAJren aurretik jartzen zuen.

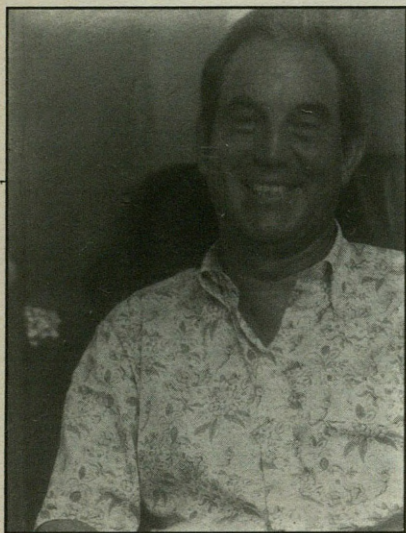
J.M.D. Gorordo Goror-do da eta Duñabeitia Duñabeitia.

Amaia Nabaskues

eta hau positiboa izan da. Gorordok beti esan du Bil-bok 270.000 milioi pezeta behar duela eta gehitzen du: «Dimititu nuen egunean esan nuen legalki abal izango banu zorra handi-tuko nukeela. Ez du zen-tzurik leku batzuetan dirua soberan edukitzea eta bes-tetan ez. Eusko Jaurlari-tzak urtero 500.000 milioi du eta Bilbon populazioa-ren %30 bizi da. Beraz ho-na etorri behar dira 150.000 milioi pezeta, di-rua banatzeko orduan ga-rantzitsuena jendea eta bebarak direlako».

Jende askok sinetsi ditu gizon honen ideiak (70.000 sinadura bere alde), azken finean bakarrik lortu nahi zuen bilbotarren zorionta-suna eta prezio altua or-daindu dio EAJri. Protago-nismoaren gogoia kritika-tzen zaio baina bekaturik ez dezanak lehenengo harria bota dezala ●

E Z P A L A K

■ GARAIKOETXEAK EZ DU SENTENTZIA ERREKURRITUKO

CARLOS Garaikoetxearen ustez, argi dago espioitzaren katea ez dela amaitu akusatuaren aulkian eseri direnekin: «Nik ez nuen aparteko nabirik bertan zeudenak pertsegitzeko. Logikak agintzen zidan, eta oraindik ere balaxe agintzen dit, espioitza politikoa eragiten dutenen azken katamaila ez zela bertan». Retolaza ez dela egoera onean geratu eritzi dio EAko lehendakariak, «frogarik ezak ez bait ditu susmo logikoak baztertzen».

■ EUSKO JAURLARITZAKO GOI KARGUEN SOLDATAK %8AN GORA

EUSKO Jaurlaritzako goi karguen soldatei %8 erantsiko zaie, exekutibaren aurrekontuen proiektuaren arabera. Lehendakariak urteko 10.243.632 pezeta (512.181 libera) irabaziko ditu, iaz baino 758.784 pezeta (37.939 libera)

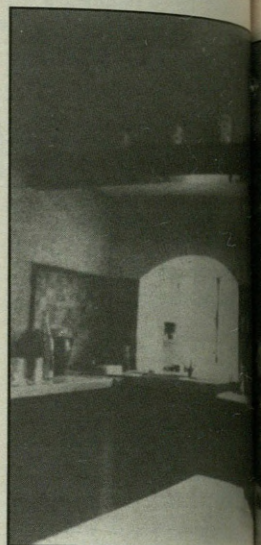
gehiago. Lehendakari ordeak 9.615.204 pezeta (480.760 libera) jasoko ditu, kontseilariak 9.026.460 pezeta (451.323 libera), kontseilari ordeak 8.076.276 pezeta (403.813 libera) eta zuzendariak 6.651.060 pezeta (332.553 libera).

Bestalde, koalizio hirukoitzak, goi kargu eta konfidantzako pertsonen kopurua handitu egin du. Exekutibak 184 goi kargu aurkeztu ditu, aurreko urtean baino 7 gehiago. Iaz konfidantzako pertsona eta aholkulariak 80 ziren eta 91.ean 85 dira. Gehienak EAren departamentuetan daude.

1984an administrazio honetako goi kargu, aholkulari eta konfidantzako pertsonak 132 ziren. EAJ-PSOE koalizioak 257 jarri zituen eta orain 269 dira.

■ TORTURATZEAZ AKUSATUTAKOAK ABSOLBITU DITUZTE

DONOSTIAKO Entzutegiak, torturak egiteaz akusatutako Goardia Zibileko kapitain bat eta sarjentu bat absolbitu egin ditu, «erabateko frogarik ezean». Bi hilabeteko gartzela zigorra eta sei hilabeteko inhabilitazioa eskatu zuen fiskalak Manuel Davo Soler eta David Gonzalez goardia zibilentzat 1984. urtean, Angel Pérez Navarro zumaiaarra Intxaurrendoko koartelean torturatzearen akusazioagatik. Angel Perez Navarro ETari laguntza eman ziolakoan atxilotu zuten eta Manuel Davo, orduan teniente kargua zuena arduratu zen itaunketaz. Epaiak dioenez, «segurtasun neurriengatik» jarri zitzaizkion kaputxa, poltsa, jertse edo betaurrekoak leku batetik bestera eramaterakoan. Medikuen azterketak zioenez, «hematoma eta hemorragia

«Espainiarrak ala frantsesak ote garen legeetan dago idatzia, inposatutako zerbaia da, bainagu euskaldunak gara».

Txomin Arranbide.
Egin, 1991-IV-27.

«Goardia Zibilak bementik alde egin nahi du, gero eta babes gutxiago duelako Euskal Herrian».

«Patxi», Guardia Zibilaren Elkarte Nazionalaren eleduna.
El Mundo, 1991-V-2.

«Ertzaintzak eman behar du amaiera Euskadiko biolentziari».

Kepa Aulestia.
El Correo Español,
1991-V-2.

«Autobidea zuburtasun oso egiten ari gara, badakite alderdiek».

Inaxio Oliveri.
Egunkaria, 1991-V-2.

G O R D E T Z E K O A K

«PAIS VASCO» ETA «INDEPENDENCIA» EZIN ELKARTU

EL MUNDO del siglo XXI egunkari madrildarrak egunotan kaleratuko du Euskal Autonomi Elkarteko edizioa. «Muy pronto, el País Vasco tendrá la independencia» (aurki Euskal Herriak independentzia izango du) lemapean kaleratu da «El Mundo de el País Vasco» edizioaren lantzamendu kanpaina, egunotan ikusi ahal izan denez. «Telenorte-k, Televisión Española-ren EAEko saioak, ordea, ez dio lema horrekin spot-ik emititzen utzi. Ezin dira, nonbait, komunikabide honetan «País Vasco» eta «independencia» elkarren ondoan jarri, eta beste era bateko spot bat pentsatu beharrean daude.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

«Zorionez, Euskal Herrian ez da gebiengo absoluturik eta gainontzekoak kontutan hartu behar dira, baina ez da «a priori-ko» bitzarmenik».

Javier Peón.
El Mundo, 1991-V-2.

«ETAk jauzi koalitatibo garrantzitsua egin du».

Jose Antonio Agiriano.
Deia, 1991-IV-29.

«Komunismoaren gainbeherak erakusten du zuzen ginel».

Xabier Arzalluz.
El Diario Vasco,
1991-IV-29.

ITZIAR AIZPURUA

Behingoz jarrera argitu dezala eskatu dio Joseba Egibarri Itziar Aizpuruak. HBko Mahañi Nazionalako kidearen ustez, Joseba Egibar, HBri alkatetzak lortzea eragozteko politikarekin, kontraesanean dago EAJren postura ofizialarekin, gehiengoa errespetatzearen aldekoekin, alegia. «Egibar akaso inspiratu egin da Corcuera-ren bisitarekin. Dirudienez, honek agintzen dio EBBko eledunari politikan zer esan behar duen. Eta bark argi utzi du HB baztertu egin behar dela», dio Itziar Aizpuruak ●

JOSEBA EGIBAR

Euzko Alderdi Jeltzaleko eledunak «lasaitasuna» eskatu dio Herri Batasunari. Egin dituen deklarazioekin, «Urduritasuna eta isterismoa» erakusten ari dela eritzi dio Joseba Egibarrek. «Gu ez goaz inori alkatetza kentzera, kentzeagatik, bori ez da bide demokratikoa», adierazi du Tolosan, EAJk Batzarre Nagusietarako Oria eskualdetik aurkeztu dituen hautagaiak aurkezterakoan. Egibarrek esandakoaren arabera, «ikusi behar dena da posible den hauteskundeetan ostean udaletan paktoak osatzea ala ez» ●

Marokko ziur erreferendumaren aurrean

JOAN den astean akordio mordoxka izan bazen, aste honetarako ere horixe dugu ezaugarri nagusienetakoak. Marokkok onartu du jadanik NBek bultzaturiko erreferenduma, nahiz eta oposizioak gogor kritikatu duen onarpen hori. Ertamerika aldean, EL Salvador eta Guatemalako gobernu eta gerrilen arteko elkar hizketek ondorio baikorrak izan dituzte beren lehenbiziko faseetan behinik behin. Afrika aldean Angola, Ekialde Hurbilean Libano eta etxetik hurbilago, geure gainean bertan, Ipar Irlanda. Ez da bakerik oraino, baina elkar hizketa eta akordioen ekimenak indarrez zirikatzen du betirakoak diruditen gatazka horietan.

MENDEBALDEKO Saharari dagokionez saharauitarrek beren poza nabarmen agertu dute Marokkoren erabakiaz eta gero, baina aldi berean zalantza tartetxo bat ere zabalik geratu zaie, batik bat Hassan II.a erregeak esku artean gorde dezakeenarekin. Proposamena NBetik gauzaturik atera zen unetik jada Marokkok onartu egingo zuela zioten adituek. Marokkok berak hurbiletik hartu duela parte bere gauzatzean, eta erreferendum proposamena nazioarteko plazara ateraz gero onartzeko izango zela.

Hassan II.ak proposamena onartu badu garaipenaz ziur dagoelako eida. Galduz gero, nola justifikatu he-

rriaren aurrean hamabost urtetako gerra, are gehiago horren odoltsua izan denean eta ekonomikoki Marokori horren sakrifizio handiak eskatu dizkionean? Galduz gero, bere erregimena ere arriskuan egon litekeela aipatzen da Europa aldean. Irabazten gero, ordea, barne zein kanpo mailan, erabat sendoturik aterako litzateke oxigeno falta dextente duen erregimen marokkiarrak.

Erreferenduma 1992aren hasieran egingo litzateke eta bozketarako onarri moduan 1970ean espainiarrek burutu zuten errolda erabiliko da. Mendebaldeko Saharan egin den azkenena, alegia. Haren arabera 70.000 saharauiarrek dute boto eskubidea.

Hamabost urte gerran aritu ondoren, saharauiarrek esperantzaz dakusate erreferenduma.

«Hassan II.ak
erreferenduma onartu
badu, garaipenaz ziur
dagoelako ei da» ●

nahiz eta Fronte Polisarioaren arabera egungo populazioa gutxi gora behera 165.000 pertonatarira iristen den.

ERTAMERIKAN ere uso zuria ate joka ari da eta badirudi etxe barruraino sartzeko inoiz baino aukera handiagoa duela. El Salvadorren FMLNko buruzagiek adierazi zuten, «oraingoan gauzak modu serioan doaz». Geroxeago, Legebiltzarrak akordioen ildoari jarraitzen ez diotela ere salatu dute. Eskuin muturreko eta armadako sektore gogorrenak negoziazioak oztotatzeko jartzen ari diren traba guztiak kontutan hartuz, ez dira harritzekoak adierazpenok.

EEBBek ere, gerra hotzaren amaierarekin eta bere osteko patiotik «deabru komunistaren» arriskua —edo aitzakia bederen— neurri handi batean uxatu ondoren, baiezkoa eman diete elkar hizketari. Amaiera gabeko gatazlagune horiekin behingoz bukatu nahi du, beti ere ondorioak zainduz, bestela bere hegemonia arriskuan gera liteke. EEBBei bere hegoaldera dagoen guztiaren baretzea komeni zaio, noizbaiten bere merkatu egonkorra bilakatu dadin nahi badu bederen.

Guatemalari dagokionean, gerrilak eta gobernuak dagoeneko akordiozko hamar txosten idatzi dituzte. Demokraziaren sakontzea, giza eskubideei zor zaien begirunea eta, hauteskunde eta sistema judiziala dira horien oinarri. Azken hogeitaz urteetan eman den aurrerapausorik sendoenak, hala ere, oztopo gehiago gainditu beharko ditu, zalantza barik. Are gehiago kontutan hartuta Guatemala gerrila ez dela, inolaz ere, El Salvadorrekoa bezain indartsua.

Lukas Martinez

Euskadi: Europako hegoaldea

MONNET, Jean: «Guk ez ditugu Estatuak elkartzen, gizonak baizik».

Hamabi herrialde barne hartzen dituen Europako Elkarteko Ekonomikoa sortzeak, Euskal Herria estatu gaineko maila zabalean egotea ekarri du. Europako ehun bat lurralderen etorkizuna eta mota guztietako beharrak, gero eta gehiago, Brusseleko erakundeetan erabaki eta arautuko dira.

Lau dira erakunde nagusiak: Batzordea, Kontseilua, Justizia Auzitegia eta bertan Euskal Herriak ordezkariak dituen leku bakarra, alegia, Legebiltzarra (512 eserlekuz osatua eta horietatik lau euskaldunak).

BAINA nahiz eta Legebiltzarra herri-agintez edo demokrazia azukeratua izan eta Elkarteko aurrerakuntza erabakitzerakoan hala nolako ikertze ahalmenik eduki, tamalez, ez du egi-egiazko indarrik. Horregatik esan ohi da, EEBk «hutsune demokratikoa» duela.

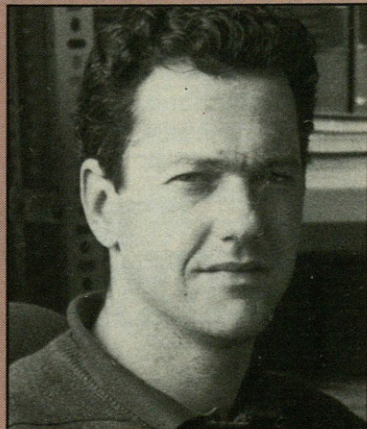
Tokitan gaude, bada, Euskal Herriaren ahots motela Europan entzuna izateko. Nire ustez, egun «Europako Legebiltzarra» deritzan erakunde makala suspertzeko, aintzinako edo egiazko Legebiltzarren modura jantzi egin beharko genuke, hau da, legeak egitako eta exekutiboa zaintzeko ahalmenarekin.

BAINA utziko al dute hamabi herrialdeen gobernuak beren jabetasuna Estatu gaineko elkartearen eskuetan? Hortxe dago koxka.

Bestela jokatu beharko da bitartean. EEEaren barnean behar berak dituzten lurraldeen elkartasuna izan liteke biderik egokiena aberri gabeko herrien ahotsa ozentzeko.

Horrelaxe sortu zen adibidez, Euskal Herria eta Akitania besteak beste, «Atlantiko ardatza» (?) deritzan elkartasuna. Zer esanik ez dago Espainiak ez duela ontzat hartu lurraldeen gain egindako lana, bai ordea Frantziak.

Itxuraz alperrikakoa badirudi ere, Akitaniarekin harremanak izateak, Iparraldearekin, aspaldiko partez, Estatu gaineko harreman politikoak dakartza berekin, eta hori ez da nolanahiko garaipena.

JUAN VELAZQUEZ

EHUko Zuzenbide
Fakultateko Irakaslea

Alemaniarren batasunaren ondorengoak:

Lehen eta bigarren mailako alemaniarrak

CDU da Alemaniako alderdi nagusia.

Batasuna burutu ondoren Ekialdeko Alemaniak une gogorrek bizi ditu, bai langabezia laster bere populazioaren erdira iritsi litekeelako eta baita ere beren buruak bigarren mailako hiritartzat jotzen dituztelako. Atzean geratu dira duela urtebeteko lorak eta aurrera begira hor ageri da batasunak eragindako banaketa.

APIRILEAN, Richard von Weizsäcker Alemaniako lehendakaria kezkatuta agertu zen Batasunaren abiadaz. «Zalantza betetik ari gara bidaiatzen batasunaren bidetik, eta ideien gatazkak denbora gorriak bizi ditu». Duela zazpi hilabete Bethovenen «Bederatzigarren sinfonia»-pean batasuna sinatu zen leku berean botatako berbak dira. Toki eta pertsona bera, baina ez, orde, humore bera. Batasunak hiritarren arteko mailaketa ekarri du. Ikustea besterik ez dago ekialde eta mendebaldekoen arteko bizimoduaren

desberdintuna. Batasun aurreko zanga sakona bazen, egungoa are sakonagoa. Ekialdeko herritarrek lehen eta bigarren mailako herritarrez mintzo dira, eta ez arrazoi faltaz.

Batasuna baino, anexioa

Apirilean Der Spiegel aldizkari alemaniarrek egindako inkesta batek nahiko datu harrigarriak eskaintzen zituen. Haren arabera, Ekialdeko Alemaniaren %85 bere burua bigarren mailakotzat jotzen zuen eta erdiak baino gehiagok, ber-

Helmut Kohl, Batasunaren gizonak, une larriak bizi ditu gaur egun.

Batasunaren kronologia

- 1989ko urriaren 9a: Berlineko Harresia botatzen da. Alemania bien batasunaren lehenbiziko urratsa izateaz gain, gerra otzaren amaieraren data sinboliko bezala ere hartzen da.
- 1990eko otsailaren 25a: SED (ekialdeko lehenengo alderdi komunista) disolbatu eta PDS (Sozialismo Demokratikoaren Alderdia, SEDaren ondorengoa) plazaratzen da.
- Ekainaren 21a: Batasun monetarioa, ekonomikoa eta soziala gauzatzen da.
- Uztailaren 1a: Ekialdeko Alemaniak Mendebaldekoaren orden ekonomiko-soziala hartzea erabakitzen du.
- Abuztuaren 31a: Barne mailako gaiei buruzko akordioa sinatzen da.
- Irailaren 12a: Kanpo arazoen akordioaren sinaketa.
- Urriaren 3a: Estatu bien arteko Batasun Itunaren sinaketa. Alemania 45 urtetako banaketa eta gero bat da berriro.
- Abenduaren 2a: Alemania batuaren lehenbiziko hauteskunde orokorrak. Mendebaldeko alderdiak erabat nagusitzen dira, eta horien artean orain boterean dagoen CSU (Batasun Kristau Demokrata).

ro erabaki behar izanez gero, gaur egun ez luke batasunaren aldeko aposturik egingo. Datu asaldagarriak dira Alemaniako agintarientzat, duda barik.

M. Karl Otto Poehl Bundesbankeko lehendakariak duela gutxi adierazi zuenez «moneta batasuna egundoko txarto egin da». Oposizioko prentsaren esanetan ere «bost Länder berrietan (ekialdeko Alemaniaren egituraketa berria) kaos ekonomiko, sozial eta administratiboa hedatu da.

Ekialdeko Alemaniaren enpresa publikoen pribatizazio (8.200 enpresa) moduak jadanik 800.000 pertsona langabezian utzi ditu eta 1.800.000 egun oso gabeko lan barik. Pribatizazio basatiak modu horretan jarraituz gero ekainarako langabetuen kopurua lau milioitara igoko ote den beldurra zabaldu da. Berlinen bakarrik langabetuen kopurua 170.000 pertsonetako da, gebientsuenak ekialdekoak. Koblek eta kantzileritzak diotenez 1993an ekonomiak gora

egingo du, eta orduan dena abaztuko da. Hala ere, susmoa eta beldur handia dute kapitalismoak, demokrazia eta parlamentarismoak ekialdean izan ditzaketen gutxiespen erabatekoaz.

sortzen ari da. Joan den urtean horrenbeste poz eta algara sortera zuen Batasunak, aurtengoan erabateko egoera aldrebesekoa ekarri du. Norbaitek sakrifizioa egin behar badu ekialdekoak dira. Hauek sala-

■ Mendebaldean ere soldatak, lanpostuak eta abar arriskuan jartzen ari diren einean, ekialdekoen aurkako mezprexua sortzen ari da ●

Garaileak eta garaituak

Porrot ekonomiko hau batetik bat ekialdekoek pairatu arren, bere ondorioak estatu guztiera zabaltzen ari dira. Honek «Wesis» (mendebaldeko alemaniarak) eta «Ossis»-en (ekialdekoak) arteko zuloa gehiago hondoratzen du; eta mendebaldean ere soldatak, lanpostuak eta abar arriskuan jartzen ari diren einean, ekialdekoen aurkako mezprexua

tzen dutenez badaude «alemaniaragoak diren alemaniarak». Baina garrantzitsuena arestian aipatu dugun Weizecker lehendakariaren esaldiaren ildotik abiatzen da, hots, bi mentalitate hedatzen ari direla: Garailearena eta garaituarena.

Lehenxeago aipatu dugun bezala, estatuarenak ziren 8.200 enpresa pribatizatzen ari da Bonnekoko gobernuak, eta horretarako Trehandanstalt erabiliko

Mendebaldeko alderdiak nagusi

BATASUNA gauzatu aurretik ere nahiko nabarmena zen mendebaldeko alderdiak ekialdeko alderdi politikoak irentsi-ko zituztela. Eta horrela izan zen baina ez zen espero ekialdean iraultzaren bultzagile izan ziren mogimendu hiritarrek horren ordezkaritza txikia lortzea. Bizitzako gainontzeko alorretan legez, «Wessis»-en markoaren indarra samur nagusitu zen. Ez hori bakarrik, ordea, garailearen izpirituak ere zeresan handia izan zuen. Orohar, esparru guztietan gailendu dira «Wessis»-ak eta horrek bere ondorioak ekarri ditu.

Joan den abenduko azken hauteskunde orokorretan, Helmut Kohl lehendakariaren CDU (Batasun Kristau De-

mokrata) nagusitu zen %43,8rekin. Bigarrena SPD (Alderdi Sozialdemokrata) %33,5rekin. Hirugarren FDP (Alderdi Liberala), %11rekin. Ondoren mendebaldeko berdeak (%3,9); PDSk %2,4 (Sozialismo demokratikoaren alderdia, ekialdeko komunista ohiak); eta azkenik, ekialdeko berdeak %1arekin.

Batasun prozesuak alderdiekiko berezitasunik izan badu zera izan da: ekialdean alderdiak legezatu ahala, mendebaldeko bere parekoa sortzen zela. Ondoren batu egin ziren alderdi «biak» (CDU, SPD eta FPD) eta gaur egun arte behintzat ez da aldakerarik izan. Salbuespen gisa berdeen mogimendua geratu da, izenez berdeak izan eta

oinarrian «antzeko baloreak» edukita ere, antolaketa, jokaera eta oinarri horien interpretazioa arras desberdina da batzu eta besteen artean.

Ekialdekoak jaio berriak dira esaterako mendebaldekoekin gonbaratuz gero: Demokrazia Orain, Forum Berria, Giza Eskubideen Aldeko Ekimena eta Berdeak. Mendebaldekoekin dituzten desberdintasunei dago kienean, bakoitzak berea ikusten du, eta alde biek euren originaltasuntxo defendatzera jotzen dute. Ekialdekoek salatzen dutenez, «Zer egin eta nola jokatu behar dugun esatera datozkigu. Arazoa, euren mentalitate espansionista eta paternalista da», salatzen dute ekialdekoek.

du (enpresak egoera txarretik ateratzeko arduratzen den erakunde). Erakunde honek bere eskua sartu zuenean, lehenetako harridurarako bat kanpo komertzioaren egoera kaotikoa izan zen, hots, COMECO-Maren (Elkar Laguntzarako Kontsilu Ekonomikoa) desagerketak sortarazitakoak.

Herrialde sozialisten kometziorako gune aproposak zen merkatu barik geratu dira esportatzeko ahalmena zuten enpresa asko, Robotron eta Carl Zeiss Jena, adibidez. Trehuandanstatheko arduradun nagusiak apirilaren 2an hil zuen RAF talde armatuak. Gizon horiek kritika gogorak jaso zituzten zen enpresen erabilerak zela eta, bere funtzioak

Ekialdeko Alemanian egoerak okerrera eginez gero, koalizio gobernua ateraliteke ●

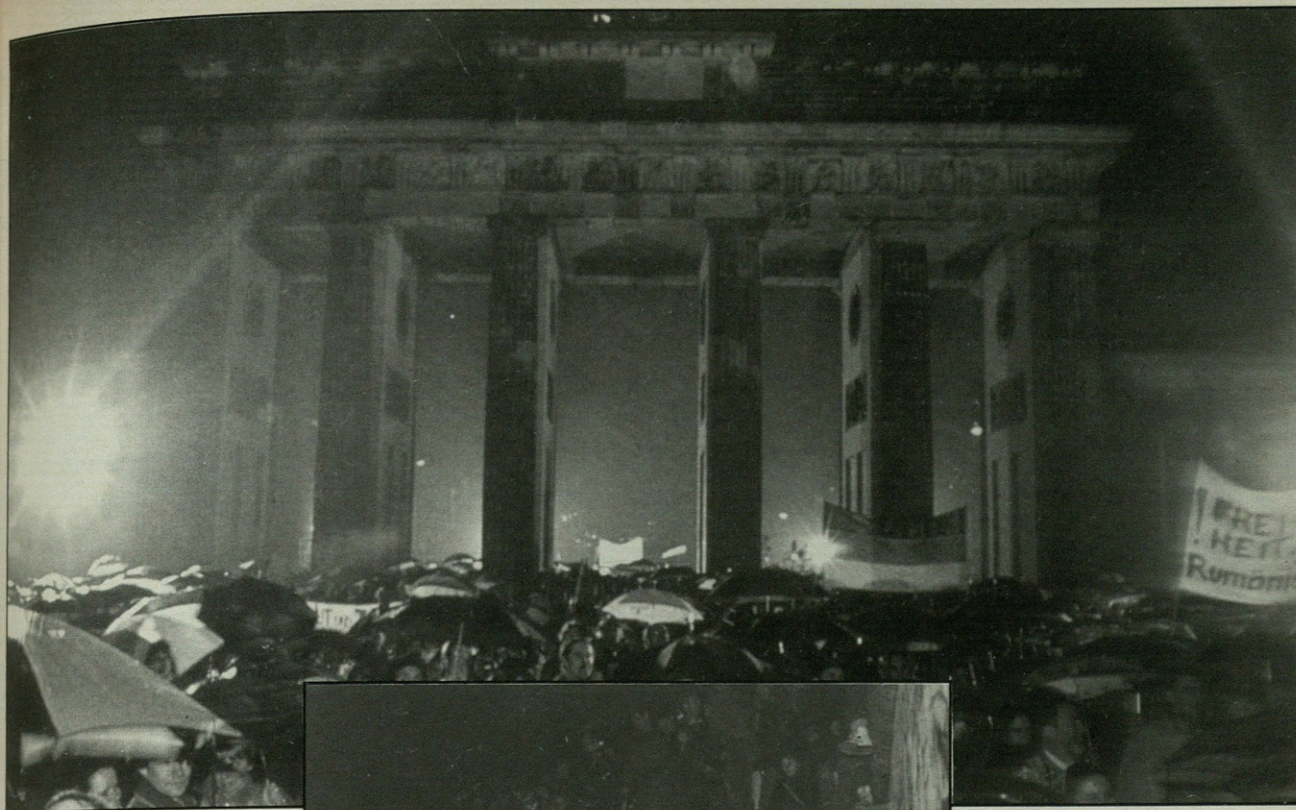
enpresak osatu eta birmoldatu izanik, oso modu batasun itxi eta saltzen zitu- lako. Guzti hori ikusita ere, alemaniar askori, —alde batekoei zein bestekoei— oraindik harrigarriago iruditzen zaie 1990eko abendu-ko hauteskundeak ondoren nola Kohlek ez zuen horren arantzatsua izango zen batasuna hori biderateko mi- nisteritzarik bat sortu.

Markoaren indarra ahuldu egin da Batasunaren ondorioz.

Giza ikasgaien ezabaketa

Baina ez da bakarrik alor ekonomikoan eragindakoa.

Goian 1990eko urriaren
3an, Batasunaren
egunean,
Brandenburgoko ateak
zabandu zirenean. Behean
herritarrek Berlingo
Harresia apurtzen.

orohar gizarte guztia da Mendealdeko Alemaniar-
ren «mendekua» jasotzen ari
dena. Ekialdeko alemaniar-
rek beren herrian gauza as-
ko aldatu behar zela jakin
bazekiten, «baina mende-
baldekoek nabiago izan
dute euren legea ezertzea,
guri gure etorkizuna geuk
erabakitzea utzi baino»,
salatzen dute.

Lehenbiziko erregimenaren
aztarna guztiak ezabatu
nahian, Estatu agintarie-
k kultur guneen aurka eraso
dute beldur gabe, horietatik
unibertsitateak lehenak.
Bonneko Gobernuak komu-
nismoaren zabaltzaile
izan zena eta «izan
litekeena»-ren aurkako bo-
rrokan unibertsitateetako

giza ikasgaiekin zerikusirik
duen guztia desagertarazten
dihardu, hots: filosofia, his-
toria, zuzenbidea, ekono-
mia, soziologia, kazetaritza,
pedagogia... Leipzigen adi-
bidez (aurreko erregimenaren
buru ihardun zena) 12.000 ikasle
klase barik geratu dira, eta
Alemania osoan beste milaka
eta milaka. Datozen irakasleak
zera diote: «Gorde ditzake

kezue ikasi izan dituzuen
bibliografia guztiak, berri-
ro hasi beharko bait duzue
guztiarekin».

Askok kurtsua edo kar-
rera galduko du. Ikasleek
eta zenbait irakasleek uni-
bertsitatea askotan bote-
rearen legitimatzaile dela
onartzen dute, hala ere,
—eurek dioten bezala—
«asko eztabaidatu daiteke
edozertaz, baina ezin dena

egin da etorri, inposatu eta
kitto». Protestari ekin zio-
ten eta joan den martxoan
zehar gogor ihardun zuten.

Kohlek bere une lore-
tsuak ezagutu bazituen ere,
orain une larriak iragaten ari
da, eta egoerak okerrera
eginez gero Ekialdeko Ale-
manian koalizio gobernua
buruan ei du dagoeneko.
Kristau-demokratak eta so-
zialdemokratak, salbakun-
tza gobernua litzatekeen an-
tzerako batean. Kohlek ez
ditu estatu kontuak baka-
rrik, alderdi barnean ere
CDUren korrante desberdi-
nak borrokan dihardute, al-
derdiaren zuzendaritzak ea
nor nagusituko. Une gogo-
rrak eta erabakiorrak dato-
zkie Kohl eta Ekialdeko Ale-
mania zenari, eta Europak
bere gain izango ditu bere
begiak. Europako gainon-
tzeko estatuek harretaz ja-
rraituko dute Alemaniaren
abiada, bere abiadak zeri-
kusi handia bait du etorki-
zuneko Europarekin.

**Ekialdeko Alemaniak 800.000
langabetu ditu, 1.800.000 pertsonak
egunean orduren batzu bakarrik egiten
dute lan, eta ekainean 4.000.000
langabetu izan ditzake ●**

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. **F. Fukuyama**, 1989

■ MARGARET THATCHER: «BEHI POTOLO HORI»

DUELA denboratxoa Ipar Irlandarako ministroak Thatcher izendatzeko berbak dira horiek, eta Txiki Benegasekin gertatu izan den bezala, eskandalua ez zen makala izan. Honi ere automobileko telefono horietako batekin gertatu zitzaion hori. Thatcherren dimisioaren garaiak ziren eta zera aipatu zion bere emazteari: «Behi potolo horrek dimitituko duela espero dut». Ipar Irlandako talde armatu bateko militante batek elkar hizketa grabatu eta irrati baten esku utzi zuen. Ministroak barkamena eskatu behar izan zion bere gobernu buruari, Thatcherri alegia. Telefono arriskutsuak, zalantza barik.

■ AKABO SADAM HUSSEINEN UDAKO JAUREGIA

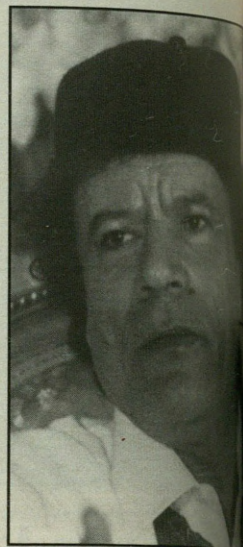
SADAM Husseinek bere udako jauregia dinamitaz lehertarazteko agindua eman die bere soldaduei. Kontua da berau kokaturik dagoen lekua Dohukeko probintziako Sarsank he-

rrian dagoela, alegia, nazioarteko indarrak errefuxiatu kurduentzat kanpamentuak eraikitzen ari diren leku berberean. Sadamek ez du nahi aliatuek bere jauregia base moduan erabil dezaten, horra aginduaren arrazoia. Aliatuek hegoalderantz gehiago ez jaistea espero beharko da, bestela Sadamek Irak osoa lehertarazi dezake; «aliatuek ezer erabili ez dezaten» izango litzateke aitzakia.

■ EEBB-ETAKO KONGRESUAN BORTXAKETAK

ESTATU Batuetako kongresuko emakume talde batek «emakumeek hemen pairatzen ditugun eraso sexuali aurre egiteko» kanpaina bat antolatu du. Emakume hauek salatzen dutenez, kongresuan era guztietako proposamenak egiten zaizkie eta «bortxaketak ere gertatu izan dira». Kanpaina honetako ekimenetako batek, Senatu eta Ordezkarien Ganbarako kide guztiei beren bulegoetan edozein eratako eraso sexualak errefuxatzen dituztela dioen agiri bat sinatzea eskatuko dte.

E L E M E N T E S

«Estatu Batuei aurre egiteko erabaki dugu. Edo bizirik gara ala duintasunez hil gara».

Muammar Gaddafi, Libia
estatu burua.

«Lotuta ere, egun bat gehiago ez nuke jarraituko aulki honetan. Ez dui kandidatek onartuko inongo kasuan. Herri honetan teoremak eta hipotesiak frogan gaiten daude».

Francesco Cossiga, Italia
lehendakaria.

«Orain bai esan dezakegu serio negoziatzeaz ekin diogula».

Shafik Handal, FMLN
komandantea.

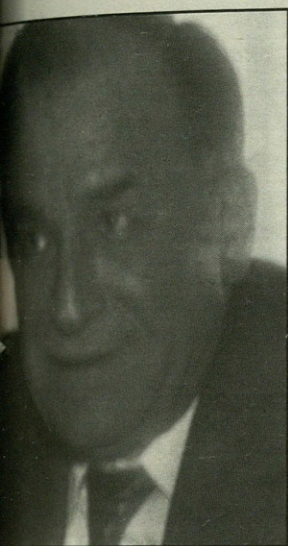
«Gaur gerraren txostena ixten da eta berreraikuntzarena zabald».

Michel Mur, Libanoko
defentsa ministraria,
apirilaren 30ean.

O I H A R T Z U N A K

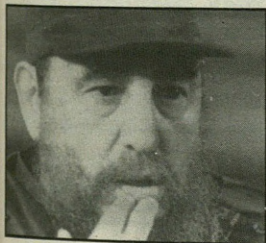
«Gertatu dena da, estatuen oinarria izan den dogmatismoak eta estatu totalitarioek erantzun bat izandutela. Estatu horiek ez zuten inolaz ere isladatzen sozialismoaren funtsa».

Ion Iliesku, Rumania
ko lehendakaria.

«Potentzia handiek euren interesei bakarrik begiratu bitartean, bakea eta segurtasuna urruneko ametsak izango dira».

Mohamed Musavi, Iraneko
lkerketa Estrategikoen
Zentruko arduraduna.

«Gure sozialismoak ez du aldaketarik izango printzipioei eta ekonomia sozialistari dagokienean; ezta ere pluripartidismoan. Bosgarren kolumna eta kontrairaultza EEBBen zerbitzuan jartzea lirateke».

Fidel Castro.

IRA-REN SUETENA ELKAR HIZKETEK DIRAUTEN BITARTEAN

IRA Ipar Irlandako erakunde armatuak sueten baldintzatua iragarri zuen joan den astean unionista eta katolikoek elkar hizketek irautea duten bitartean. Suetenak unionisten aurkako ekintzei eragingo die, baina IRAk iragarri duenez, «beti ere eurek erasotzen ez duten bitartean». Suetenak, ordea, ez du eraginik izango segurtasun indarrei dagokienean. Katoliko eta unionisten arteko elkar hizketan apirilaren 30ean hasi ziren eta Sinn Fein erakunde errepublikarra horietatik kanpo geratu da. 1973az geroztik komunitate bien artean burutzen diren lehenbiziko elkar hizketak dira.

LIBANOKO MILIZIA GEHIENEK ENTREGATU DITUZTE ARMAK

APIRILAREN 30ean armak Libanoko armadari entregatzeko epea amaitu ondoren, armadak kontrolgune garrantzitsuetan zabaltzen jarraitzen du. Libanotar Indarrek (kristatuak) eta Walid Yumblaten Alderdi Sozialista Progresistako indarrek (drusuak, eta musulmanen arteko indartsuenak) epea amaitu baino egun bat lehenago burutu zuten beren entrega. Hamabost urtetako gerrak, maila guztietan suntsituta utzi du lehen «Ekialde Hurbileko Suitza» deiturikoa: 200.000 hildako, 500.000 zauritu eta 100.000 elbarritu. Hala ere, Libanon oraindik 40.000 soldadu siriarrak bertan darraite.

Heriotz tasarik handiena dutenak herrialde garatuak dira

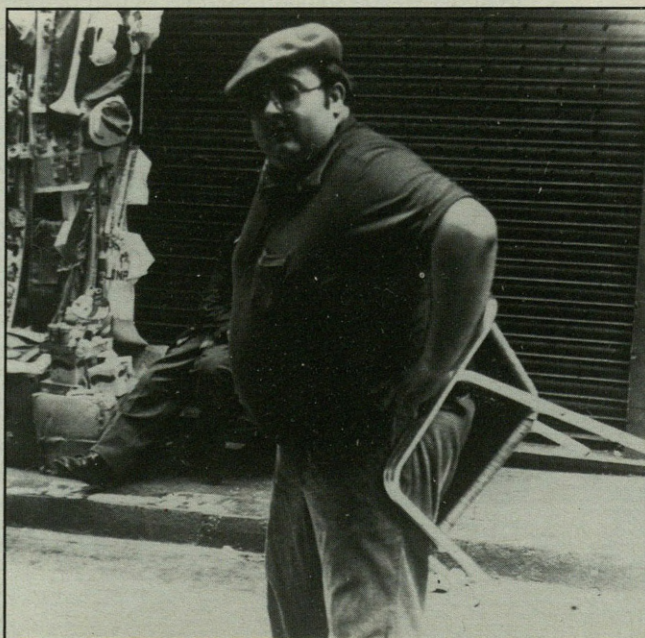
Bihotz-gaisotasunak bizimoduaren arabera sortzen ditugu

Azken belaunaldietan gure artean poliki baina etengabe ari da aldatzen bizimodua, eta bestela uste dugun arren, heriotza eragiten duten faktoreak ere ari zaizkigu erabat aldatzen. Errepara iezaiozu bestela datorrenari. Fernando Coello sendagilearekin izan dugun solasaldi luze eta mamitsuaren apunte bakar batzu baino ez.

MENDE honen hasieratik hona izan da aldaketa kualitatiborik populazioaren heriotz tasari dagokionean. Funtsean, orain dela ehun urte heriotz tasarik handiena eragiten zuten gaisotasunak egun dagokeneko bigarren mailan gelditu dira, zenbaiten kasuan ia ehuneko ehunean sendatuz. Osasun eta gizarte ikuspegi batetik aldaketa oso esanguratsua da, orain dela zenbait urtetako hainbat gaisotasun kutsakor sen-

daezinak zirenak guztiz sendatu daitezkeen bitartean, kutsakorak ez diren gaisotasun kronikoak dira

sendaezinezko gertatzen direnak, besteak beste diabetesa, hipertentsioa, bronkitis kronikoa eta abar.

Kirol kontrolatuak eguneroko bizimoduaren zatia izan behar luke.

Gizarte aldaketaren ondorioa

Aldaketa hau zeren eragonez gertatzen ari den zehaztu nahi izan digu Coello sendagileak: «*medikuntzaren aurrerapenarekin batera gizartearen zahartzearen progresiboa gertatu da eta balaber arrisku faktoreen nolabaiteko nagusitasuna ematen ari da, hau da, zenbait faktorek, bizi itzaroa penatuz luzatzen den neurrian, garrantzia handiagoa hartzen dute eta heriotzarekiko eragina erabakiorra gertatzen da, gure eta urte gehiagoz eragiten bait dute.*

Egun, faktore hilkorrenak dei litezkeen artean bihotz-gaisotasunak ditugun ezbaierik gabe garrantzitsuenak, eta istripuek, miak biziak eta gaisotasun zerebro-baskularrek osatzen dute heriotz tasarik handiena.

Hala ere, herrialde garatu-
tugabeetan oraindik ere e-

Bihotzekoaren arriskua gutxitzeko dieta egokia aukeratu behar da.

tatistikek mende hasierako herrialde garatuak datuetara garamatzate, alegia, gaisotasun kutsakorak dira populazioaren heriotz tasaren eragile nagusia.

Oraingo honetan bihotz gaisotasunei helduko diegu, Coelloren esanetan, *«gure artean gaur egun bilko-rranak eta era berean prebentzio aldetik ardurarik handiena eskatu beharko luketenak direlako»*. Honen harian modu desberdin

hauetara ager daitezke «bihotzekoak» deitutako hauek: bapateko heriotzean, arritmietan, bihotzekoan edo bihotz-gutxiegi-tasunean.

Arrisku faktoreak

Gaisotasuna bera bizitzaren une zehatz batean agertzen bada ere, azpimarratzekoa da agerpena bultzatzen duten faktoreak askoz lehenagotik hasten direla. Hogeitabost hogeitamar urtetatik aurrera, arrisku-faktore horiek bilakaera oso baten barruan eragiten hasten badira, pentsatzekoa da bi-zi-maila hobetzekotan horiek ezagutu eta kontutan hartzeak berebiziko garrantzia izango duela. Laburbilduz, hauek lirateke, zenbait osasun-ikerketak agertzen dutenez, bihotz-gaisotasunak agertzeko arriskua handituko luketen

faktore nagusiak: tabakoa, arteri-hipertentsioa eta kolesterolaren igotzea. Hauekin batera bigarren maila batean, beste hauek ere egongo lirateke: alkohola, kirolrik eza, dieta egoki-rik ez eramatea, loditasuna, anti-sorgailuak, ur motak eta abar.

Beti ere, lehen esan bezala, bizimoduaren arabera ekidin eta kontrolpean eraman daitezkeen faktoreak dira, gure eskuetan bizi

maila eta itxaropena hobetu eta handiagotu dezaketenak. Besteak beste, frogaturik dago tabakoak duen eragin erabatekoa bihotz-gaisotasunen sorreran, eta *«erretzen basitako adina- ren arabera eta baita zigarro kopuruaren arabera ere sorrera beraren agerpenaren arriskua handitzen da»*. Kolesterolari dagokionez dietarekin zuzenean lotuta egongo litzateke odolaren kolesterolaren

Heriotz tasarik handieneko gaisotasunak

Mende hasieran	Gaur egun
1. Umeen beherakoak	1. Bihotz-gaisotasunak
2. Tuberkulosia	2. Neoplasiak
3. Neumoniak	3. Zerebro-baskularrak
4. Apoplexiak	4. Istripuak
5. Beherakoa eta enteritisa	5. Neumoniak
6. Bihotz-gaisotasunak	6. Zirro-sisa
7. Meningitisa	7. Bronkitis kronikoa
8. Sukarra	8. Diabetesa
9. Sukar tifoideoak	9. Jaiotzetikako anomaliak
10. Haurtzaroko gaisotasunak	10. Nefritis eta nefrosisa

■ Gaisotasuna bizitzaren une zehatz batean agertzen bada ere, azpimarratzekoa da agerpena bultzatzen duten faktoreak askoz lehenagotik hasten direla ●

Fernando Coello, kirol-sendagilea:

«Eguneroko iharduera fisikoa osasungarria da»

ARGIA. Zein eragin du kirolak bihotzekoaren prebentzioan?

FERNANDO COELLO. Burutu den osasun-iker-

keta dexenteren arabera, lanean nahiz aisialdian, kirola ezezik, eguneroko iharduera fisikoa ere zerikusi zuzena du biho-

tzekoak jotzeko arriskua gutxitzearekin.

A. Adinaren arabera, zeintzu dira aholka dai-
tezkeen kirol-motak?

F.C. Kirol-ihardueraren helburuak urteekin batera aldatuz doaz. Haurtzaroan, lau urte bete baino lehen ez da komeni kirol-lik egitea. Epe honetako helburua ez da kirol berezi bati ekitea, gorputza orokorrean iharduera fisikorekin ohitzea baizik.

Ez da komeni ahalegin handia behar duten kirolak (erresistentzia...) eta lehiaketa-mailakoak gazaroa baino lehen praktikatzen hastea.

Pertsona helduak progresiboki galtzen ditu gorputz-ahalmenak. Hau dela eta, saihestu egin

behar dira esfortzu fisikoa handiegiak; komenigarria da, bestalde, kirola leku itxietatik at egitea eta taldeka aritzea. Hauexek dira egokienak: igeriketa, eskia, ibilaldi laburrak, egitea eta arineketa, kontrolatuak praktikatzea.

Zahartzaroan iharduera fisikoa mesedegarria izan daiteke, burmuina eta beste gorputz-atal guztiak oxigenatu, arnas eta zirkulazio-funtzioak indartu, eraginkortasun neuromuskularra handitu eta adimenaren argitasuna kontserbatzen laguntzen bait du; beraz, pasioak, ibilaldiak, footing arina, gimnasia, golfa, tenisa eta txirrindan irtenaldi laburrak eta errazak egitea komenigarria da.

kopuruaren igotzea. Gizonzkoengan ere jakina da eragin handiagoa dutela gaisotasun hauek.

Bizimoduaren araberako osasuna

Guzti honen ondoren honela mintzatu zaigu Coello sendagilea: «*bau da, ez ginateke aipatze butsarekin geratu behar; gure artean beriotz tasarik handiena agertzen duten bihotz gaisotasunen agerpena baldintzatu eta eragiten duten faktoreen krontola norberaren bizimoduaren bai-*

tan dauden neurrian, norberak jarri beharko lituzke arrisku horiek ekidin eta gutxitzeko bitartekoak. Luzera begira hobeto bizi-tzeko kontutan hartu beharreko puntuak dira dudarik gabe».

Kolesterolaren kopurua jaitsi daiteke dietaren barruan gatz gutxituz eta elikagai bejetalak nagusituz (fruituak, barazkiak, zituak eta abar). Baita arrainaren

kontsumoa gehituz ere, koiperik gabeko esnekiak, ikuiluko hegaztiak... eta gurina dietatik kenduz.

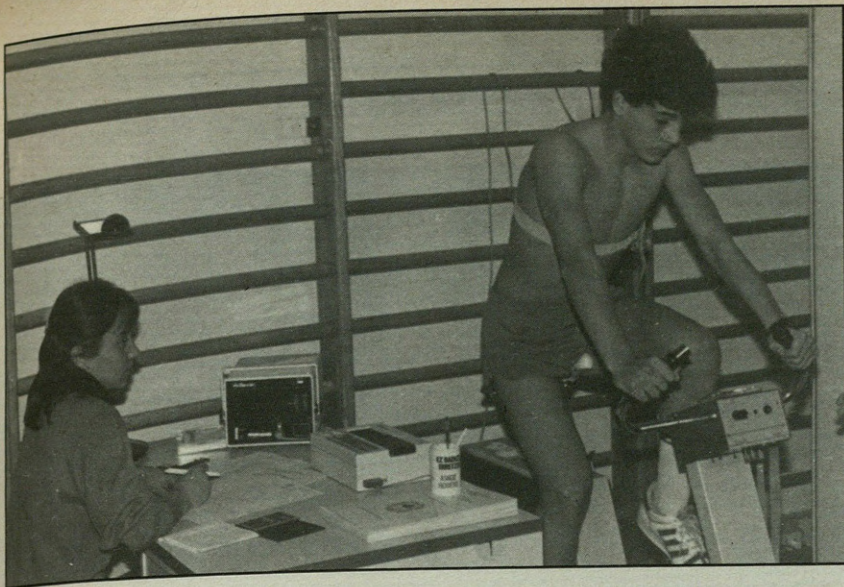
Tabakoari dagokionez, besteak beste, ez da beharrezkoa esatea bihotz-gaisotasunen sortzaile aktiboa dela; bere kontsumoaren kontrolak izango lukeen eragina norberak hartzerakoan gizarte-mailan ematen diren estatistiketan ondorio onuragarria lezarke. Adibide bat aipatzearen, Norvegian tabakoaren kontsumoa erdira gutxiagotzera iritsi zi-

ren hamar urtetan; 1973an populazioaren %40k kontsumitzetik 1984an %20 kontsumitzaera jaitsi da.

Arteri-hipertentsioari dagokionez maila ertainetara mantentzeko alkohola gehiegi hartzea ekidin beharko litzateke, gatz neurritik hartu, ariketa fisikoa erregularri egitea eta aldiz arteri-presioaren kontrola eta zainketa, noizbehinkako txekoak eginez.

Azken batean norberaren esku legoke bizimoduaren barruan zenbait ohitura aldatzea eta bihotz-gaisotasunen sorrera bera ekiditea, horretarako ariketa fisikoa bizimoduaren barruan txertatzea ia ezinbestekoa bihurtuz. Zenbat eta gai-

■ Tabakoa, kolesterolaren igotzea eta arteri-hipertentsioa dira bihotz-gaisotasunak eragiten duten faktore nagusiak ●

Bihotz-gaisotasunek sortutako heriotz tasa

Herrialdea	Urtea	% zenbat
Bulgaria	1983	50,18
Austria	1983	50,14
Finlandia	1983	49,65
Alemania	1984	47,13
Estatu Batuak	1982	46,60
Italia	1978	44,55
Danimarka	1980	43,74
Portugal	1982	41,11
Japonia	1984	39,09
Espainia	1978	38,56
Belgika	1977	38,16
Frantzia	1978	33,14

Loditasunak areagotu egiten du bihotzekoaren arriskua.

teagotik hasi kirolaren batean arriskuak gutxituz doaz. Gehiegizko alkoholak bestalde bihotz giharrean kalteak eragiteaz gainera arteri-hipertentsioa, istripu zerebro-baskularrak eta bihotz-gaisotasunak gertatzeko arriskua handitu egi-

ten du. Ahoz hartzen diren antisorgailuek ere lagun dezakete aipatutako gaisotasunak agertzen, baina nagusiki adineko emakumeengan eta batez ere erretzaile eta hipertentsoengan.

Azken batean, *«norbere bizimoduaren baitako gai-*

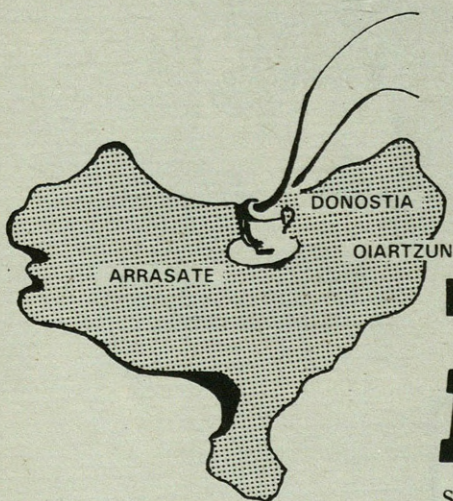
sotasunak diren hauek zer pentsatu eman behar ligukete denoi eta, abal dela, prebentzio-neurriak kontutan hartu, areago norbere bizi-maila edota heriotza bera ere epe ertainera begira kolokan egon daitekeenean; bibotze-

koaren eta bihotz-gaisota-sunen kasuan behintzat ez izandударик», zehaztu digu Fernando Coello kirol-sendagile ezpezialduak.

Patxi Sarriegi

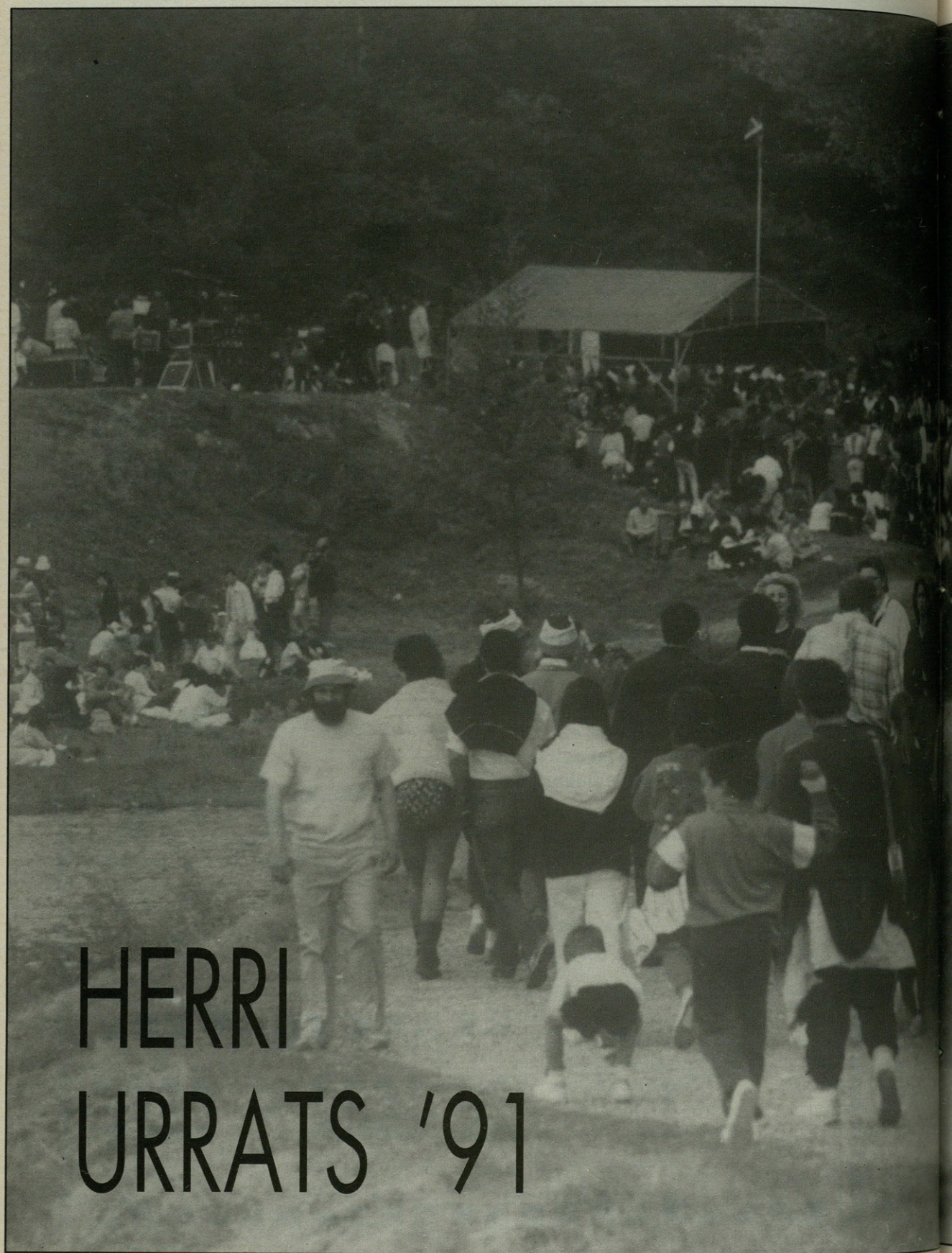
Ritxi Lizartza

**Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.**

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

HERRI URRATS '91

Aurten zortzigarren Herri Urratsa ospatuko da Senpereko aintziraren inguruan. Iparraldeko ikastolen besta honek gero eta arrakasta handiagoa du, Hegoaldeko sostenguari esker eta baita Iparraldeko jendearen parte hartzea azkartzen ari delako.

IPARRALDEKO

ikastolek iaz beren hogeigarren urtemuga ospatzen zuten, eta aurten berriz zortzigarren Herri Urratsa dugu. Horrela ikusita, gauzak oso simpleak direla dirudi, eta oraingo gazte askorentzat, Iparraldeko herrietan zehar ikastolak izatea nahiko arrunta daiteke, abantzu borroka irabazi bat. Alta ikastolen garapena hurbilagotik begiratzuz gero, prozesua gero eta konplikatuagoa agertzen zaigu ikasleen kopurua handitzen ari bait da eta muntaia osoaren gestioak antolaketa fina eskatzen du.

Seaskaren Ikastola barne aldizkariaren martxo-apirileko alean, Jean Louis Maitiak Azkaineiko ikastolako Maialen ikasle berriari ongi etorria ematen zion, Iparraldeko ikastoletan mila ikasle daudela azpimarratuz, aintzinamendu importantea izan dela adieraziz. Eta egia da ikastolak ez direla hain baztertuak gaur egun. «Seaskaren onarpen soziala hobetu egin da», zioen Seaskako lehendakariak. Frantziako administrazioarekin izenpetutako akordioak zenbait arazo konpondu ditu, lehen maila ofizialki onartua bait da, baina arazo biziki larri bat gelditzen da antolatu gabe, bigarren maila ez delako oraindik errekonozitua.

Hain xuxen, hiru urteren buruan Xalbador ikastegiak hirurehun bat ikasle babesitu beharko ditu ete bigarren mailak gaur arte lortu duen laguntza bakarra euskal mundutik etorri dena izan da. Beraz, behar berriak ikusiz, garbi dago egoera larritzen ari dela. Aurten jadanik ehun eta berrogeita hamar ikasle daude Kanboko bigarren mailan, eta horietarik hogeita hamabost barnetegian gelditzen dira. Heldu den urtean berrogeita hamabost ikasle berri sartuko dira alde batetik erakutsiz Iparraldeko bizilagunek eta ikastolako gurasoek gero eta konfiantza handiagoa dutela Seaskarengan eta hor ematen den erakuntzarengan, baina bestalde azpiegituraren aldetik bigarren mailaz arduratzen diren guraso eta irakasleei indar handiagoa egitea ere eskatzen zaie. «Egia da honelako garapenak izugarritzko indarra egitea eskatzen digula, baina erran behar da ere gaur egun lortzen ditugun emaitzek eta bereziki bigarren mailak duen arrakastak egin dugun lana ez dela debaldetan eginga izan adierazten dutela», esaten digu Gexan Alfarak.

Iaz Herri Urratsek 900.000 libera (18 milioi pezeta) garbi ekarri zuen Xalbador ikastegiarentzat, diru ho-

rretatik 200.000 libera Seaskara joan ziren eta 340.000 libera diru maileguak ordaintzeko izan zen. Aurten are diru gehiago biltzea espero da. Datorren urtetik landa Iparraldean ere Unibertsitatean sartu arte ikasketak guztiak euskaraz egin ahalko dira.

Eguraldiak lagunduz gero

Iortzigarren Herri Urrats honekin euskararen hedapenaren beharra aitzinean jarri nahi izan dute. «Euskara jalgi hadi plazara» lema zaharpean hats berri bat eman nahi zaio euskarari. Peio Claverie Seaskako laguntzaileak euskarak gizartearen zoko guzietara iritsi behar zuela adierazten zizun, borroka orokor bat de-

Maitiaren ustez, Seaskaren onarpen soziala hobetu egin da ●

la euskararena. «Ez da bakarrik ikastoletan euskara bultzatu behar baizik eta gizarte osoan, borregatik hautatu dugu lema hori». Ez da aldaketa handirik izan Herri Urratsen egitarauan, leku berean iraganen da, oso egokia da gainera ez bait da gauza erraza honelako eguna antolatzea edozein tokitan. Egia da beste proposamenak eginak izan direla baina Herri Urratsez arduratzen direnek hamargarren Herri Urratsa ere Senperen ospatuko dela iragarri dute dagoeneko.

Sarik joanen da bezperan gaupasa antolatzaile koadrila.

Zenbait informazio zabaldu behar dugu, egun honen antolaketa lan asko eskatzen bait du eta konsigna guztiak errespetatzen badira, gauzak erraztu egingo dira. Lehenik akanpalekua pentsatua da aintziraren sartzean bakarrik. Bigarre-

urtero bezala gendarmeriak ere «parte hartzen» bait du.

Mila gurasok lan eginen dute janaria prestatzen, ostatuetan zerbitzatzen eta animazio guziez arduratzen. Aurten berrikuntza gutti ditugu, musika aldetik txarrangak, gaiteroak, trikitixak,

kal kirolariak etorriko dira, eta nolaz ez, kantariak ere bai: Jojo eta Ramuntxo, Etxamendi eta Larralde, Irigoien anaiek, Mikel Markez eta Xupetek alaituko dute eguna. Horrelako besta bat antolatzeko eta rentabilizatzeko aurten ere Seaskak enpresa batzuren laguntza lortu du, sponsoring delakoa ohituretan sartu bait da, eta laguntzaile horien artean Kutxa dugu, laguntzaile zaharrena, Euskal Air, Irati, Izarra, eta bestalde Hegoaldean egin den publizitate guztia handik bertatik finantzatua izan da. Hala ere Peio Claveriek bi laguntzaile berezien izenak aipatu nahi izan dizkigu, Euskal Kultur Erakundea eta Baionako Merkataritza Ganbara.

Iaz bezala Sarako euskalezaleek beren euskararekiko atxikimendua adierazteko Herri Urratsen bezperan besta bat antolatuko dute

gau pasa proposatuz. Antolatzaileek hasieratik zuzenduko den txarrangak, Guk taldeak, Iñaki Zaso eta Murua, Sarako txarrangak, Kanka, Zarrak, Tapia eta Leturia, Nerea Etxart eta Tturrutak horietan ditugu gau osoa lo egiteko gabe iragaiteko, egiteko batere tristeza funtsean. Baina kartzeko Basauritik urteko etortzen diren Sustraitak taldeko kideak ere agian behar dira. Xabier Bernaizak explikatzen zigunez, autobus etorriko dira txarrangak montatzera eta Sustraitak taldeko larogei bat kide etorriko dira taloak, omelette, kafea eta aurten paella ere eskaintzera. Laguntzaileak azpimarratzekoa da zuzen egun horretan Hegoaldeko lanera etortzen den talde abantzu bakarra dugu eta seigarren urtez.

Datorren urtetik landa Unibertsitatean sartu arte ikasketa guztiak euskaraz egin ahalko dira ●

nik autoen aparkalekua aintziraren inguruan izango da salbu autobusentzat, horien aparkatzeko Senperetik aintziraraino doan bidea baliatuko bait da, horra hainbatentzat paseo *extra* bat egiteko hautua. Ehun presunek ukanen dute aparkalekuen ardura, gendarmeriaren laguntzarekin

txistulariak ibiliko dira aintziraren inguruan eta bestalde Oskorri, Tturrutak, Egan taldeek ekitaldi alaia eskainiko digute usaian bezala. Bestalde esku lan erakusketa ere hor izanen dugu eta aurten indar berezi bat egin izanen da haurren jokoen xokoan, nolazpait beren eguna bait dute. Eus-

Ixabel Etxeberria

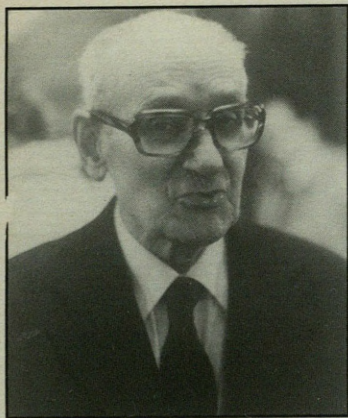
Joseba Arregiren egunkariari buruzko adierazpen gogorrak eta gero

«BIGARREN» IZATERA KONDENATUTA?

Euskal Autonomi Elkarteak Kultur kontseilariaren egunkariarj buruzko adierazpenek erreakzio bortitza sortu dute inguru euskaltzaleetan.

Arregiren ustez euskarazko egunkaria inoiz ez da konpetitiboa izango.

Santamaria: «Etxe honetan kontra gaude denok».

HAUXE esan zuen Joseba Arregi kontseilariak Jaurlaritzak egin s-mo omen duen egunkariak: «Konsziente izan behar dugu euskarazko egunkari bat ez dela sekula lehenbiziko egunkaria izango». Gazteleraz irakurtzen dutenen kopurua kontutan izanik —erantsi zuen—, euskarazko egunkaria «beti bigarren» izango da.

Egunkari publiko honek urtero 900 milioiko defizita izango lukeen arren, Kultur kontseilariak «alternatibo»tzat definitu zuen. Bestetik, ohizko duen bezala, euskarazko bi egunkari argitaratzeko

ezintasuna ere aipatu zuen, Euskaldunon Egunkaria egiten ari den lanaren kontrako eraso gisa interpreta daitekeena.

Arrazoi eta desarrazoiak

Egunkariaren balizko bigarrenengotasan hori dela eta inkesta txiki bat eginez, eritzi kontrajarriak azaldu zaizkigu. Herri Irratiko Mariano Ferrerek bere goiz-programan eginiko galdera: «Nola esan dezake Joseba Arregik hori, zenbaitentzat dagoeneko Egunkaria lehenengo egunkaria bada?» Josetxo Lizartza Antena-3koa haratago doa: ezin da,

uste du berak, honelako gaiak horren arin ukatu. «Euskarazko egunkariak bigarren behar duen aldetik irakurleek esan behar baidute. Euskaldunon Egunkariakoak dira dagoeneko proiektu bakarra martxan jarri dutenak; horretatik Arregik baino gehiago jakin nahi du kingo dute behintzat».

Benito Lertxundi kulturen ustez, berriz, gaur egun «gure herrian zortiz txarrez gehiago irakurtzen eta hitz egiten da erdara euskaraz baino; zentzu horretan ez du arrazoi fatatik Arregik, zeren euskararen erabilpena bigarren mailakoa baita. Eritzi berdintsukoa da E-

Milioien dantzan, baxter batera Egunkaria

GAZTEIZKO Gobernuak nonbait atera gogo duen egunkariak urteko 900 milioi pezetako defizita jasan beharko lukeela, esan zuen Joseba Arregik. Diruketa horretan «&koste guztiak hartzen\$» omen «&dira kontutan, sarrerei buruzko ilusiorik egin gabe\$». Saldu, izan ere, ez bait luke ale bakar bat ere salduko egunkari ofizialak, denak etxez etxe eta dohainik banatuko bait lirateke.

900 milioiko xifra dela eta, euskara hutsezko zenbait aldizkarik gobernu berorregandik zenbateko dirutzak jasotzen dituzten jakitea ez da izango interesik gabea. Hala behintzat, 1990eko datuetan ikusten dugunez, nazio mailako banaketa duten Aizu!, Bat, Elhuyar, Idatz eta Mintz, Ipurbeltz, Jakin, Karmel, Susa, Kili-kili, Larrun, Senez eta AR-

GIA-ren artean, jasotako dirutza ez da 40 milioitara heltzen.

Aurten euskal aldizkari-gintzarako Jaurlaritzak (Legebiltzarrak onartuz gero, maiatza partean) banatu beharreko 65 milioietatik, 45 (iaz bezalaxe) aldizkariarentzat izango dira (aipatutakoak gehi tokian tokikoak: Arrasate Press, Goiherritarra, Ene Bada...), eta besteak, hogeimilioi alegia, egunkari «ofizial»aren proiekturako (xoxik ez, dakigunez, Euskaldunon Egunkariarentzat). Jakingarria da, egunkari proiektu «ofiziala» zuzentzen duen Jose Ramon Belokik partida horretatik 545.000 pezetako soldata «brutoa» kobratzen duela, biajeak-eta alde batera utzita.

Aparte, beste 22 milioi Vasco Pressek jasotzen ditu —ajentzia bat zeinaren balioaz kazetari askok

bere dudak plazaratu dituen, inor gutxik erabiltzen bait du eta informazio mundu paraofiziala hertsamatar bateko informazioak hedatzeko bide gisatikusten delako.

Euskaldunon Egunkariak bere hasierako proiektuan 150 milioiko urteko laguntza-beharra aurkeztu zuen Jaurlaritzari —konparazio batera. Eguna edo Hemenek beren astean behingo itardunean jasotzen zutenaren arabera, bi haiek iaz arte urtean hogeimilioi altzatzen zituzten eta. Lehen haiei urterik urte diru purrusta hori ematen aritu bazaie Jaurlaritzak nekez justifikatu daitekeela ematen du, gustatu ala ez gustatu errealtate behintzat izan baden Egunkariari iturri guzti-guztiak moztuta edukitzen segitea.

Pablo Sastre

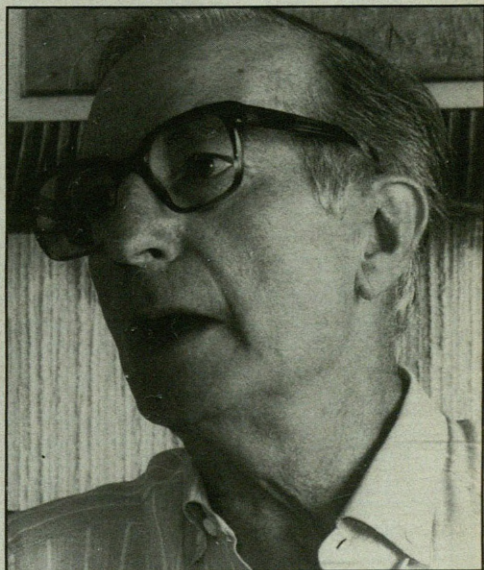
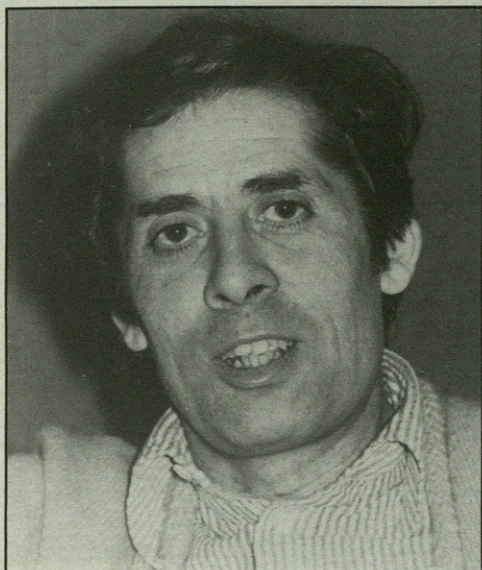
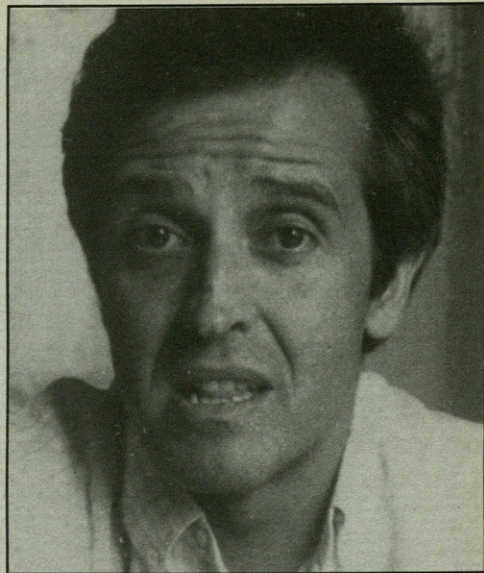
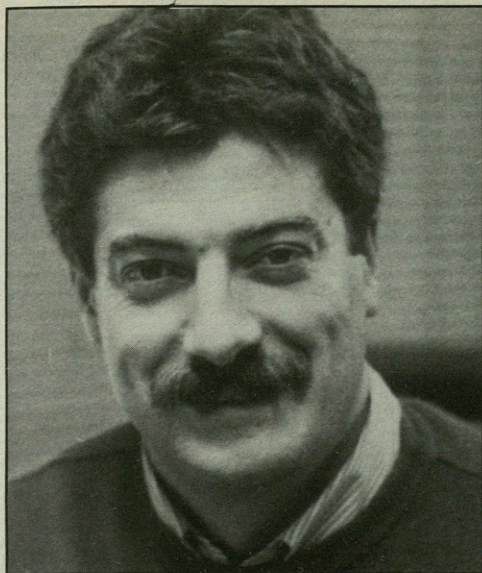
genio Ibartzabal, politika munduan buelta bat baino gehiago egindako kazetaria: «Ni Arregirekin gauza batean konforme nago —esaten digu—: euskarazko egunkari bat lehen izandadin zailxamar ikusten dut, eta horrekin ez dut esan nahi ideia hori gustokoa ez dudarik».

Ez daude denak ados ikuspegi derrotista horrekin. Txema Auzmendi Herri Irratikoarentzat, «Arregiren bitzak mingarriak dira bere burua euskalduntzat jotzen duen edozeinen».

■ Askoren ustez, arinegi mintzatu da berriz ere Arregio

tzat. Beraiek zerbait ateratzea? Ba, bueno, eskubide osoa dute, baina urtean 900 milioiko galeraz hitz egitea lasai lasai, Eusko Jaurlaritzak estaliko duen ziurtasunaz, eta hori gauza zoragarri bezala aurkeztu... Hori bai ezetz». Auzmendi are ulergaitzagoa iruditzen zaio beste ekimen herritarrei ez laguntzea. «Egunkari bat aurrera atera nabiandabilztanezi ezertxo ere ez dutela egiten esatea, hori jendeari aurpegian barre egitea da».

Beste puntu korapilotsu bat euskal egunkariaren ofizialtasunarena da. Juanjo Pujana EAKo ordezkariak eman digun erantzuna ez da izan erabat argigarria: «Gure alderdiaren eritzia guztiz publikoa da, eta ez da aldatu momentuz» —beraz, Euskaldunon Egunkaria laguntzearen aldeko jarrerari eusten diotela interpretatu behar da. Galde egindako EAJko iturrietatik berriz,

Lizartza: «Irakurleek dute hitza». **Auzmendi:** «Min ematen du». **Ferrer:** «Nola esan daiteke hori?». **Ugalde:** «Ez dauka zentzurik».

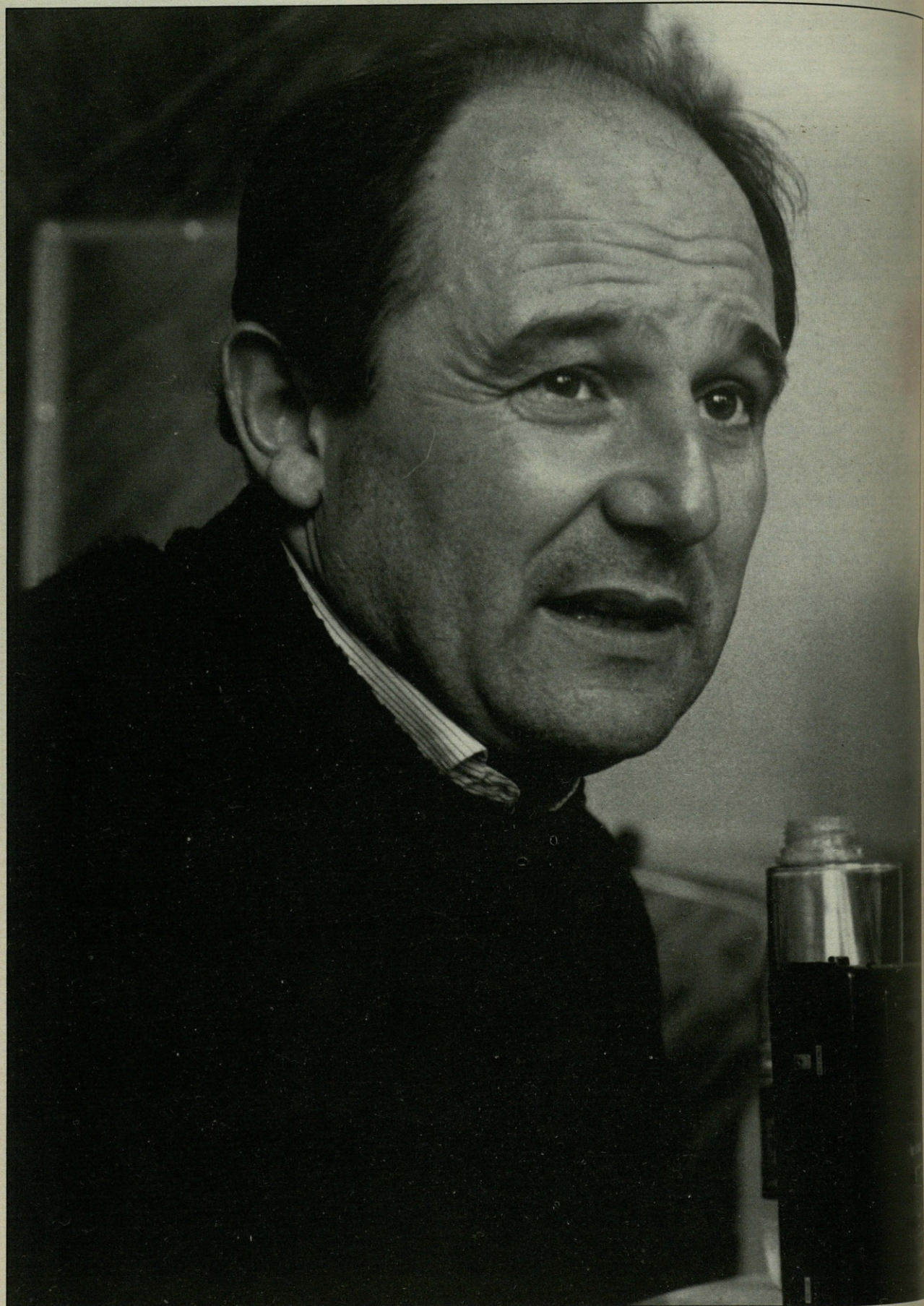
ixiltasuna baizik ez dugu jaso.

Josetxo Lizartzak: «Egoera ideala litzateke egunkari bat inoiz ez izatea inongo gobernuaren mende, definizioz horrelako proiektu batek libre behar luke. EITB barruan? Baina hemen, enpresa publikoaren akatsak oso agerian gelditu dira aspaldion. Euskaldunon Egunkariak bide bat jorratzeko gauza dela erakutsi du. Zertara ez beste edozein ekitaldi herritar bezalaxe lagundu?»

Lehengo astean Euskadin izandako kazetari katalanek ere egunkari bat ofiziala izatea «oso larritzat jo zuten. Hitz horixe erabili zuen Salvàdor Cardus, Avui-ko zuzendari-ordeak; ildo berretxetik, Carles Puigdemont, El Punt Geronako egunkariko zuzendari-ordeak: «Katalunian honelako egunkari ofizial bat antolatzea gaizki ikusiko litzateke, konpententzia desleial eta maniobra politikotzat hartuko bait litzateke».

«Arregik esandako guztiek —esaten digu, zirt-zart, Martin Ugalde, Egunkariko Administrazio Kontseiluko Lehendakariak— ez dute inondik inorako zentzurik». Aspalditxo honetan anitz omenaldi jaso duen Carlos Santamariak berriz: «Horiek nahi dute bestea kendu eta kiito. Ez zait gustatzen, zer esango dizut? Etxe bonetan kontra gaude denok».

Amagoia Iban

«Politikan egin beharreko gauzak egin ditut»

0 spetsuak izan ziren bere lumatik «Deia»n ateratako kronika politikoak. 'Aldaketa' sozialistaren garaia zen, baina orduko Eugenio Ibarzabalek ibilbide luzea egina zuen. ESBn egonalditxo bat eman eta bera izan omen zen «Euskal Sozialisten Biltzarre»tik atera zen lehena. 79an EAJn afiliatu zen. Ardantzaren 'gizon fuertea' izateari heldu zion, Gipuzkoako Diputazioan eta Eusko Jaurlaritzaren bozeramalea izan zenean. Kazetari bezala ezaguna zen «Garaia», «Muga», «Deia», Herri Irratian eta ETBn egindako lanagatik. 83an Iñaki Zubiondok idatzi zuen bezala «ez da gaur goizekoa Eugenio Ibarzabal».

ARGIA. Izatez, ekono-
milaria zara eta kazetari be-
zala hasi zinen abertzale-
tasunaren kondaira ikaste-
ko asmoz. Gaur egun asmo
berbera duzu?

E.IBARZABAL. Ni
momentu honetan kazetari-
tzatik at nago, gauza pare
bat besterik ez dut egiten.
Kazetaritzan egon naiz, po-
litikan egon naiz eta orain
beste mundu batean nago.
Betidanik, entrepresa bat
sortzeko gogoia izan dut eta
bestetik idaztea nahi dut.
Gaur egun nere indar gehie-
nak, alde horretatik doaz.
Kazetaritzak asko eman dit
eta horregatik asko estima-
tzen dut baina pentsatzen
dut ez ote den, beharbada
aski izango.

A. ESBtik atera EAJra pa-
satu zinenean...

E.I. Ni ESBn ez nintzen
egon. Ni ELAn egon naiz eta
nago baina ESBn ez nuen
parte hartu, inguru horretan

ibili naiz. Eta gero, bai, EAJn
sartu nintzen baina nik era-
bakiak hartu ditut asko pen-
tsatu gabe, hartu eta egin.
EAJn urte batzu eman nituen
baina hori ere pasatu da,
esan nahi dut jadanik kan-
poan geratu naizela. Kaze-
taritza munduan aritzeko
politikatik zeharo aldentua
egon behar nuela pentsatu

nuelako, horregatik utzi
nuen, beste epealdi bat bes-
terik ez da.

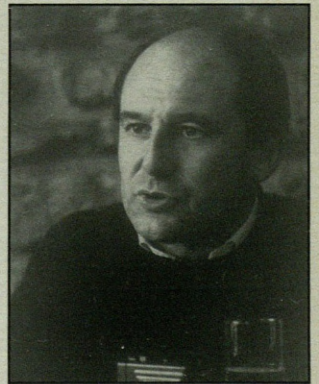
A. Perspektiba aldaketa
hori, kazetaritzan erabat
sartu zinenean eman zen?

E.I. Ni EAJn sartu nintzen,
askotan kontatu dut, ka-
sualitate batez. 79ko mar-
txoa zen eta uste dut hau-

teskunde orokorrak zirela.
Ni kazetari nintzen eta garai
hartan HB sortu eta goraka-
da handia lortu zuen. EAJk
momentu larriak bizi zituen
eta orduan, ni eta beste la-
gun batek gau hartan afiliatu
ginen. Esan dizut askotan
erabakiak horrela hartu di-
tudala eta kasu horretan ho-
rrela izan zen. Urte batzuk
eman nituen alderdian baina
politikan parte hartu gabe.

A. Eta zergatik sartu zi-
nen?

E.I. Ba, kazetaritzaz bane-
kien zerbait eta gauzak beste
alde batetik ikustea nahi
nuen. Beti administrazioa
aztertu nahian, administra-
ziotik gauzak nola ikusten
ziren jakiteko aukera sortu
zen. Hasieran, ezezkoa

NORTASUN AGIRIA

Donostiarra, 40 urte ditu ● Bi gauza ditu
gustoko: idaztea eta aurpegia ematea ●
Bere burua liberal fuerista bezala ikusten du
● Oso gizon moderatua da gauza
guztietan ● Eguneko proiekturik gorenena

askatasun ekonomikoa lortu eta nobela bat egitea da ● Bere
intuizioaz konfiantza osoa du, nahiz eta batzutan hanka sartu ●
Gauza bat egiterakoan topean sartzen da, disziplinagatik ●
Gobernutik atera zenean bere bizitza profesionaleko une
gogorrena bizi zuen

«Ardantzaren gabinetean
'politiko' kutsua erantsi
zidaten, anbizio
politikoak nituela
esanez».

ematea pentsatu nuen, oso gai tekniko eta astun samarra iruditu zitzaidalako, Diputazioa eta abar, baina gero kazetaritzan urte dexente eman nituen eta zerbait gehiago ikasteko gogoia nuelarik 'saltoa' eman nuen.

A. *Ordutik, Ardantzaren 'gizon fuerte'aren irudia izanduzu, Gipuzkoako Diputazioan eta gero Eusko Jaurlaritzan...*

E.I. Bai, baina garai batean. Niri gertatu zitzaidan oso gauza sinplea, irudi bat sortu zen. ETAn gertatzen den bezala, batzuk badute horrelako irudi indartsua eta beste

batzuk bakezaleagoak ematen dute eta badakigu irudi horiek askotan ez direla benetakoak izaten. Niri antzeko gauza gertatu zitzaidan. Oso momentu txarrean sartu nintzen ni Gobernuan eta Ardantzak moderatuago edo teknikoaren irudia zuen. Politiko kutsu hori niri eman zidaten esanez anbizio politikoak nituela. Bueno, aguantu egin behar, ezta?

A. *Zer deritzozu gaurko administrazioari?*

E.I. Administrazio handiegia eta garrantzi gehiegikoa egin dugu. Jendeak garran-

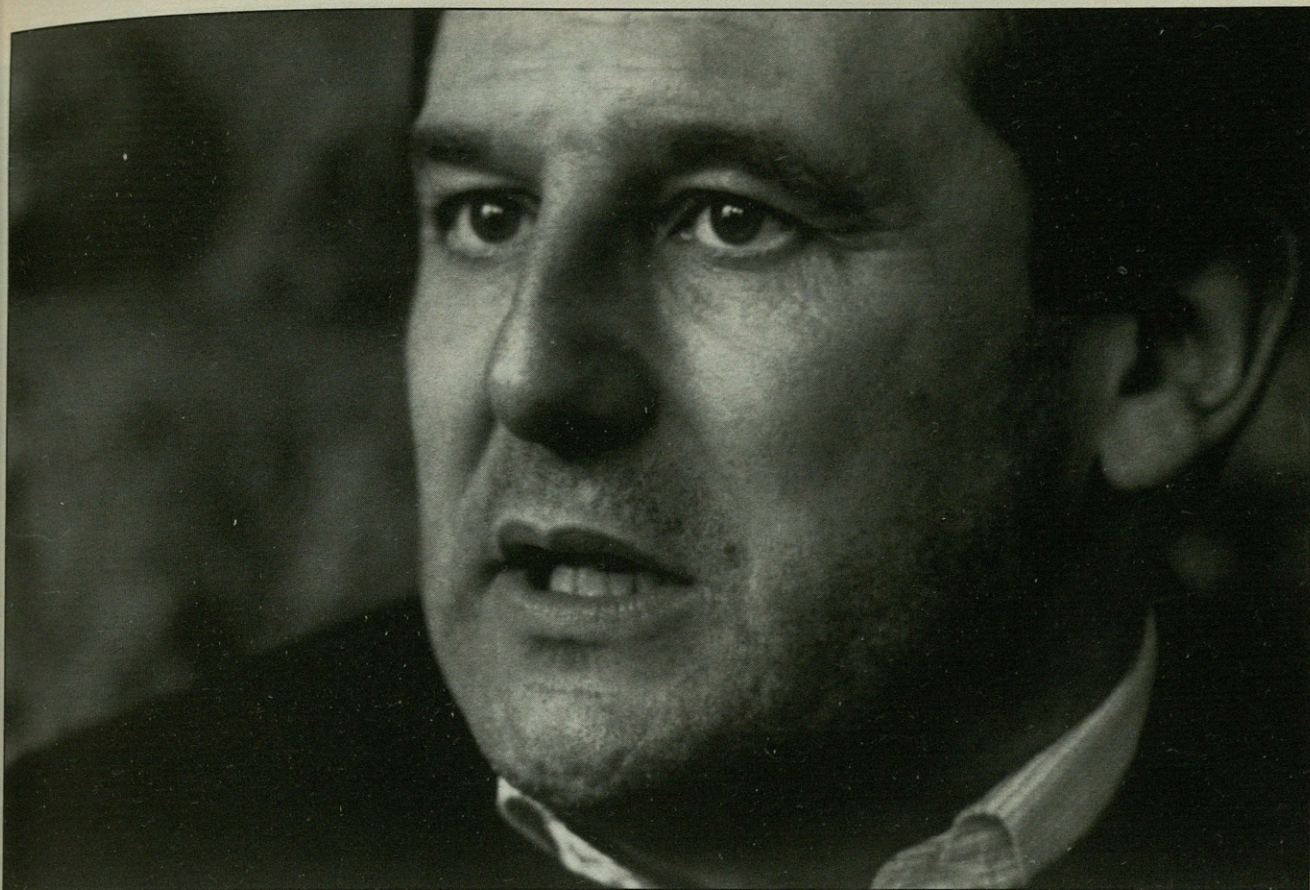
tzi gehiago behar du. Eta arazorik ez sortu, gaur batzutan konformez gaur izan eta arazoak txiki txikiagotu egin behar du. Uste dut, jendea gaur egiteko aukerak erabaki. Administrazio eta gaur nuaren protagonismoa. Te maila batean geratu behar da, jendearen protagonismoaren garaia delako ustez. Hori politikoei esan dute baina azken finean kurtso bat besterik ez.

■ «Politikan sartu nintzen, administrazioaren aldetik gauza nobelak ikusten ziren jakiteko» ●

Gobernuak eta politikari hori badakite eta protagonismoarekin nahiko garrantzibiltza.

A. *Hurbiletik bizi zenuke EAJren zatiketa eta Euzko Jaioitza. Nola ikusten du orain gobernu biruketa?*

E.I. Oso ondo. Betidanik EAJren zatiketa desadostas izan zela esan dut, gaur bat gauza kaltegarriak erabakituelako. Egoera artifiziala polarizatu da azken urteetan eta nik uste dut gero inportantegoa izan dela. Ezin lako batasun bat. Ezin esaten nola planteatu behar den, ez naiz sartzen. Baina abertzaleen artean batasun lortu behar dela dudakoa dut. Horrek ez du esanirik Madrilekin kontaktua gaur behar denik eta akordioa direla gauzak egin behar baina Madril dagoen bitartean eta gu gure aldetik. Abertzaleen batasuna alde horretatik, izugarri inportantea.

Gainera nik ez nuen espero PSOErekin gauzak ondo aterako zirenik.

A. *Baina, dena den, PSOE-ren bazterketaren emaitzak Madrilgo Gobernutik jasatzen ari gara...*

E.I. PSOE oso krisi latzean dago momentu honetan, bai Madrilen eta baita hemen ere. Nik Madril esaten dudanean ez dut esaten bakarrik PSOE, baizik eta Madrileko Gobernuarekin, bihar PPkoa bada ere. Nik uste dut lotura hori mantendu edo behintzat zaindu behar dela, nahiz eta gauzak diren bezala izan. Baina berriro esaten dut abertzaletasunarentzat oso pauso inportante izan dela eta nire ustez gauza asko ez dira gertatuko. Horregatik, eta aurreko galderarekin jarraituz, gobernuek arazo gutxi sortu eta jenderi lekua uztea ondo deritzot, indarrek irudimen eta sormenaren bidetik joan

behar dutela, eta horretarako beste lasaitasun bat behar dugu.

A. *Orain dela bi urte esan zenuen HBk ez zuela sinesgarritasunik. Gaur egun erakundeetan maila desberdinetan parte hartzeko asmoa agertu dute. Nola ikusten duzu HBren etorkizun politikoa?*

E.I. Nik jakin nahi nuke zer sinesgarritasun mota zen hura. Ni besteen eritziaz ez dut ezer esango bakoitzak berea bait du, niretzako sinegarritasun handirik ez du. Errespetatuko dut zenbait gauza eta zenbait adiskide baina biolentziarekiko planteamenduak bereizten ez badira etikoki niretzako ez du sinesgarritasunik.

HBren erakundeetan sartze prozesuaz argi dago politikoki tendentzia hori dela. Alde horretatik, ez dut uste arazoa hori denik. Arazoa da HBk biolentziarekiko duen

harreman estua, eta kezka edo arazoak ezin ateratzea. Eta uste dut HBren barruan dauden batzurenzat ere hori dela arazoa.

A. *Azken aldian, egoerarik tentsoena autobiaren inguruan eman da.*

E.I. Erreferendumaren alde agertu naiz ni beti. Ez zen egin eta momentu honetan itxaropen osoa galdu dut. Bere unean nik uste, aterabiderik bazegoela eta, bazegoen, alegia ETak planteatu zuenean, zeren orain planteatzen badu ere lehen ez zuen planteatzen. Nik badakit hori aterabide zaila

«Politikoen eta jendearen arteko distantzia haundia da; erreferenduma distantzia hori txikitzeko erabili behar den tresna da».

■ **«Gobernu hirukoitza abertzaletasunaren aurrerapauso garrantzitsua izan da; abertzaleen arteko batasuna beharrezkoa dela dudarik ez dut» ●**

zela, beharbada garantiarik gabe baina nik uste probatzekoa zela. Bestalde, erreferendumaren aukera ez nuke autobiarene gaiari mugatuko. Jendeari erantzuteko aukera hori ematea asko estimatzen dudalako. Politiko eta jendearen artean distantzia gehiegi sortu den une hauetan batez ere, erreferenduma distantzia horiek txikitzeko erabili behar dira eta horrelako aukerak bultzatu behar genituzke. Jakina, horrek ez du esan nahi edozer gauzarekin errefe-

aktibotik hain hurbil sentitzen. Niri politika izugarri interesatzen zait baina apur bat espektakulu bezala. Momentu honetan gehien interesatzen zaidana pertsonak dira. Zer egiten duten eta zergatik. Politika aktiboan parte hartzea, gero ta gutxiago.

A. *Arzallus gizon mitikoa izan da EAJren bilakaeran. Nola definituko zenuke?*

E.I. Bere jendeari seguritate asko ematen dion gizona da. Liderren artean,

■ «Madrilekiko kontaktoa mantendu edota zaindu behar dugu, gobernua PSOEkoa edo PPkoa bada ere» ●

renduma egin behar denik, baina autobiarene kasuan oso momentu garrantzitsua izan zen. Orain gauzak aldatu dira, zoritxarrez, arazo politikoa bihurtu delako.

A. *Udal hauteskundeei begira, Ajuria Eneako alderdi politikoei HBren isolamendua gauzatzea nahi dute.*

E.I. Ni isolamendu horren aurka nago. HBk parte hartzea nahi badu nire ustez jarrera hori horren aurka dagoelako. Bestalde, nik ez dut uste hain garbi dutenik, denek, hori lortu beharra dagoela, dakigunez horri buruz jarrera desberdinak egon dira.

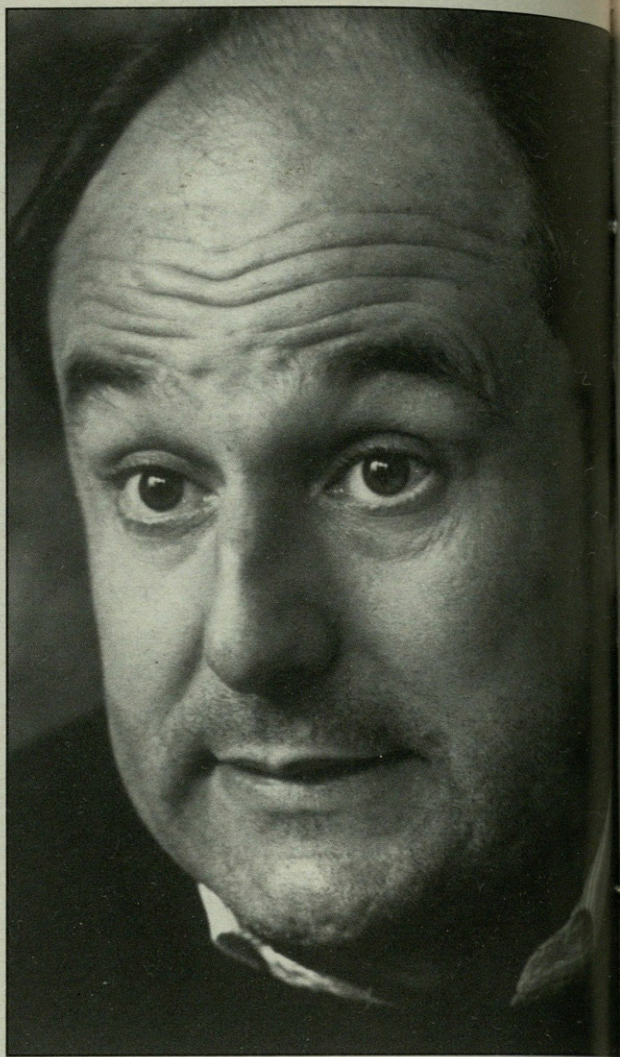
A. *Azkeneko bi erantzun baten arabera, badirudi EAJren bidetik urrun zaudela, edo ez?*

E.I. Bai. Beno, bakoitzak botoa ematen du eta uste dut askatasuna dudala nik botoa zeini ematen diodan ez esateko. Horretaz aparte egia da ni ez naizela politika

Euskal Herrian animalia politiko inportanteetariko bat dela esango nuke. Nahiz eta gauza asko epe laburrean planteatu beharrekoak izan, politika epe laburrean erabakitzen den gauza bat da eta Arzallus oso trebea da kontu hauetan.

A. *Egun Eusko Jaurlaritzak euskararen normalizazioa-gatik arazoak ditu eta, bestalde, AEKk gizartean betetzen duen papera dela medio.*

E.I. AEKz bi edo hiru gauza. Alde batetik, Euskal Herrian izan duen garrantzia, batez ere zenbait jende mobilizatzeko eta zenbait gauza egiteko duen ahalmena-gatik txalogarria da. Bigarrenik, nik uste arazo izugarri bat duela, itxuraz oso politizatua dagoelako, ideologia konkreto batekin eta horrek min handia egiten dio. Hirugarrenik, krisia dator elebidun jendea alfabetatzeko, gauza simple baten-gatik: ikastolak gero eta he-

■ «Autobiarene inguruan erreferendumaren aldekoa agertu naiz beti» ●

«AEKk duen arazo larriena ideologia konkretu batek politizatua dagoela da; horrek min handia egiten dio».

datuagoak daudelako, jendeak bertan ikasten du euskara eta bigarren tresna hori ez da hain beharrezkoa. Bestetik lan gutxiago dago oposizioetan euskara irakasteko, jakina, lanpostuak gero eta gutxiago izango bait dira. AEKk nondik norako proiektua birplanteatu behar du.

Myriam Gartzia

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

Etzak berriro jo, Imuntzo, txapelketan bederen

XABIER eta Ibon Zabale ditugu trikitilari txapeldun berriak. Azkoitiar pareka sekula izan diren irabazle gazteena da, diferentzia handiz gainera. Kanporaketetan antzemandako berdintasuna erabat desegin zen Anoetako Belodromoan. Finalera iritsitako zortzien artean bi puntu eskaseko gorabehera bazegoen ere, finalean zazpi puntu baino gehiago atera zion aurrenak zortzigarrenari. Askok gora eta beste hainbestek behera egin zuten azken saioan. Urduritasunak zer esan handia dauka honelakoetan, eta hori normala da.

Publikoaren adostasun falta ere ohizkoa bihurtzen ari da txapelketa honetan. Duela hiru urte jendarteko txistuak trikitilari ausartenentzat izan baziren, aurtengoan epaimahaiarentzat izan dira dudarik gabe. Zaila bait da bikote txapelduna eta Imuntzo-Belokiren artean puntu t'erdiko tartea justifikatzea. Txapeldunen moduan jo zuten, gerora bigarren izango zirenek. Ez zuten batere hutsik egin, eta

txapela jazteko arriskatu beharrekoa arriskatu zuten. Epai-mahaiaren gustoen kontra arriskatzea, aldiz, bekakua da txapelketa guztietan. Are gehiago azken honetan, iragarria bait zegoen 'desbideraketa' txikiena ere ez zutela barkatuko. Gogotik ordaindu dute bekakua Imuntzok eta Belokik. Diru gutxiarego irabazi dute sarietan, baina txapelketari esker lortutako proiektzioa, txapeldun izanda bezala edo gehiago jaso dute.

Trikitixan joera eta gusto desberdintasun handia dago. Baina sinplifikazioak bi munduren arteko muga marrazten ari da. Gero eta larriago-

tzen ari den dibortzioa ikusita, aurki bi zirkuito guztiz desberdin egongo dira trikitixan: erromeria edo jaialdietakoa batetik, eta bestetik txapelketa. Aurrenekoak ateak zabalduko dizkio eholuzioari, entzulegoaren gustok ere azkar aldatzen ari bait dira. Bigarrenak tradizioari eutsi nahian jarraituko du, trikitilari gazteenak tentaziotik libratu nahi antzean.

LORALDIA baino, amaiera gabeko udaberria ari da bizitzen bertsolaritza. Ezaguna denez, berorri buruzko enziklopedia nork lehenago egin eta

— Duela hiru urte jendarteko txistuak trikitilari ausartenentzat izan baziren, aurtengoan epaimahaiarentzat izan dira dudarik gabe ●

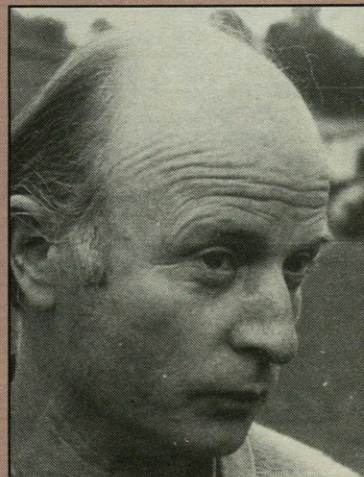
Itziar eta Maisa izan dira urduritasunak gehien kaltetuenetakoak.

Harispe eta Xalbador

B i pastoral baditugu aurten Zuberoan: bata Muskildikoa, beste Larrañekoa. Gure eskualde tikiarentzat asko dela pentsa daiteke. Baina, alde batetik, ez da lehen aldia hola gertatzen dela: adibidez 1976an ere biga eman ziren, Santa Grazikoa «Santa-Grazi» deitua eta Garindañekoa «Robert le diable». Bestetik, Zuberoatik at, pastoralari zabaltzen ari zaio publikoa.

Muskildin ospatuko dute «Harispe marexala». Idazlea, Pierre-Paul Berzaitz kantari ezaguna, herriko semea. Berhau date pastoraleko sujeta, hots, pertsonaia nagusia. Emanaldiak igande arratsalde, uztailaren 21ean eta abuztuaren 4ean. Larrañen ospatuko dute Xalbador bertsolari famatua. Idazlea, Roger Idiart, Zalgizeko erretora, idazle eta kantu on zale ezaguna hau ere. Emanaldiak abuztuaren 15ean (Andere Dona Mariatz) eta 25ean (igandekari), biak arratsaldean. Sujeta: Acoce, Larrañeko auzapezaren anaia.

KRIKA batzu entzun ditut han eta hemen gaien hautuaz. Harisperi bota ohi zaio frantses gerlari bat zela. Baina ezin da pastoral bakoitzeko abertzale handi bat aurkitu. Hain guti ziren gure aintzinekoetan abertzaleak... Gure historian dago Harispe: Interesgarria da gainera, estimu handitan bait zuten bere etsaiek berek. Ongi portatzen bazekien gudukan: beste askok ez bezala, etsaia errespetatzen zuen, presonerak ongi tratatuz eta zaurituak artatuz. Ez zen hori ohitura edo usaia nagusia denbora haietan, Gurutze Gorririk ez Geneveko traturik ez bait zen orduan. Penintsulako gerlan bereziki, oso krudela eta gogorra zen guduka, erruki ez barkamenik gabekoa. Oso gaizki eta txarto tratatzen zuten galtzailea bi aldeetakoek. Harispek aldiz ez. Beraz oso fama ona zuen etsaien artean. Eta haren gizonentzat pasaporterik onena zen, erortzen zirenean, Harisperen soldadu zirela erraitea: hola bizia salbatzen bait zuten.

JEAN LOUIS DAVANT

XALBADORRI aldiz botatzen zaio ez dela pertsonaia epikoa eta gudukari gabe ezin dela pastoralik egin. Baina ez ote zuen epopeia bat bere baitan bizi Xalbadorrek, bereziki Euskal Herriaren egoera gogorra ikusiz? Gudukak halaber izpiritualak izan daitezke. Antzerkiari dagokio horien nolabait bizi araztea. Pastoral orain gai dago lan horren egiteko. Edozein arazo ager dezake. Santa-Grazin, herri bat ikusi genuen protagonista; Phagolan, laborarien gizartea; eta iaz Maulen, jakintsu bat. Ahanzten nituen Etxahun koblakaria, Oihenarte, Xaho...

Bai jaunak, fida handi naiz bi pastoral eder ukanen ditugula hor. Egundaino ez dut txarrik ikusi. Eta segur nago aintzinekoei zorrik ez duketela aurtengoek. Osasuna dutan ber, bietara joanen naiz.

kolokatu, elkarren lehian ari dira argitaletxeak. Aurki aldizkaria ere izango da, «Bertsolari», gero eta galaxia konplexuagoa den mundu horretara emana. Beste komunikabideetan egindako bideak, aldizkari berriak zer jorratu baduela argi erakutsi du. Bestetik, argitalpena bizierazteko ardua hartu duen taldea garantiazkoa da dudarik gabe. Euskal prentsaren eremua aldizkari espezialduz betetzen ari zaigu azken aldian: «Bat», «Uztaro»... eta oraingoan «Bertsolari». Azken esperientzia horiek erakutsi bezala, horrelako proiektuak zaila dauka irautea, azpiegiturarako argitaletxe baten babesa ez badu. Badi-rudi Elkar izango dela «Bertsolari»-ri horretarako laguntza emango diona. Azken duda bat, hala ere: helburuetan ez ote duten altuegi jo. Zabaldutako datuen arabera, ia erabat kolorez izango da eta 4.000 saltzeko asmoa dute. Baliteke hainbeste saltzea, baina bestetik egia da ere belodromoa hain erraz betetzeak edo «Hitzetik Hortzera»-ren audientzi kopuruak, nolabaiteko espejismora eraman dezakeela jendea. Zernahi ere, gerora ikusiko da.

PISKANAKA ohitzen ari gara, Madrilak banatzen dituen literatur sarietan euskal idazleren bat beti tartean egotera. Oraingoan, Eduardo Gil Bera eta Patziku Perurena entsegiariak ditugu, Espainiako Sari Nazionallean finalista. Aurreneko hautuan, hogeitalau lanetatik pasatutako seien artean ni nafarrek aurrera egin dute, eta pentsatzekoa da horretan meritu handia izango duela Patri Urkizu epai-mahaikideak. Gero eta itzal hobea du euskal literaturak eta Ebroz gaindi, nolabait esatearren koiuntura aldekoa dauka kanpo aldera jotzeko. Azken erabakian edozer gertatuta ere, kasu honetako bi luburuak irakurrita, espainierazko saiakera benetan makal dabilela ere esan liteke.

Josu Landa

Kantu ezagunen bilduma eta 'maxi' berria kalean, eta irailean elepea

«Sexkalestri», Zarama-ren abiadura

Hamar urte bizkor iragan dira. Hainbeste badira Zaramak lehenedabiziko diskoa plazaratu zuenetik. Bostgarrena, «Sexkalestri», irailean entzun ahalko da, baina aurrerapen gisan, bi kantuko maxisingle bat argitaratu dute oraintsu: «Iñaki, ze urrun dagoen Kamerun». Eta gutxi balitz, euren kantu ezagunenaren bilduma ere kalean dago!

SEXKALESTRIK

deitura izango du Zarama taldeak irailean plazaratuko duen disko berriak. «Bostak bat» aurreko elepea argitaratu zutenetik bi urte pasatu direnean, Zaramak esateko gauza berririk badu antza: «'S.O.S. Euskal Herria' izeneko abesti bat egongo da gure bostgarrengo diskoan».

Eskuartearen zeukaten materialaren artetik aukeratu-takoek osatuko dute «Sexkalestri», Elkar disketxeak kaleratuko duen plastikoa. Aldez aurretik ordea, elepe honen nondik norakoa igarri araziko duen maxisinglea aurkeztu dute dagoeneko: «Iñaki, ze urrun dagoen Kamerun».

Bi kantuz hornituta

Discos Suicidas-en garaiko kantu bilduma

DUELA egun gutxi ater berria da Zarama taldearen abestiekin osatutako disko bilduma bat, taldeak «Discos Suicidas» argitaldarekin iraundako lehen urteetako kantutak berriro agertzen dituen. «Errekopilazio hau argitaletxeak berak bere kabuz kaleratu du, abestien eskubideak disketxeak erosita bait ditu».

Zaramak disketxeari proposatu zion bilduma horren argitalpena atzeratzea, disko berria eta maxinglea merkatura ateratzeko prest zegoelako. «Discos Suicidasek ezez-

koaz erantzun zion gure eskakizunari», baina hala ere Zaramak bere kolaborazioa ez dio ukatu disketxeari taldearen historiaren kontuak agertzeko, diskoaren lagungarri gisan datorrena. «Argi gera da-

dila, kantuen bilduma bonen diskoaren argitalpena ez dela Zarama taldearen ideia bat izan, Discos Suicidasena baizik», azpimarratu digu bereziki Roberto Mosok.

Disketxeak erizpide

ekonomikoak bakarrik hartu ditu kontuan. Zaramak bere entzulegoa mantentzea lortu du, eta taldearen kantu arrakastatsuenen bilduma errentagarria izango da. «Argitalpen honek bi alderdi izango ditu guretzat, kaltegarria alde batetik, eta agian lagungarria bestetik. Ez dugu ukatuko publizitate ona izan daitekeela taldearentzat, baina ez dugu uste une egoiena denik guretzat, kaleratu berri dugun maxingleari garrantzia handia eman nahi bait diogu».

Hiru argitalpen hilabete gutxian. A ze gola!

maxia da. Alde batean, izenburua ematen dion kantua, «Desde Santurce a Bilbao» abesti herrikoiairen bertsio berria. «Garai batean sardina saltzaileek egiten zuten ibilbidea, gaur egun 'ñaki' deritzenek egiten dutela aipatzen dugu».

«Idoloak hil» da bigarren aldeko kantua, idoloen zerrenda luzea ematen duena, azkenean denak heriotzera kondenatzeko. «Gaitzetsi egiten ditugu idoloak, nabiz eta guk ere idolorik izan dugula aitortu».

Unean uneko bizipenak

Zarama taldearen kantuetako hitzek garrantzia berezia izan ohi dute. Disko

berrian, «Bostak bat» elepean ez bezala, abestietako gaietan ez dago orokortasunik, ez da istorio baten garapenik egiten. Oraingo bonetan, gaiak ez

dira hain kontzeptualak, eta eguneroko bizipenekin loturiko hitzak agertuko dira. Taldearen bizipenak eta ideiak transmititzea da helburua».

Adibide aipagarria izan liteke «S.O.S. Euskal Herria» abestia. «Gure aberriaren autokritika bat da, ispi-luaren aurrean eginikoa». Edota «Sexkalestri», sexuari

buruzkoa.

Unean-uneko bizipenak kontatzea da Zaramarentzat, errepikapenean ez jausteko oinarria. Garai bakoitzean gauza ezberdinak ezagutzen eta bizitzen direla kontuan harturik, disko bakoitzean freskotasan eta beritasuna lortzen dute.

Musikari dagokionean ere, garapenik antzemango da, bai eragin diferenteen agerpenez bai kolaboratzaile berriekin. «Honako bonetan, Josebaren kolaborazioak segitzen du teklatuetan. Baina buruenko batetarako gustatuko litzaiguke tronboi eta tronpetaren soinua eranstea».

Iparraldean kontzertu ugari

Bost taldekideentzat zuzeneko kontzertuak eskaintzea da benetan garrantzitsua, eta egunetik egu-

«Disko berrian gaiak ez dira hain kontzeptualak, eta eguneroko bizipenekin loturiko hitzak agertuko dira» ●

Kontzertu ugari eskaintzen ari da Zarama azken boladan. «Eta gero eta gehiago Iparraldean», aipatzen dute.

nera zabalpen handiagoa lortzen ari dira garai hone-tan. «Batez ere Iparraldean egiten ditugu kontzertu asko. Uda honetarako ere bainbat lekutara deitu gaituzte bonez gero».

«Guk ongi pasatu eta jendeak ere ongi pasatu dezala, hori da helburu nagusia. Eta horretarako ezinbestekoa da jaialdiak kontu handiz prestatzea. Inportanteena ez da modu perfektuan musika jotzea, lagunen artean gustora aritzea baizik».

Diskoak Euskal Herrian harrera ona izan dezan da orain Zaramaren kezka.

■ «Inportanteena ez da modu perfektuan musika jotzea, lagunen artean gustora aritzea baizik» ●

«Badakigu Espainia edo nazioarteko merkatu musikalean bedapena izatea oso zaila dela. Baina horretan arazoa ez da musika, sozio-politikoak baino. Euskaraz abestea muga bat da zabalpen orduan».

Ez da Zaramaren helbu-

rua ordea, kanpoko merkatuetan arrakasta lortzea. «baina aukera hori izan gero, ez genuke, ez, ez, ez zik esango, baldin eta horrek taldearen nortasuna aldatuko ez balu behintzat». Hilabete gutxi batzuren buruan, kantu ezagunen bilduma, elepe berrit bat eta maxisinglea, hiruak ia elkarren segidan plazar-jartzeak eragingo du rockero bizkaitar hauen kantutak bazter askotan oso entzunak izatea.

Eduarne Zubillaga

Karmele Hernandez

JAKIN

35 urteko historia duen EUSKAL KULTURAREN ALDIZKARI BERRIA

- ✓ diseinu modernoagoa
- ✓ formato ederragoa
- ✓ aktualitate handiagoa
- ✓ autore eta gai-aukera handiagoa
- ✓ atzerriko aktualitate kulturalaren inportatzailea

- 1991ko harpidetza (6 ale) 3.800 pta. besterik ez
- Ekainaren 30a aurretik harpidedun egiten bazara, opari bat ere jasoko duzu
- Eta gainera JAKINen bilduma osoa (61 ale) eskura dezakezu bere salneurriaren %70aren beherapenez
- Ikasleek harpidetzaren %25aren beherapena izango dute beti

JAKIN

Tolosa Hiribidea, 103-1. C
Tel.: (943) 21 80 92
Fax: (943) 21 82 07
20009 DONOSTIA

Marta Beaskoetxea eta Dario Fo-ren «Amets itzarria»

Emakumearen lan bikoitzak barregurea ematen duenean

Antzerkiaren mundura gaur jaioa ez bada ere, Marta Beaskoetxea antzezle bilbotarrak urrats ausarta eman du oraingoan Dario Fo eta Franca Rame-ren «Amets itzarria» bakarriketa taulatzerakoan. Lehenago Tarima eta Maskaradan ibilitako euskaldunberri hau hamabost bat aldiz azaldu da euskaltegi eta kafeetan.

AMETS itzarria» Dario Fo eta bere emaztearen, Franca Rame-ren, artean idatzitako zortzi monologoz osatutako liburu bateko alea da. Lan hau maiz emakume talde eta kultur elkarreetek antzeztua izan bada ere, lehenengoz taularatu da euskaraz. Madrilen urte bete Teatro de la Danza taldearekin kolaboratu eta ikasten eman ondoren otu zitzaion ideia Marta Beaskoetxeari. «Antzerkia egiten egon nintzen eta pentsatu nuen une horretan ez nengoela lan egiteko. Eta bakarriketa hau gustatu zitzaidanez, prestatzea

pentsatu nuen».

Lan hau aukeratzea ez da kasualitatea izan. «Emakumea naiz eta Fo-ren antzerkiak oso ondo isladatzen du gaur egungo emakumearen egoera, oso zuzena da, gaurkotasun bantdikoa. Emakumeak lantegian egiten du lan eta gero etxean, bere bizitza suntsitua gelditzen da; lantegian zortzi ordu eta gero etxean beste bost edo sei.

Emakumearen egoera guztiz negar egitekoa da, baina Fo-k buelta ematen dio eta egoera hori barre egiteko moduan azaltzen da».

Leku txiki eta jentearerik distantzia eskasa eskatzen duen obra hau iazko ekainean prestatu zuen Basauriko kafe-antzerki lehia-ketarako. Harrez geroztik euskaltegi eta kafetegietan aurkeztu du, ikusle eta bezeroen sorpresarako. Ohizko tabernan sartu eta ohe bat erdi erdian, andrazko bat etxeko batz jantzita eta tramankulu pilo bat mahai gainean... Han nonbait ume txiki txiki bat negar itxuran, dozenaka aurpegi ixil begirik kendu gabe... Ikuskizuna hiru ordu laurdenez luzatzen da ikuslegoaren konplizitate eta irribarre luzearen artean.

Hiru foko, Bixente Marti-

nez Oskorrikoaren soinuak. Marife Berrojalbiz Maskaradak dakoaren zuzendaritzapean, Patxi Ugaldek itzultako testua, eta Foren sorkasmo gazigozoaz txispandoaz berrogeitabost minutuok, garagardoa bukatzeko astirik gabe ia.

Bakarriketa askorik ez

Fo antzerkirako idazle ezaguna izanik, eta bere lanak Maskarada, Geroa eta Basauriko antzerki eskolak —besteak beste— taularatu badituzte ere, bakarriketarik ez dute horrenbeste arakastarik izan.

«Monologo gutti egin da —diosku Beaskoetxeak— Mikel Martinez eta Maskaradak egin zuten lehen eta urte dut bakarriketarikoa izandela. Berrebuntatuta gora saio egin dute. Bakarriketetan sartzea arratsua da antzezle batenazko, bakarrik zaudenean ez duzu inolako laguntzarik

■ «Emakumearen egoera negar egitekoa da, baina Dario Fo-k barre egiteko moduan azaltzen du» ●

■ «Bakarrizketak egitea arriskutsua eta gogorra da, baina polita. Hau bukatuta, beste bat prestatzeko asmoa dut» ●

barrukoan ordea ez da horrenbeste aurreratu. Euskaraz egiten den antzerkiaren maila oso baxua da, alde batetik ez dira autore berriak ateratzen, eta obizko autoreen lanak ez dauka euskarara itzulita. Taldeek, bestalde, gobernua-ren laguntza behar dute antzerkia Euskadin ez bait da negozioa. Antzerkia egiteko toki askorik ez dago, eta gainera telebistaren konpetentzia dago obrak montatzeko eta publikoa erakartzeko ere. Zuk egiten duzu muntaia nabiko polita, eta gero jentea bara joatea nahi baduzu publizitate handia egin behar duzu...

Aurrera begirako planetaz galdetzen diogunean, Marta Hamlet bezala ageri zaigu. «Bakarrizketak egitea arriskutsua eta gogorra da, baina polita. Hala ere orain nahiago nuke talde batekin aritzea, jentearekin askoz errezagoa bait da lana. Dena den hau bukatuta beste bakarlan bat prestatzeko asmoa dut».

Denbora eta kafea bukatzeaz daude, elkarrizketa osoan lekuko ixila izan den piano beltzak ere «Sinfonia Triste»-n dauzka orriak zabalik; kalean txingorrek gogor astintzen ditu leihoak, gaurkoan behintzat ametsa itzarri da.

Iñaki Uriarte

Emakumeak lan egiten du lantegian eta gero etxean. Suntsitua geratzen da.

banka sartzen baduzu abal duzun moduan atera behar duzu, ageriago geratzen da. Bakarrizketak disziplina gehiago eskatzen du».

Beaskoetxea Tarima taldean hasi zen profesionalki, berak dioenez «zerbait irabazten». Basauritarrekin hiru lanetan hartu zuen parte Txekhov-en «El pabellon numero 6», «El mundo de los hermanos Valentin» kome-dian eta «Payasos de circo» urteentzako ikuskarian. Gazteleraz eta frantsesez antzeztu ondoren, euskara-ren mundura etorri zen Maskaradaren eskutik. Talde honekin «Harizko Aresti hau» antzezlanean hartu

zuen parte, Bilboko olerkariari Oskorri eta Maskaradak egin zioten omenaldian. Hamar emanaldi, eta ekoizpen eder hau Antlanti-da mitikoa bezala urak irentsia desagertu zen hondar eta oroimen gozoa utzita.

Laburpen bat egiteko orduan, Martak honela ikusten du ibilitako bidea: «Txekhov-en lana oso gustatu zitzaidan, dantza eta testua oso politak bait ziren; pailasoena ere polita zen, baina barre egin eraztea zaila da. Aresti-ren olerkiez egindako lana politena izanzen, eta muntaiak gehiago merezi zuen. Arazoa zen prestatzeko

egun bi behar zirela, eta leku handia eskatzen zuela. Laguntzarik gabe mantentzea arazo handia zen».

Euskal antzerkiaren gabeziak

Madritelik etorrira, antzerkia egiteko asmoa du Martak. «Madrilen aritzea oso gogorra da, astean lau egun egoten nintzen eta asteburuetan etorri. Hemen askoz hobeto bizi da».

Hala ere ez dago baiko-rreri euskal antzerkiaren egoeraz, «kanpo antzerkian asko aurreratu da, eta gauza ederrak egin dira,

Musika modernoan kokatzen da Lizarrakoaren «Agur t'erdi»

Mikel Elizaga: «Zinta honekin ene aurkezpena egin nahi dut»

Musikaren inguruan hazia eta hezia, Mikel Elizagaren izena kantu txapelketa medio entzun genuen batzuk lehenik. Zinta kalean, jazz eta modernoaren inguruak miatuz, emanaldiz gose eta musikatu litezkeen euskal poemen egarri ageri zaigu Lizarrako gazte hau. Ez du presarik, baina egin ahala ari da musikaren soketan.

KANTU Txapelketa garaian Lizarrako Elizaga izeneko bat aipatzen ziguten beti, bazekiela musikan eta nabarmen gelditzen zela. Harekin egon nahi bai baina, maiz gertatu ohi denez, beste baterako utzi genuen. Ordea, ez du aspaldi bere lehen zintaren berri izan dugu prentsaren bidez eta bestetarako berandatu gabe harenganako ari dugu.

«Txikitatik datorkit musikan aritzea, ene familia nabiko famatua da Euskal Herria osoan, zeren Gaiteros Elizagadelakoak izan baitira. Batipat aitona, Euskal Herrian herriz herri

75 urtez ibilia. Aitak eta anaia tipienak ere segitzen dute».

Ikasketak bakar antxean eginak dituen Mikelek, Tximeleta izeneko talde batean parte hartu zuen duela urte mordoxka bat. Estellerrian ezagunak, ez zuen hark lau urte baizik iraun, baina Mikeli musikan ikasteko zuena zenbat zen jabetzeko balio izan zion bederen.

Jazza eta euskal poesia

Ezagutza musikala zabaldu beharrez, bai pianoan nola musika kontzeptuetan, mu-

sikan jo eta ke sartzea erabaki zuen, horretarako Iruñera joaz, Koldo Pastor musikariarengana: «berak argitu zizkidan musika kontzeptu oinarritzkoenak».

Iruñean gaur egungo musikari batek behar duen prestakuntza lortzeko bide gehiegirik ez zela eta, Bartzelonara jo zuen musika instrumentalaren arloko eskola batzuetara: «*han materiala aurkitu nuen eta hasi nintzen estiloa pixka bat finkatzen, batez ere jazz aldetik, partitura, grabazio edo irakasteko metodoetan ugaritasuna baitago*».

Jazz musikaren muinak harrotuta eta euskal literaturaren eta gehien bat poetaren zale amorratua izaki, hainbat poemari musika ezartzea bururatu zitzaion Laboa, Ordorika, Imanol edo Oskorriren lana gogoko zuen Elizagari. Korrok taldearekin lotura zuela eta, Josetxo Azkonaren olerki batzu baliatuz, erreperitorio

ttikia osatu zuen Iruñeko kantari txapelketetan parte hartzeko.

«Poemen musikaz buruturik, Bartzelonatik itzultzean kantatu txapelketan parte hartu eta irabazte gertatu nintzen, gero Ma-

«Mugaturik gelditzen zara gainontzeko euskal herrietan zeure musika entzuten ez bada» ●

driletik ere aukeratu ninduten Jaenera azkenerru zibozzen 8 baien artean kantatzeko».

Norberaren burua estiloaren batean kokatu behar eta, klasikotik edatearen garrantzia nabarmen uzten du Mikel Elizagak, «*baita nik badakit klasikoan ez dudala egon nahi, nik ere burua modernoan kokatu*

izen dut, eta batez ere jazzetik edaten dut nik». Jazzaren inguruan sartzeko, korrante izpiritual horretan aritzeko urte askoren premia dagoela diosku.

Produkzio propioa

iz dio bat ere beldurrik Mikel kelek, egiten duen musikarako hitzak sortzeari, nahiz aitortzen duen ez direla alderdi poetikoko hitzak. Letrena inoizka arazo dela dio. «hemen, Nafarroan, ez dago ia inor poemak maiz-

«Nafarroan ez dago ia inor poemak maiztasunez egiten dituenik. Horregatik ni hitzen edo poemen egarri nago» ●

tasunez egiten eta argitaratzen dituenik, hainbatek boladaka egiten dute. Horregatik ni hitzen edo poemen egarri nago, baina bestalde, presarik ez dudanez eta gauzak mantxo mantxo doazenez. Neri kosta egiten bait zait hitzak sortzea».

Atera berri duen zinta bil-

duma lan gisa har liteke, denbora aldetik ez bait da batasun handikoa. A aldeko kantua dira berrienak, eta esan diotenez eta berak ere uste duenez, jendeari hurbilagoa egiten zaion musika daramatenak. B alde berriz azken 3 eta 4 urteetako lanek osatzen dute, eta agian entzuleari zailxeago

gertatuko zaizkionak.

Zinta diogu, ez bait da diskorik kaleratu. Zintaren produzioa Mikel Elizagak berak egin behar izan du, disko etxeek ez bait dute proiektua aurrera eraman nahi izan, kantaria ezezaguna zela eta. «Zinta honekin ene burua agertu nahi dut jendearen aurrean, aurkezpen gisa, nik zer nolako musika egiten dudan jakin dadin».

Kontzertuak laukote gisa egiten ditu, bateria, baxua eta saxoa baliatuz, adiskide jendearekin. Jabetzen da oraingoz aski ezezagun dela Iruñe aldean eta Estellerrian salbu. Bizkai-Gipuzkoetan ere arituko litzateke gogotik, baina presarik bat ere ez duela diosku. Nafarroan euskaraz kantatzea ere ez omen da ataririk zabalena ahalaz: «nik badakit zer egiten dudan; hemen Nafarroan jendea nabiko ongi portatzen da, nabiz eta kantua euskaraz izan eta ulertu ez. Baina mugaturik gelditzen zara gainontzeko euskal herrietan zeure musika entzuten ez bada. Seguru aski euskaraz eta Nafarroan izateagatik mugaturik zaude».

Zintaren grabaketaz galdegitean, ñabardura batzu gehixeago findu beharraz aritu zitzaigun, nahiz orokorrean lanak asetu duen, Mikel Andueza eta Jabier Elizaga anaiaren laguntzaz. Gogoan hartzekoa bestalde grabaketa estudioak ordaindu egin behar zirela eguneko. Zintaren banaketa berriz, Nafarroara hedatu da, nahiz gaurgero Zabalzen arduratu den banaketaz, eta denborarekin beste 6 herrialdeetara eramateko asmoa duten.

Iruñean hasi eta Bartzelonan jarraitu zituen musika ikasketak.

Iñaki Camino

Idazle surrealisten inguruko erakusketa, liburu eta filme programazioak

André Bretonen begiez begira

Pirinioen alde bietako estatu hiriburuetan ikus daitezke egunotan surrealisten lanak, Madrilen Man Ray-ren moda argazkiak eta Parisen André Bretonek bere ondoan izan zituen irudi, argazki, agiri, eta gainerako hainbat gauza. Lehendabizikoak M. Rayren fazeta bat agertzen duen bitartean Parisekoak egilearen inguruko mundu osoa aurkezten digu begiratuaren bestekalderako tranpolin gisan.

SURREALISMOAREN

gaurkotasuna eztabaidagaia izan arren, jendea erakartzeko hainako indarra ba-duela onartu behar da eta,

horren lekuko André Bretonen inguruan Frantzia burutu diren hainbat lan. Nagusiena Pompidou Zentroko Arte Modernoko Mu-

seo Nazionalak inauguratu berri duen «André Breton, la beauté convulsive» erakusketa, abuztuaren bukaerara arte zabalik. Bere lagun surrealisten irudi eta argazkiak, maskara eskimal bat eta indio navajoen objektuak, idazketa automatikoko saioekin batera aurkezten dira Pariseko Museoan, Bretonek bere ondora bildu zituen gauza, testu eta objektu guzti hauen bidez Maitasun Eroaren idazleak ikusitako mundua eta izandako ametsak ikusi eta amts ditzagun.

Eta aurrekoaren osagarri gisa «Comme dans un bois» izeneko zine erretrospektiba pantailaratuko da ekainean eta abuztuan. Bretonen begiez begira segitzen dugu oraingoan ere, berak maite zituen filmeak bait dira erretrospektibakoak. Izena Bretonek berak ida-

tizatiko artikulua batena da (1951) eta bere testu eta komentarioei segituz burutu da aukeraketa. Filme surrealista dira batzuk, Man Rayren «L'Etoile de mer», Buñuel eta Daliren «Un chien andalou», Duchamp-en «Anemic cinéma» etab, baina azpimarkatzekoa da «Fantomas» eta «les Vampires» bezalako zine-serieak asko maite zituela eta gehienetan berdin zion nor zen zuzendaria edo filmearen titulua. gaia zen bere obsesioa, maitasuna, maitasun eroa, eta aktore-aktoretasak interesatzen baitzaizkion ere beren benetako nortasuna eta filmetako pertsonaiak nahasten zituelako izaten zen askotan.

Bretonek ikusten zituen gauzak, filmeak eta, bukatzeko, testu kritiko eta berriak. Hauen artean, Octavio Paz-en sarria duen «Je vois, j'imagine» eta «L'Art magique», idazleak berak gaiari buruz egindako inkesta batez hornituta. Testu kritikoen artean Armand Brun-en «Qui Vive, Considérations actuelles sur l'inactualité du surréalisme».

Bretonez jakin mina duenak beraz, badaki nora jo-

Spirou komiki pertsonaiaren sortzailea Saint Malo-n hila

Parisen jaioa, apirilaren 27an hil zen Robert Velter (Rob-Vel) komikigilea. Pertsonaia asko sortu ziren bere buru eta eskuetatik baina guztien artetik Spirou mutikoaren burua eta kapela gorria gailentzen da. Rob Vel-ek 1938an sortu zuen Spirou baina handik urte gutxitara, gerra garaian, pertsonaia saldu behar izan zuen eta handik aurrera Jijé eta beste batzuek segitu dituzte mutikotxoaren abenturak. Rober Velter, Frantzia eta EE.BBetako komikigintzen arteko zubietako bat, 82 urte zituen eta azken hamaseiak Saint Malon erretiraturik eman zituen.

Sherlock Holmes-en museoa Suizan

Ez zen benetan inoiz jaio baina nobelek diotenez duela ehun urte desagertu zen Reichenbach-eko (Suiza) ur-jauzietan. Eta mendeurrenaren ospakizun modura Sherlock Holmes museoa inauguratu dute Meiringen herrian sir Conan Doyleren pertsonaiaren ohorez. Holmesen nobelen jatorrizko edizioetako ilustrazioak erabiliaz, detektiboaren garaiko eguneroko objektuak biltzen dituen gela atondu dute arkitektoek Meiringen herriko eliza anglikanoaren azpikaldeetan. Sherlock Holmes, goian bego.

Claude Chabrol eta Jean-Luc Godard

«Cahiers du Cinéma» berrogei urtetako historia

ALDIZKARIA baino gehiago, erreferentzia puntua izan da, sorreratik bertatik «Cahiers du Cinéma», bai Frantzian bai Europa osoko zine zaleen artean. Berrogei urtetako bizitza bizkarrean, historia kontatzen hasteko garaia erabaki du Antoine de Baecque-k eta orain gutxi «Histoire d'une revue, Cahiers du Cinéma» liburua kaleratu du, proiektu zabalago baten lehen toma.

De Baecqueren lehen bilketa honek, aldizkariaren sorreratik «nouvelle vague» ko lehen filmeak plazaratu arteko denboraldia aztertzen du, bileretako giroa eta eztabaidak, protagonisten erretratuak eta abilezia handiz tartekaturiko ai-puak. Truffaut, Rohmer eta gainerakoak bizi bizirik agertzen zaizkigu eta kontalaria atzean gelditzen da, besteen tokia hartzeko desiorik gabe.

Liburuaren lehen orrialdeek 1945era garamatzate, André Bazin, Pierre Kast, Jacques Doniol-Valcroze, François Truffaut, Maurice Schérer (Eric Rohmer), Jac-

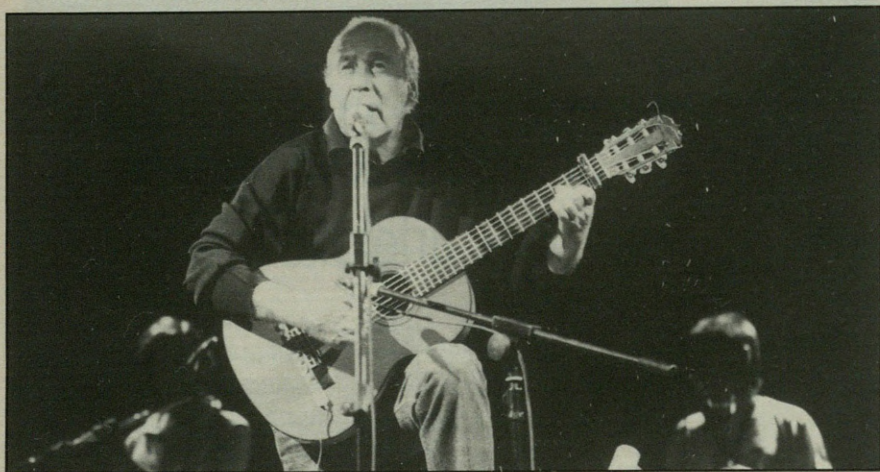
ques Rivette eta Jean-Luc Godard-en ondora. Aman-komuneko gusto eta intereseak bildurik, Renoir, Welles madarikatua, Rossellini zinema berriko profeta, hots, beraiek maite duten zinema bultzteari ekiten diote eta, Cocteauren babespean Zinema Madarikatuaren Zinemaldia sortzen dute Miarritzen. Ordurako bazuten ametsa burua, aldizkaria.

Hasieratik nabarmendu ziren talde barrukoen jarraera desberdinak (zine amerikarrekiko lotura, Hitchcock-ekiko miresmena...) baina etenik ez zen sortu eta denek izan zuten tokia. Gidoigileen paperari buruz ere izan zen eztabaida ugari eta azkenerako Truffaut eta bere taldekoak (gazteenak) nagusitu ziren, egilearen zinea zen apostua eta Eric Rohmer «Cahiers»-eko zuzendari berria.

Honaino ekarri gaitu De Baecquen liburuak. Hurrengokoak plazaratu ahala, emango dizuegu haien berri.

J.M. Heritz

TEILAK

■ JAIALDI ERRALDOIA BILBO EUSKALDUNTZEN ELKARTEAREKIN

BILBO Euskalduntzen Elkartek musika jaialdi erraldoia iragarri du maiatzaren 9rako, La Casilla kiroldegian. Mikel Laboa, Ruper Ordorika, Kepa Junkera, Hertzainak eta Oskorri taldeak elkarrekin entzuteko aukera izango da bertan, eta Bernardo Atxaga idazleak eta Zumeta pintoreak ere parte hartuko omen dute. Sarrera: mila pezeta.

■ «MUSIKASTE» 18. EDIZIOA ERRENTTERIKO ANDRA MARIK

ERRENTTERIKO Andra Mari Abesbatzak «Musikaste» ihardunaldien 18. edizioa hasiko du maiatzaren 14ean, hilaren 19ra bitartean luzatzeko. Besteren artean, Emiliana Zubeldia piano-jole eta konposatzailea omenduko dute eta Jose Uruñelaren musikagintzari buruzko monografikoa interpretatuko. Azkeneko egunean, Andra Mariren sorreraren 25. urteurrena ospatuko da jaialdi batez.

■ DEBAKO BOSTGARREN ANTZERKI ASTEAN BOST OBRA

GOAZ antzerki taldeak urtero antolatzen duen Debako Euskal Antzerki Asteak larunbat honetan amaituko du bostgarren edizioa. Maiatzaren 4ean hasi zen Bordaxuri taldearekin, eta ondoren Antxieta, Pello Añorga kontalaria eta Hika taldeak taularatu dira. Hilaren 9an eskola ezberdinek moldatutako lanak ikusi ahal izan ziren, eta maiatzaren 11n Maskaradak bukatuko du edizioa.

■ UDALERRI EUSKALDUNEN EGUNA AIZARNAZABALEN

HERRIA da gorputza, hizkuntza bihotza lemapean ospatu zen maiatzaren 5ean Udalerrri Euskaldunen eguna. Orain arte emandako pausoak sendotzeko Mankomunitate Estatutuaren Oinarriak sinatu zituzten hogeitazortzi udal elebakarrek. Ekitaldira Europako herrietako ordezkariak ere hurbildu ziren Gales eta Duwyfordetik.

ERRANAKERRAN

«Euzkadi merezi zuten» izan zen lotuena, minikronika barroko baten gisako zerbait izan zen bura. 'Mendekuak' berriz, oso inmediatea izan zen, urjentziatzeko lana. 'Metxa...' bonetan badaude aipamen politikoak, baina distantzia handiagoz tratatuak.

Koldo Izagirre.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-V-4.

«Oso minduta gaude, kanpotik beltzen diren dantza konpainiak beti Arriaga antzokira eramaten dituztelako eta gu lekuz kanpo eta laguntza barik.

Karmele Pascual.
Deia, 1991-V-3.

«Bertsolari» aldizkariaren sorburuan ideia nagusi bat dago: bertsolaritzaren inguruan publiko heterogeneo samarra dagoela gaur egun, ez dela lehen bezala publiko tradizional mugatua, eta posible dela guztientzako aldizkari bat ateratzea.

Joxean Agirre.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-V-2.

«Hil bonen 27an beteko dira
berrogeitamar urte Toribio
Alzaga hil zela. Euskal
antzerki munduak zerbait
zor diola iruditzen zait
oraindik».

Imanol Elias.
El Diario Vasco, 1991-V-3.

«Elebakartasunaren politika
atzerakoia dela,
zentsugabekeriazkoa dela,
pobretasun kulturala dela,
estrueria mentala dela... Eta
basierako mugimendu bura
probokaziotzat eta
agresiotzat hartu zuten.
Baina orduko asmoa gaurko
errealitate biburtu da.

Paulo Agirrebaltzategi.
Egin, 1991-V-2.

«Konposatzeko orduan
norberak gustora geratu
behar du. Erromerirako izan
alatsapelketarako izanaldea
dago. Erromerian batzuei
gustatuko zaie eta besteei ez;
txapelketan, epaimabaiaren
puntuazio onena nahi duzu
eta horrek badu eragina».

Imuntzo.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-V-5.

TXUTXU - MUTXUKA

ZESTOA-LEKEITIO ZINEMALDIK GOBERNUKO SOSTENGU BARIK

EUSKO Jaurilaritzaren dirulaguntzarik gabe geratu dira Zestoako eta Lekeitioko Euskal Zinema Topaketak, Sevillako Expo-ra Gobernuak eraman behar duen pabilioiak gastu handia izango duelako aitzakiaz. Zestoako Topaketen aurtengo edizioa, ohizko hamabost egunetatik astebetera murriztuko da horregatik, maiatzaren 27tik ekainaren lehenera, eta ez da omenaldi ekitaldi berezirik izango. Lekeitiokoak uztailaren lehenean hasiko dira, hilaren 6an amaitzeko.

NOR - NORI - NORK

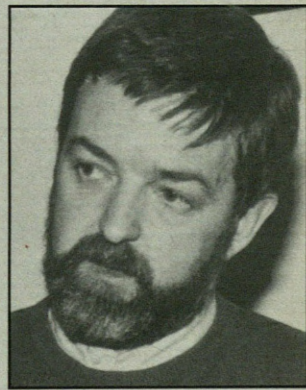
MIKEL DUHALDE

hazparnetarra da Marmutx Elgar Oinka dantza taldeko lehendakaria. Taldea sortu zela hogeitau urte bete dira, eta joan den larunbatean ikuskari ederra eskaini zuten. 1971ean taldea sortu eta dantzen asmatzailea izan zen J.L. Esnaolari eskainitako omenaldia izan zen hein handi batean ●

BASARRIRI

elkar hizketa lúzea egin diote 'Bertsolari' aldizkari berriaren lehen zenbakirako. Ináki Eizmendi 'Basarri' 1913an jaio zen Errezilen, eta gaztetatik Zarautzen bizi da. Uztapide, Enbeita eta Xalbadorrekin batera gerra ondoan bertsolari mitikoen artean bizi den bakarra da ●

J.R. BELOKIK

euskarazko egunkari bat egunero kioskoan jartzeak merituak ez duela adierazi berri du. «Egunkaria asmatuta dago» esan zuen. «Arazoa bitartekoak izatea da. Egunkari bat ateratzea, hori erronka handi bat al da? Hori tontakeria bat da. Erronka nagusia irakurlego euskalduna sortzea da» ●

Kirola

Alturretatik munduari begira

HEGAN egitea amets izatetik egia bihurtzera pasatu da azken urteotan. Batzuren ustez gaurko tekniken aintzindaria Leonardo da Vinci bera izan zen. Hala ere, aurrerakuntza nabariek azken bolada honetan gorpuztu dira, 1978 urtean lehendabizikoz martxan jarritako «parapenta» bait da horien artean erabilienetakoa. Hona hemen kirol ikusgarri honetan aritzeko zenbait aholku.

Lehen saiokak egiteko 30

Ez dago hegan egitea baino gauza ederragorik.

gradu inguruko aldapadun parajea topatu behar da. Lurreraketa egiteko, berriz, arbola, etxe edota errepi-derik gabeko zelaia komeniko da batez ere, eta leku horretan haizearen norabidea adieraziko digun laguna

beharrezko da. Bestalde, aldapa behera korrika haste-rakoan, bi adiskideren laguntza beharrezkoa izango da ere parapenta ondo zabal dedin. Hortik aurrera, hegala orekatu, frenoari piska bat sakatu, eta hegan egitea baino ez da geratzen.

Airean egonda egin beharreko maniobrak oso errazak dira. Hala ere, norabidea zehazteko, ezkereskubi ditugun frenoak ondo erabiltzen ikasi behar da, bakoitzak norabide ezberdinean eramango bait gaitu izan ere.

Lurreraketari dagokio-nean, hau ondo burutzeko, aukeratu tokitik lauzpabost metrotako alturan egotera-

koan freno biei indarrez sakatu beharko zaie. Honela, abiadura galdu eta samur lurreratzerik izango da. Azken maniobra honetan elementu klabea haizea da: sekula ez dugu bizkarretik bultzaka eduki behar.

● Bota altuak behar dira, mendiko 'kleta' modukoak.

● Badaezpada ere kasikoa beti eramaten da.

● Kolperik egotekotan babestuko gaituen erropak sendoa jaztea komeni da.

● Aireratu eta lurreratzekoan haizea beti ere kontrari izan behar da.

Bidaiak

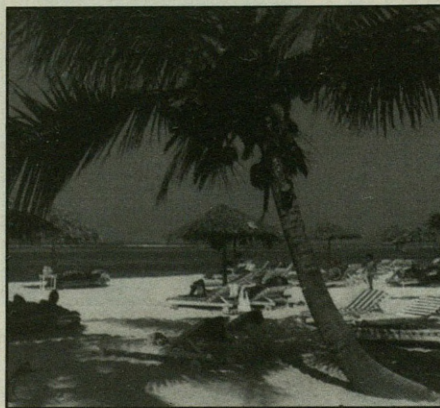
Afrika bihotzeko Kenia, ederrenen artean paradisu

KENIA da dudarik gabe Afrikan kontinentera joatean bisita daitekeen herrialderik ederrenetakoa. Hondartza bukaezinetatik hasi eta bere historia luzearen lekuko diren aztarnak tartean, bisitariak europarraren mundu ikuskeratik zeharo at da goen jende eta kulturarekin egiten du topo.

Nairobi da lurralde zabal honetako erdigunea, eta berau da beraz, edozein irtenaldiren abiapuntua. Bertatik, Afrika ekialdeko pa-

raje ikusgarrietara zein Kilimanjaro mendi erraldoia lagun duten parke natural ugarietara abia daiteke. Bestalde, Nairobiren ere, Monbasa hiriraino garamatzan tren bidaiari ekiteko aukera dago.

Monbasa hiria arabiar, indiar eta Afrika beltzenaren nahasketa bat da, horrexegatik ere «suahili» kulturaren adierazgarri onena da berau. Hiri honetatik aurrera segituta, Kenia kostalde osoa batera arazorik ga-

Natura zein kulturaz lurralde aberatsa da Kenia.

be zeharkatzerik dago. Hala ere, aukera izanez gero, Malibi eta Lamu hirietara joateko txanda ez da galdu behar. Azken bi hauek bait dira dudarik gabe Afrikako paradisu ederrenetariko bi.

Lamun egin beharreko lehen gauza presak oro

ahaztea da, eta bertako etxe altu eta kale estuetan batera kezkarik gabe galtzea. Hori bait da, azken finean, Afrika bihotzean egin daitekeen gauzarik zentzuzkoena: edertasunaren erdian galtzea, bake eta handitasunaz gozatzea.

Gastronomia

Zientzia

EVA OLAIZOLAREN ELTZE A

Ladis Galartzarentzat

LADIS GALARZA

Hainbestetan finalera ailegatuta merezia zenuen aurtengoan irabaztea. Asko kostata baina hala ere lortu duzu amesten zenuena, zorionak hemendik. Gaurkoan prestatu dizudan menua txapeldunen modukoa da:

Janaurreko modura, antxoa

gozoak piper berdeekin eta batxuri prejituz. Ondoren, lehen platera, bi zigala eder.

Bigarrenenerako, udaberri parteko sisa errebueltu ona baino hobea. Hau jan eta gero, abakandoa aranbarrian egina.

Orain artekoa edozein asetzeko modukoa izan bada ere, eta primeran gera zaitezzen alegia, azken platera arkume errea Tuterako kukultxuekin izango da.

Postera ailegatu garenez, ez dizut nolanahikoa jarriko hau ere. Postrea lasai hartu beharreko gauza izaten da, txapela buruan jantzita. Horrexegatik, etxeko zurrupakiak jarriko dizkizut.

Guzti hau laguntzearen, larogeitahamarreko Valdemar ardo gorria eta hirurogeigarreneko Villarreal ardo beltza izango dituzu edateko. Henri Avele txanpaina ere izango duzu noski. Tira ba Ladis, zorionak berriz ere. Datorren urtean ere aurtengo sasiarekin ikusi nahi zaitut.

EVA OLAIZOLA

O sasuna

«Anti-gimnasia», sendagarri onena

GEURE gorputza bi mila inguru mugimendu ezberdin egiteko gauza da. Kopurua hain altua izanik ere, berrehun bat baino gehiago ez dira izaten eguneroko bizitzan egiten ditugunak. Hau dela eta, eta askoren ustearen kontra, gaitzak ez dira muskuluak ahulegiak izanagatik sortzen, zenbait muskulu gehiegi behartuagatik baizik.

Hau kontutan harturik, badira urte batzu Thérésé Bertherat sendagile frantse-

Muskuluak gehiegi behartzea ez ei da komenigarria.

sak «anti-gimnasia» izen bixidun teoria berria asmatu zuela. Berak dioenez, kontua ez da ariketa fisiko zehatz batzu egitea, gorputza eta arima batu, eta norberaren oreka naturalerantz eramango gaituen teknikan barneratzea baizik. Honetaz gain, gaisotasun eta gaisotuari buruzko ikuspegi berria dakar planteamentu honek. Izan ere, orain arte gaisotasuna isolaturik aztertzen baldin bazen, gaitza gorputza eta arimaz osaturiko osotasunaren kontestuan ikertzea proposatzen du Thérésé Bertheratek.

Zimentazio sintetikoa

Ohizko zimentazioak baino propietate hobeak dituen zimentazio mota bat saiatu dute Britainia Handian. Erresistentzia bikoitza izanik ere, ez da hau duen ezaugarri bakarra. «KH-092» izeneko zimentazio hau ia haustezina da, azidoen, alkalinoen eta disolbagarri gehienen eragina oso ongi jasaten du. Gainera zazpi ordu besterik ez ditu behar lehortzeko eta beste zimentazioetan hainbeste kostatzen den solidotze prozesua, zimentazio berri honetan hiruzpalau egunetan burutzen da. Honek abantaila handiak ekar ditzake eraikuntza lanetan, batez ere lana bukatzeko behar den denboraren murrizketa.

ELHUYAR

Antzerkia

Umeentzako antzerkiaren III. astea Gernikan

MAIATZAREN 17an, bertako ikastoletako haurrak eta talde profesionalak direla partaide, hasiera emango zaio Umeentzako III. asteari. Hauek dira, besteak beste, antolatu diren emanaldiak: hilaren 17an, Seber Altube ikastolako taldeak «Pailazokeriak» antzeztuko du, goizeko 11.00etatik aurrera eta 12.00etan Allende Salazar ikastolakoek «Idazkariak

txerria hil» lanari ekingo diote; hilaren 18an, San Fidel ikastolako taldeak «Kaxkajo bahituaren kasua» goizeko 11.00etan antzeztuko du eta Barrutia Eskualde Ikastolako umeek, 12.00-etan, «Venezia merkataria» lanaren emanaldia eskeiniko dute; maiatzaren 20an, eta talde profesionali abiada emanetz, Tanttaka taldearen eskutik «Hansel eta Grettel bezala» muntaia institutoan

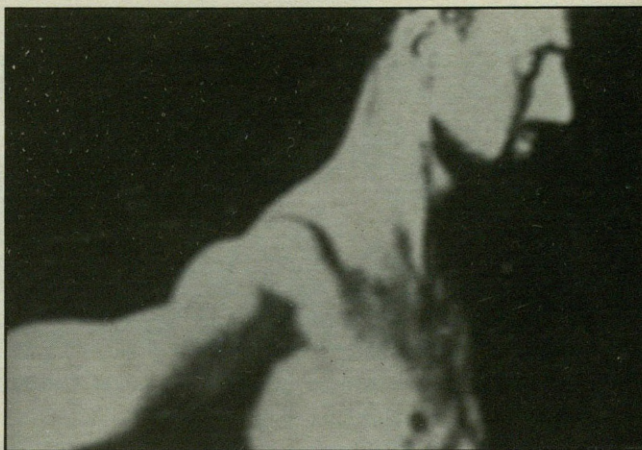
ikusitako ahal izango da, 20.30etan hasita; hilaren 27an, Markeliñe taldeak «Argamedon» antzerki-lanaren bertsioa emango du, Udal merkatuan, 21.00etatik aurrera.

● Maiatzaren 15ean, Gipuzkoako Amezketan herrian, Fregoli antzerki-taldeak «Nondik» lanaren ikuskizuna eskainiko du, 16.00etatik aurrera.

● Maiatzaren 18an, Trapu Zaharra taldea Laudiora hurbilduko da, 11.30etatik aurrera herriko plazara. 22.00etatik aurrera, Hika taldeak «Chaplin tropela» antzeztuko du.

● Maiatzaren 15ean, Gasteizko Beñat Etxepare aretoan, Amadeus Ganbarako Orkestra eta Txotxongilo talde donostiarraren eskutik, «Printze txikia» muntaia emanaldia izango da.

Ekitaldiak

● Tolosako II. Magia Jaialdia maiatzaren 15etik 18a bitartean burutuko da. Bertan gaztetxoentzat eta hain gazteak ez direnentzat ere hainbat ikuskizunekin gozatzeko parada izango da. Honetaz gain, erakusketa eta magia tailerretara joateko aukera izango dute tolosarrek. Bertara hurbiltzeak mereziko du dudarik gabe.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Musika

Beñat Axiari: «Musika mota ugari lantzen ditugu»

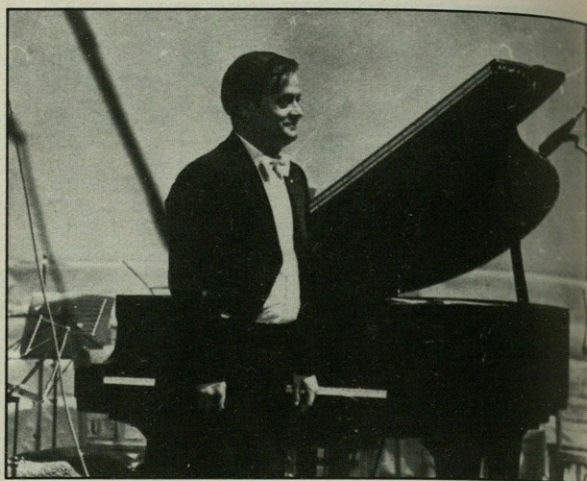
ARGIA. Maiatzaren 11n Baionako udal antzokian arituko zarete. Zer nolako ikusgarria prestatu duzue?

B. AXIARI. Antolatzaileek nire gustoko saioa burutzeko aukera eman didate. Mixel Doneda saxoan, Dominique Regef zanpuinaz, Ninh Lê Quan perkusioneaz eta Pedro Soler ditut taldekide. Oraingo honetan «Emazte xuriaren bila» muntaia eskeiniko dugu, Zuberoako Xai Xuriaren irudiarekin zerikusia eta trobadoreen poetikan askotan agertzen da. Musika ezezik, hainbat poeta ezagunen lana ere osagai da, hala nola: Agustín Zamora, G. Lorca, Calvino, P. Eluard, Joxean Artze... Era berean, kantu tradizionalek ere izango dute beren lekua.

Parisen ere izan gara. Garrantzia handia ematen diot lekuan lekuko hikuntzari, oinarrizkotzat jotzen bait dut poesiak eta kantuak idatziak izan diren hizkuntzan ematea. Baionarako prestatu duguna, adibidez, elebiduna da. Hemendik

aurrera, Bretañan, Alemanian, Potiersen, berriro Parisen eta Korsikan arituko gara, horretarako bertako hizkuntzak aintzat hartuko ditugularik.

Guzti hau, esperientzia pilaketa baten ondorioa da, eta musika mota ugari jotzen ditugu. Alde batetik, partaide bakoitzak bere bidea jorratuz jasotzen duen esperientzia talderatzen du; bestetik, mota askotako kantaldiak egiten saiatzen gara: *a capella* Zuberoako Bunusen, Andoainen hilaren 24ean rock musikagileekin arituko gara, Hondarribirantz joateko ere badugu asmorik.

Musikasteren XVIII. edizioa Erreterian

EMILIANA Zubeldia pianojolea omenduko dute aurtengo Musikasten. Besteak beste, berak sortu eta bere izena duen abesbatza etorriko da Mexikotik parte hartzera. Hainbat urteurren betetzen dela eta, ospakizun dexente izango da: Easo abesbatzaren 50. urteurrena, Andra Mariren 25.a, eta abar. Honakoak izango dira partaideak, egunez egun: maiatzaren 14ean, Kamara

musika, Jose F. Solorzano eta Emilia de Zubeldia abesbatza; 15ean, Aintzina-ko musika C. Aiaitui, R. Ugarte, J. Sarasua, I. Alvarez eta K. Uriarteren eskutik; 16an, Abangoardiako eskual musika, LIM taldeak emana; 17an, kontzertu sinfonikoa, Andra Mari abesbatzak eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoa bat eginik; 18a abesbatz eguna izango da, bertan Gasteizko Samaniego, Iruñeko Irubide, Euskeria, EHUKoa eta Easo abesbatzak arituko dira; 19an, Andra Mari abesbatzari omenaldia egingo zaio, aurtengo Musikasten amaiera emanez.

● Maiatzaren 13an, Beasaingo Bideluze plazan, Egan taldearen eskutik dantzaldia izango da, 19.00etatik 23.30etara.

● Legazpiko Goiko plazan, hiriaren 14ean, Arkaitz taldeak dantzaldia emango du, argitaratu berri duen «Zuentzat» diskoan bildutako kantuak 20.00etatik au-

rrera joaz. Maiatzaren 15ean, berriz, leku eta ordu beretan, Iradia taldearen eskutik dantzaldia izango da.

● Maiatzaren 18an, Oiarzungo Madalensoro pilotalekuan, Rupert Ordorikak emandako kantaldia izango da; «Ez da posible» diskoaren kantuak ardatz, gaudedeko 22.00etan hasiko da.

Zinema

● Nosferatu talde donostiarrak antolatutako Terence Fisher-en zikloak aurrera jarri bere emanaldiekin. Hilaren 15ean, 1949ko «So long at the fair» filmea izango da ikusgai eta 22an, berriaz, 1951ko «The last page». Filmeak Donostiako Antzoki Zaharrean eskainiko dira arratsaldeko 20.30etan hasita.

● Billboko Arte Ederretako

Museoan badute zinezaleek ere pelikula onekin gozatzeko aukerarik. Izan ere, hilaren 15etik 22ra, bi dira Georges Franju zuzendari frantsesaren zikloan bertaratuko direnei eskainiko zaizkien filmeak: 1965 urtean errodututako «Judex» eta 1966ko «Thomas l Imposteur». Emankizun guztiei arratsaldeko 17.00etan emango zaie hasiera.

Volker Schlöndorff zuzendariaren azken lana pantailetan

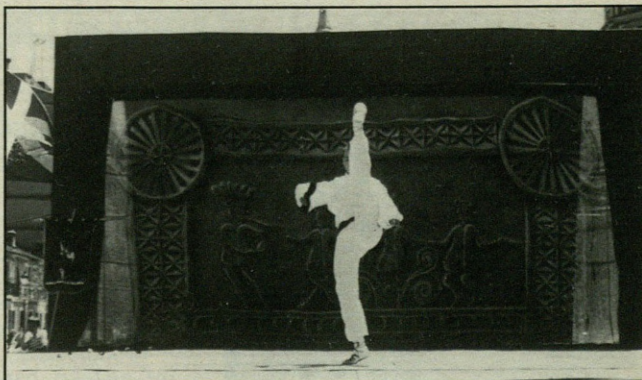
VOLKER Schlöndorff zuzendariaren filmerik eza-gunena «El Tambor de Hojalata», Gunter Grassen elaberrian oinarrituta bage-nuen ere, oraingoan «El Cuento de la Doncella», Mirabearen Ipuin fantastiko hau. Fantastikoaz gain Zientzia Fikziotik jaso du ikuturik, Orwellen «1984» ezin gogotik kendu, batez ere hain Orwelldar bilakatu den «Big Brother Is Watching You» (Neba-Anaia haundia beha-ka daukazu) lema zeharka bait dago filmean. Bestalde Aldous Huxley-ren «New Brave World»-tik ere hartu du Schlöndorff alemanak, biztanlegoa taldeka; honen ondorioz emakumeen jantzikoloreen erabilpena: halako funtziorako nolako arropa-margo; banatzeko sistima alegia.

Schlöndorff-en esanetara aritu da Faye Dunaway aktorea.

Gerra nuklear osteko gizar- te horretan emakume ugari antzu denean, Emakume Emankor Gutxiengoa Mirabe bilakatzen da, gorritz jantzirik. Mirabeok gizon elite eta aukeratuengandik, larru jotze hotzen ondorioz, hazia eramatea eta haurrak munduratu behar dutelarik. Horixe mirabe gorrien funtzio soil eta bakana.

Dantza

● Pasaiaiko Udaletxeak eta «Alkartasuna» dantza taldeak antolatuta, Euskal Herriko Aurreku XI. Txapelketa martxan jarria da dagoeneko. Autengoan ere, aurrekoetan bezala, kanporaketa ekainaren 2an izango da goizeko 10etan hasita. Bertan partehartzaileek «Desafioa» dantzatu beharko dute, eta puntuazio altuena lortutako hamarrak pasatuko dira finalera. Aurkezteko epea maiatzaren 18an amaituko da; asmorik duenak 52 26 62 zenbakira deitu beza.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24
20004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Peter O'Toole: britaniarren sena

Asteazkena 15.

22.00etan, «Nire urterik onena».

Zuzendaria: Richard Benjamin.

Antzezleak: Peter O'Toole, Mark Linn-Baker, Joseph Bologna.

Famatua da zinema munduan britaniar aktoreek

erakutsi ohi duten sena eta lana. Izan ere, EEBBetakoak ez bezala, antzerkia dute oinarri britaniarrek, eta horixe omen da, hain zuzen ere, pantaila handiari aurre egiteko har daitekeen biderik onena. Hauen aurrean, beren interpretazioak medio,

beste edozein lekutako aktore askok jaitsi behar izan dute burua eta egia argia onartu.

Britaniar horietako bat Peter O'Toole da dudarik gabe. Orain dela gutxi zenedua, bere lanik aipagarriena «Arabiako Lawrence» filmean egindakoa da seguerenik. Oraingo honetan, «Nere urterik onena» ikusteko aukera eskaintzen zaigu ETBn.

● Osteguna 16

21.35etan, Komediaren maisuak: «Balira bidean».

Zuzendaria: Hal Walker. Antzezleak: Bob Hope, Bing Crosby, Dorothy Lamour.

Abentura eta amodio istorioa. Bi emakumerekin izandako harremana medio, egoera larrian aurkitzen diren bi aktore dira George eta Harold. Hori dela eta, ihes egin beharko dute biek. Bidaia horretan hainbat pertsonaia xeble ezagutuko dituzte.

● Ostirala 17

15.50etan, Zinea: «Zazpi gizon egunsentian».

Zuzendaria: Lewis Gilbert. Antzezleak: Timothy Bottoms, Martin Shaw, Joss Ackland, Nikola Pagett.

1942 urtean, II. Mundu Gerratean, nazien eskuetan aurkitzen da Txekoslovakia. Aliatuen baitan lurralde horretan misio arriskutsu bat egiteko beharra ikusten da eta horretarako hiru gizon bidaliko dituzte bertara. Misioa bertako nazi gaizto bat akatzea izango da.

IKUSI BAIETZ

● Maiatzak 13 (astelehena) 23.15etan, «Ikusmira». Antzerki eta zinema munduko albiste eta erreportaiak.

● Maiatzak 18 (larunbata) 18.00etan, NBA amerikar saskibalo ligako partidua.

● Maiatzak 18 (larunbata) 15.45etan, «Top Gaztea». Edurne Ormazabalek aurkezturiko misika saioa.

● Maiatzak 19 (igandea) 17.00etan, «Sekulako bidaia». «Zetaren bidea eta txinatar kultura piska bat ezagutzeko aukera.

● Hilaren 19an (igandea) 14.25etan «Hitzetik hortzera». Bertso munduko berrak eta gorabeherak.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Hainbat musika talde eta artistari eskaintzen zaie bertara joan eta euren piezak jotzeko aukera Xabier eta Piterrek aurkezturiko «Funtzioa» saioan. Hauen txanda bazelakoan edo, «Ganbara» talde tolosarrari egin diete oraingo honetan gonbidapena. Musikari finak, hilaren 31n ikusi ahal izango ditugu telebista leihotik. Gainera, ez dira bakarrik arituko bertan, «Taller Canario» delakoekin batera baizik.

Telebista-Irratia

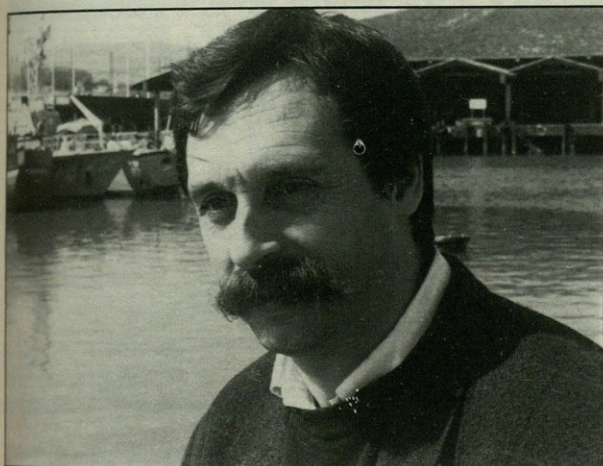
Xabier Soubelet: «ETBn beti ohizko topikoetan erortzen dira»

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Bestaldean

Hilean bi aldiz egiten du euskarazko saioa frantses telebistako hirugarren katean. Berak maizago egingo lukeen arren, bertako zuzendariak ez dira nonbait uste berekoak. Gizon polifazetiko oso, pintura, olerki eta musikagintzan aritzeko tarterik ere izaten du.

ARGIA. Egokia al da ETBk Iparraldeko berri eta gorabehera ematen dien tratamendua?

X. SOUBELET. Akats handi bat ikusten dut ETBn: Iparraldeko gaiak Hegoaldeko ikuspegitik tratatzea. Nahiz eta bestaldeko gaiak aipatu, hemengo begiren batzurekin beharko lukete eginak izan. Nafarroan ere beste hainbeste pasatzen dela uste dut, Baztanen adibidez badakite zeintzuk diren beren problemak, guk

geureak ezagutzen ditugun bezala. Bestalde, ETBn beti ohizko topikoetan erortzen dira, Zuberoarekin ahoa betetzen zaie eta...

A. Telebista frantsesean ez dizuete tarte handirik uzten ere. Zer jarrera dute euskarazko saioari dago-kionez?

X.S. Ekainean urteroko errestrukturazioa izango da telebistan eta beldur naiz ez ote gaituzten orain arte baino ahulago utziko. Botere frantses publikoa euskara-

ren kontra dago eta horren islada da guri ematen diguten tarte txikia. Euskarak merezimendu handia du Iparraldean ere eta alde horretatik zerbait egin beharko litzatekeela uste dut.

A. Izango al litzateke, beraz, ETB eta Iparraldeko saio gehiagorentzat tarterik?

X.S. Bientzat tarte dagoela uste dut eta ederrena horixe litzateke. Abertzale munduan jendea aspertu egin dela dirudi eta ETBren eskuetan utzi duela dena. Abertzale ez direnen artean berriz, ETB 'telebista espainola' da eta ez da, ondorioz, begi onez ikusia. Iparraldean bereziki, ETBk eta guk egindako saioentzat tokia badagoela uste dut. Horretarako botere publikoaren borondatea behar da ordea.

A. Herriko euskara darabilzue zeuen programetan, hala ere nabarmenada ikusentzulegoa euskara batu-
ra hurbildu asmoz egiten duzuen ahalegina...

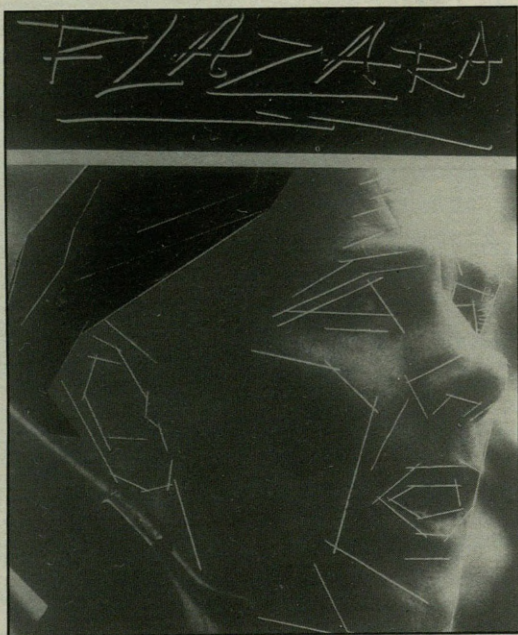
X.S. Bai, hala da. Kontutan hartu behar da euskara batua ez dela hemen eza-gunegia. Hain ezberdina ez dela erakusten ahalegintzen gara gu. Bi gauzak kontutan hartu behar direla uste dut.

Kazetari ona da Iñaki Gabilondo. Estatu espainoleko irratiaren entzulegorik handiena duen ahotza izan da, eta Madrileko TVEn saio arrakastatsua burutu ondoren, zenbait telebista autonomiko —ETB-2 tartean— elkarlanean jarri ditu. Emaizta ez ohizko bezain zorabiagarri gertatu da; bizitza laupabost lerrotan kontatzearen poderioz, inpresionismotik hurbil gelditu da. Baina inpresio guztien gainetik, bere mintzotik eta begiradagatik erortzen den irudiak zera diosku: bera dela komunikazio jokoaren arauak jartzen dituen makilatutako kazetaria. Oraingo agerraldian, oster, ez du makilatzeke betarik izan. Albistegietako plano orokorrean ohizko itxura mantentzen saiatu da, baina auzitegiko atean zeregin gaitza da. Beste batek eusten zion mikrofonoari hitz egin behar izan dio, notiziaren bestaldetik: «guk zintzoki jokatu dugu, inolako sasiko interesik gabe». Eta notiziaren bestaldetik esaten denaren garrantzi txikiak ohartuta, komunikabideen aldera, bere aldera jo du segidan: «interes profesional hutsek gidatu gaituzte». Notiziaren bestaldean, errealitatean, egotea beti latzagoa.

ALBERTO IRAZU

R.M. MARTIN SABARIS

Liburuak

Plazara: Bidasoatik Euskal Herrira

EGUNGO euskal literaturaren historia xehe bat egiten den egunean, liburu potolo eta egile sonatuez gain, aldizkarietaz ere hitz egin beharko da noski, literatur aldizkarietaz prezeski. Eta esango da nola loraldia izan zuten joan den hamar-kadaren lehen erdian, eta makalaldia berriz handik aurrerakoan. Zailago izango du itsasgora eta behera horien arrazoiak zehatz-mehatz eman nahi dituenak, baina zalantza eta huts egiteko arrisku handirik gabe botako ditu bizirik jarraitzen duten apurren izen loria-tsua, denok gogoan ditu-

gunak. Beldur naiz ordea, aipatu gabe utziko ez ote duen «Plazara», nik orain plaza xume honetan gorai-patu nahi nukeen agerkaria.

Izan ere, «Plazara» ez da literatur aldizkaritzat hartu ohi, eta nik neuk hautu bat egin beharko banu, 85etik hona Euskal literaturak izan duen literatur aldizkari garrantzitsuen delat esango nuke. Ez esate aldera, ezpada orain arte kaleratu dituen aleei begira. Lehenbiziko hamalau aleal liburukote batean bildurik eman dizkigute eta erraza dugu aukera.

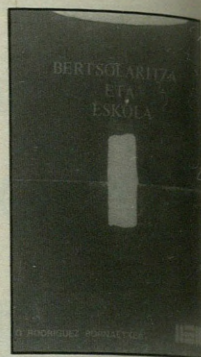
Irungo Udaleko Euskara kontseiluaren aldizkaria da

berez «Plazara», eta horregatik edo, herri-aldizkari sailean sartu ohi dugu. Hala guztiz, ez dakit nik irundarren onerako ala kalterako, Euskal Herri osorako egina dela esan liteke, literatura eta kultur gaiak maite dituztenentzat batez ere. Bidasoarrak ahaztu gabe, hor dira, horren lekuko, Txomin Sagartazuren Hondarribiko kronikak, Mariano Iztaren Baztan aldeko berriak, edota Jose Antonio Loidiren Irungo toponimiari buruzko lanak.

Ipuin, poema eta elkarriketak azpimarratuko nituzke nik. Solaserako, gonbidatu aproposak aukeratu dituzte, luze eta zabal aritzen dira eta elkarriketagleak zertaz ari den badakiela nabari da. Luzeegi litzateke elkarriketatu guztien zerrenda egitea, edota sormen lanak hemen kaleratu dituzten egileak aipatzea. Nahikoa bedi esatea denak direla nor gure letretan, zinetan.

Ez dut ia traturik izan hiruhilabetekari honen kulpante uste ditudan Jorge Gimenez eta Joxan Elosegirekin, ez naiz adiskidetasunaren amoregatik ari, baina uste dut haien lanak merezi lukeela orain artean baino arreta eta ohiartzun handiagoa. Omenalditarako oraindik sasoiaren daude eta mesede hobe egingo diegu aurrerantzean ateratzen dituztenak irakurtzen baditugu.

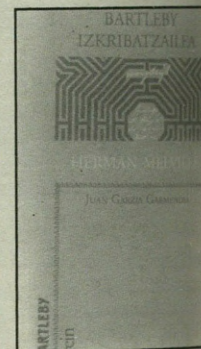
XABIER MENDIGUREN
ELIZEGI

Egilea: Fito Rodriguez
Titulua: Bertsolaritza eta eskola.

Argitaratzen du: UEL
Liburua. 392 orr.

Hezkuntzaren alorrean daudekeen arazoak (memoria, idazketa, ahozkotatuna...) jorratu eta gero, bertsolaritzari ekiten dio idazleak, hainbat bertsolariri eritza eskatuz eta herrialdekako bertso-eskolen berri emanez.

Egilea: Herman Melville
Itzultzailea: Juan Garza
Titulua: Bartleby izkribatzailea.

Liburua. 75 orr.

«Moby Dick»-en idazleak hizkuntza xehea erabiltzen, nihilismoa eta irrazionaltasuna gai dituen nobelatxoak prestatu zuten 1866 urteaz geroztik.

POTROBONBILA

GAUERO LEZ, TXIMIST AJENTEA,
BERE ERRONDAKO ASPER-
ALDIARI AURRE EGITEKO,
PARKEAN BUELTATXOA
EGITERA DOA...

... NOIZBEHINKA BIKOTEREN
BAT XIRRI EGITEN IKUSTEA...

... NAHIKOA
ZAI O BERE HANKA-
TARTEKO GRINA ASETZEKO...

... HERRIKO
GAZTEEN ARTEAN OSO
EZAGUNA DA EZIZEN HONEKIN:

POTROBONBILA KOMANDANTEA

UDABERRIKO GAU BATEAN...

MIREN
ZURINE...

BAINA...

HAMASEI
URTE
BESTERIK
EZ DUZU ETA!

... MIREN!

ZURE AMA IKUSTEN DUZU-
NEAN, ESAIOZU BERAREKIN
HITZEGIN NAHI DUDALA...!!

... HEMEN
GERTATUTAKOAREN BERRI
EMANGO DIOT !!

... AMA!!! TXIMIST
KOMANDANTEAK
ZUREKIN HITZEGIN
NAHI DU!!

Reiman

Denborapasa

Gurutzegrama

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3					■				■	
4				■			■			
5										
6						■				
7				■			■			
8		■						■		
9			■						■	
10					■					

EZKER ESKUIN : 1.- Zabalpen, hedakunde. 2.- Eroa-leak. 3.- Axular erretore egon zen herri lapurtarra. Zegoen, Lehen bokala. 4.- Istua. Bigarren pertsona. Etorri aditzaren erroa. 5.- Atauleak, otordu oparoak. 6.- Aitzin. Faltsutasuna adierazten duen aurrizkia. 7.- Italiako telebista. Har ezan. Ekialdeko Euskal Herrian, naiz. 8.- Röntgen. Eskola. Urrearen sinbolo kimikoa. 9.- Kanpo. Izugarri bete. Nitrogenoaren sinbolo kimikoa. 10.- Ortografia zeinua. Bizkaieraz, narama.

GOITIK BEHERA : 1.- Zestoakoak. 2.- Legeztatua. Harrapa ezak. 3.- Deus ere jan eta edan gabe. Mila. 4.- Mundura ekarri zintuena. Kontsonante bikoitza. Ohartasunaren etenaldia. 5.- Musika nota. Zareten horienak. 6.- Atzizkia. Erreka putzu. 7.- Bizkaieraz, ile. Euskal fonema. Euskal erakunde armatua. 8.- Etzanik nengoen. Euriak dakarren likido. 9.- Dago. Basamortuko urlekua. Zero. 10.- Ekartzeko dagoena.

On egin!

Fama ondo merezitako sukaldari asko ditugu gure artean. Eskola ere egina bide dute*. Gero, diszipulu- luen epigonoakdatoz. Hauetariko boskote batek **txipiroiak beren tintan** plater tipikoari ukitu mo- dernoago bat eman nahi izan diote. Ikas ezazu nork zer erantsi dion, zer izena jarri dion platerari eta zein den fenomeno hauen jatetxea.

1. "Basque Delicatessen" izeneko platerak **baba- rrun salda** du baina erruduna ez da **Beñardo**.
2. **Atanasiok** asmatutako platera ez dakigu xuxen "**Primadera tropikoetan**" ala "**Chipirons aux fines herbes**" den, baina haren prestaketan **kiwi zukua** erabili du **Goxo Berri** jatetxeko sukaldari horrek.
3. **Neure Korta** jatetxeko kartan ageri den "**Total Black**" plateraren **perretxiko purea** erabili ohi da. Bestalde, norbaitek **ajorrieroa** erabiltzen duela jakin ahal izan dugu.

4. **Koldotxu** izeneko sukaldariak **esne gatzatua** sartzen du bere platerean.
5. **Xebera** dugu "**Chipirons aux fines herbes**" de- lakoaren asmatzailea, baina ez da **Bordaundi** jate- txeko kartan ageri.
6. **Gourmetetxean** ez dute "**Argi bat tunelean**" ez eta "**Chipirons aux fines herbes**" prestatzen.
7. **Ametz Zar** jatetxean ez dakigu zein plater paratzen duten; probatzeko gogorik ez halere.

IZENA	ZER ERANTSI	PLATERA	JATETXEA
Atanasio			
Beñardo			
Koldotxu			
Prudentzio			
Xebera			

— Hieroglifikoa —

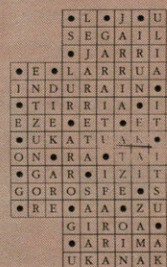

Nolatan egin du?

Aurreko asteko soluzioak

**Firriren artean,
txirrinda nagusi!**

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN 1. Zaleasuna. 2. -iroS. Radar.

3.- Prakak ara. 4.- Bo. Abaildu 5.- Izpiak. Bat.

6.- S. en. Ukatu. 7.- Tartas. Tu. 8.- Imizkotz. D.

9.- N. keta. aro. 10.- Amonak. Kai.

EZKER ESKUIN: 1.- Zipristina. 2.- Arroz. am. M.

Loa. Periko. 4.- Eskaintzen. 5.- T. Aha. Akta. 6.-

Arkakusoak. 7.- Sa. I. K. T. 8.- Udaltzat. 9.-

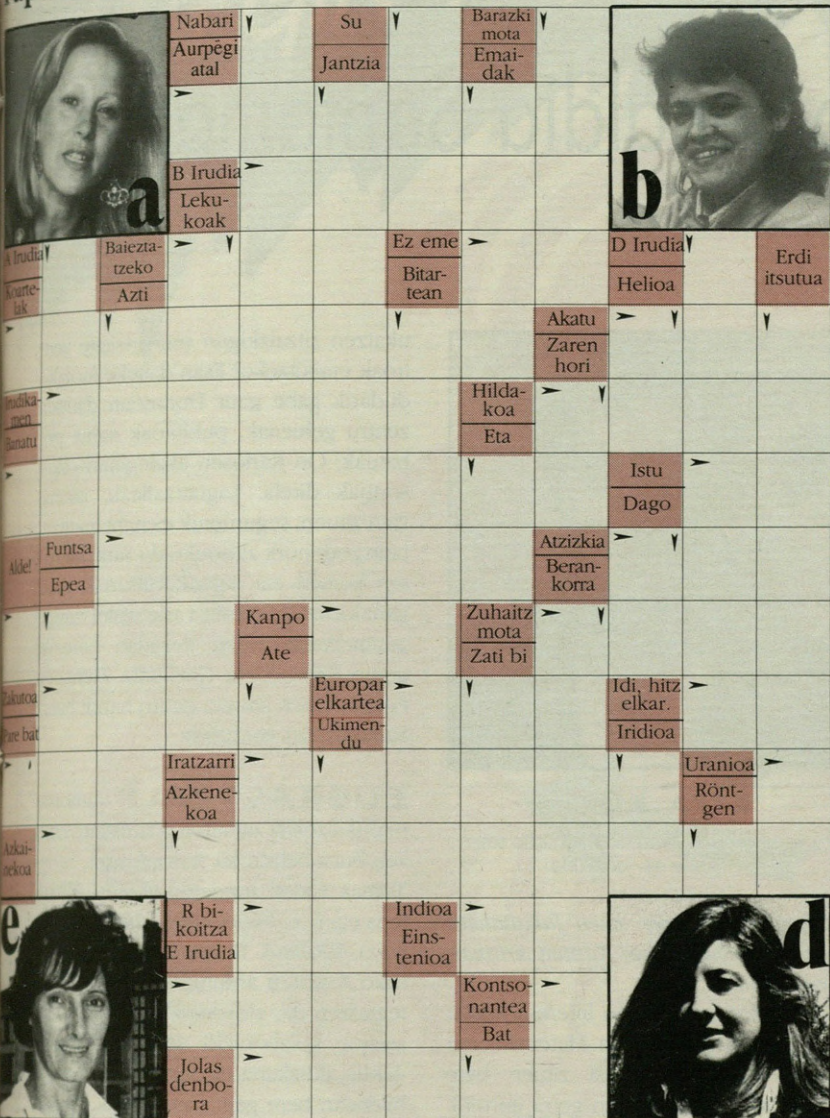
Nardatu. Ra. 10.- Azaia. Doi.

Hieroglifikoa: Bi haur

Bai, esan!

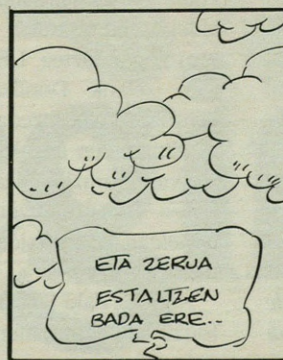
IKERTUA	SEGURTASUN INDARRA	IHARDUERA SUSMAGARRIA	IKERKETAREN IRAUPENA
Ane O.	Ertzantza	Lehengusu Konts. agurtu ez	Bi urte
Jon B.	Miñoiak	"Arzallus, qué crus..."	Urte 1/erdi
Mertxe E.	Ekintza	H. Batzokian sekula agertu ez	Urtebete
Josu T.	Berrozitza	E. Egunkariko harpideduna	Sei Hilabete

Papera eta luma, emakume direnean

KAKKU

Ati

Merezitako omenaldia Santamariari

ORAIN dela hamar bat egun Gipuzkoako Foru Diputazioan Karlos Santamaria irakasle eta idazle ezaguna omendu zuten, hain zuzen Gipuzkoako seme kuttun izendatu bait zuten. Laster, udazkenean edo, Euskal Herriko Unibertsitateak Honoris Causa Doktoretza eskainiko dio. Logika eta Zientziaren Filosofia sailak aho batez hala eskaturik eta Gobernu Batzordeak ia duela bi urte ontzat eman ondoren. Filosofi eta Hezkuntz Zientzien Fakultatearen oneritiz.

Aipa ditzadan Logikako sailak azpimarratutako meritu nagusiak Doktore gradu hori eskatzeko, aktan jasoak diren moduan: «Karlos Santamariak Logika eta Filosofiako ikasketen bultzatzaile izan da Euskal Herrian; halaber, Gipuzkoan eta Euskal Herrian unibertsitate zentroak eraikitzeke lan etengabea ihardun du eta bidenabar hezkuntz maila guztietan euskara sartzeko esfortzu jarraituan aritu da».

ON KARLOSEN idatziak astiro irakurtzen badira, berehala oharitzen da bat zenbaterainoko indarrarekin errebindikatzen duen filosofigintza. Hori bai, berak bere aukerak ditu eta bistan da gogoko izan dituela beti Mounier, Maritain, Teilhard... eta Zubiri, nolabait kristau fedea erreflexio filosofikoarekin lotzea permititu diotenak. Baina, aukera horien gainetik, bada aldarrikapen etengabe bat filosofiaren alde, teknikak eta zientziak bestela gaurko gizartean itsumustuan noeraezera eramango gaituztelakoan. Seguru nago Karlos Santamariak bururik argienak nahiko lituzkeela filosofi ikasketetarako, halaxe aitortzen bait zuen duela gutxi: «Zein gauzainportantea eta ederra den lasai-lasai testu filosofikoak irakurtzea eta aztertzea; ni gustora

KEPA KORTA

EHUko Logika eta Zientziaren Filosofia saileko irakasle eta idazkaria

egongo nintzateke zuen fakultatean mintegi txiki batean Kantien kritikak arakatzek.

Karlos Santamariaren interesa logika formalean aspaldikoa da. Matematikaria izanik, topologian hasi zituen bere ikerketak Madrilen 36ko gerra aurretik eta topologiaren oinarri buruzkoa izan zen bere doktore tesia. Jakina da oinarri buruzko kezka logikari eta epistemologiari loturik datorrela eta On Karlosek beti azaldu du filosofia matematikoaren aldeko grina, logika formalaren aldeko interesarekin batera. Aski da zera gogoraraztea, UEU lehen aldiz biltzen zelarik Donibane Lohitzuneko Maurice Ravel lizeoan 1973ko udan. Santamariaren hitzaldia proposamenen logikari buruzkoa izan zela, arbelean arraro samar agertzen ziren p , q , r ..., konektagailu-sinboloak eta egi-taulak erabiliz.

Nork ez daki Euskal Herrian zein esfortzu latz egin dituen Karlos Santamariak urte luze eta gogorretan Madrildik

ukatzen zitzaizkigun unibertsitate zentroak eraikitzeke? Esan daiteke inolako dudarik gabe gaur Donostian dauden zentru gehienak, publikoak nahiz pribatuak, On Karlosen ahaleginari esker sortuak direla. Laguntzaileak, jakina, izan zituen, seguruenik ez nahi hainbat, baina edonork aitortuko du Santamariaren kemen eta «egonkortasun»-ik gabe gaur lortutako emaitza asko ustel izango genituzkeela. Esan dezadan bereziki geure Filosofi eta Hezkuntz Zientzien fakultatearen sorrera neurri handi batez Santamariari zor zaiola.

EUSKALTZALE amorratua, ikastolen zabaltze prozesuan sartu zen buru-belarri 60. hamarkadan, Santo Tomas lizeoa fundatuz (Koldo Mitxelena eta Joxe Migel Zumalabereren laguntzaz), 1961ean. Bi urte beranduago Zeruko Argiaren arduradunen taldean integratzen da, aldizkaria berrindartzeko asmoz, kolaborazio ugari argitaratuz. «Jakin» aldizkaria ere kinka larrietan dabilenean bere gain hartzen du. 1963an Euskaltzaindiko urgazle izendatzen dute. Momentu honetan ere sarri ematen ditu argitara bere ideia eta jarrenak komunikabe euskaldunetan, hala nola, ARGIA eta «Egunkaria».

Euskaltzale eta abertzalea, nazioen funtsezko izaera defendatu du, herri bat osatzeak ematen duena, pertsonen arteko oinarritzko lokarria hizkuntz eta kultur batasunean jarritz, komunitate hitzaren zentzu propioa azkenean kultur komunitatean zimendatuz. Santamariaren abertzaletasuna erabat irekia da, elkartasunean finkatua, beste herriekiko parez pareko erlazioan ulertu beharrezkoa. Agian On Karlosen ikuspegia optimistegia da, baina ezin esan desiragarria ez denik.

ASTIA SOBERAN?
JAIEGIN PRIMERAN!

DENBORA
GALDUEN
BILA

jaiegin

LARUNBAT
ETA IGANDERO
ZEURE KIOSKOAN
ESKA EZAZU!

ASTE BURUETAKO ZEURE ALDIZKARIA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean